

**BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS**

11 juni 2026

WETSVOORSTEL**teneinde de blootstelling van de bevolking
aan PFAS te verminderen****Verslag**

namens de commissie
voor Energie, Leefmilieu en
Klimaat
uitgebracht door
de heren **Steven Coenegrachts,**
Hervé Cornillie, Roberto D'Amico en
Luc Frank

Inhoud

Blz.

I. Procedure	3
II. Inleidende uiteenzetting	4
III. Hoorzitting van 16 september 2025	6
IV. Algemene bespreking.....	21
V. Artikelsgewijze bespreking en stemmingen.....	40
Bijlagen.....	41

*Zie:*Doc 56 **0815/ (2024/2025):**

- 001: Wetsvoorstel van mevrouw Meunier c.s.
002: Amendement.

**CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE**

11 juin 2026

PROPOSITION DE LOI**visant à réduire l'exposition
de la population aux PFAS****Rapport**

fait au nom de la commission
de l'Énergie, de l'Environnement et
du Climat
par
MM. **Steven Coenegrachts,**
Hervé Cornillie, Roberto D'Amico et
Luc Frank

Sommaire

Pages

I. Procédure	3
II. Exposé introductif.....	4
III. Audition du 16 septembre 2025.....	6
IV. Discussion générale.....	21
V. Discussion des articles et votes.....	40
Annexes.....	41

*Voir:*Doc 56 **0815/ (2024/2025):**

- 001: Proposition de loi de Mme Meunier et consorts.
002: Amendement.

03910

**Samenstelling van de commissie op de datum van indiening van het verslag/
Composition de la commission à la date de dépôt du rapport**

Voorzitter/Président: Jeroen Soete

A. — Vaste leden / Titulaires:

N-VA	Katrijn van Riet, Lotte Peeters, Bert Wollants
VB	Kurt Ravyts, Sam Van Rooy
MR	Christophe Bombled, Hervé Cornillie
PS	Marie Meunier, Éric Thiébaud
PVDA-PTB	Roberto D'Amico, Annik Van den Bosch
Les Engagés	Luc Frank, Marc Lejeune
Vooruit	Jeroen Soete
cd&v	Phaedra Van Keymolen
Ecolo-Groen	Jeroen Van Lysebettens
Anders.	Steven Coenegrachts

B. — Plaatsvervangers / Suppléants:

Dorien Cuylaerts, Wouter Raskin, Lieve Truymans, Kristien Van Vaerenbergh
Dieter Keuten, Alexander Van Hoecke, Reccino Van Lommel
Anthony Dufrane, Gilles Foret, Youssef Handichi
N., Caroline Désir, Ludivine Dedonder
Greet Daems, Natalie Eggermont, Farah Jacquet
Jean-François Gatelier, Isabelle Hansez, Serge Hilgsmann
Oskar Seuntjens, Niels Tas
Tine Gielis, Koen Van den Heuvel
N., Rajae Maouane
Vincent Van Quickenborne, Kjell Vander Elst

N-VA	: Nieuw-Vlaamse Alliantie
VB	: Vlaams Belang
MR	: Mouvement Réformateur
PS	: Parti Socialiste
PVDA-PTB	: Partij van de Arbeid van België – Parti du Travail de Belgique
Les Engagés	: Les Engagés
Vooruit	: Vooruit
cd&v	: Christen-Democratisch en Vlaams
Ecolo-Groen	: Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
Anders.	: Anders.
DéFI	: Démocrate Fédéraliste Indépendant
ONAFH/INDÉP	: Onafhankelijk-Indépendant

<i>Afkorting bij de nummering van de publicaties:</i>	<i>Abréviations dans la numérotation des publications:</i>
DOC 56 0000/000	Parlementair document van de 56 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV	Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV	Beknopt Verslag
CRIV	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaalde beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
PLEN	Plenum
COM	Commissievergadering
MOT	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)
DOC 56 0000/000	Document de la 56 ^e législature, suivi du numéro de base et numéro de suivi
QRVA	Questions et Réponses écrites
CRIV	Version provisoire du Compte Rendu Intégral
CRABV	Compte Rendu Analytique
CRIV	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)
PLEN	Séance plénière
COM	Réunion de commission
MOT	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft dit wetsvoorstel besproken tijdens haar vergaderingen van 27 mei en 16 september 2025, en van 13 januari en 2 juni 2026.

I. — PROCEDURE

Tijdens haar vergadering van 27 mei 2025 heeft de commissie, op verzoek van de indieners ervan, aanvaard het wetsvoorstel teneinde het op de markt brengen en uitvoeren van PFAS-houdende pesticiden te verbieden (DOC 56 0079/001) te koppelen aan de bespreking van het voorliggende wetsvoorstel.

Tijdens haar vergadering van 27 mei 2025 heeft de commissie beslist een hoorzitting te houden. De hoorzitting heeft plaatsgevonden op 16 september 2025 (zie punt III).

Tijdens haar vergadering van 27 mei 2025 heeft de commissie ook beslist een aantal schriftelijke adviezen in te winnen. De lijst van in te winnen schriftelijke adviezen werd op 24 juni 2025 als volgt vastgelegd:

- European Chemicals Agency (ECHA);
- FOD Economie;
- Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV);
- Sciensano;
- de gewesten;
- Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO);
- Bond Beter Leefmilieu;
- Nature & Progrès;
- Test Aankoop;
- Société scientifique de Médecine Générale;
- Canopea;
- Boerenbond;
- Fédération Wallonne de l'Agriculture (FWA); en,
- Fédération unie de groupements d'éleveurs et d'agriculteurs (FUGEA).

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné cette proposition de loi au cours de ses réunions des 27 mai et 16 septembre 2025, et des 13 janvier et 2 juin 2026.

I. — PROCÉDURE

Au cours de sa réunion du 27 mai 2025, la commission a accepté, à la demande de ses auteurs, de joindre la proposition de loi visant à interdire la mise sur le marché et l'exportation de pesticides PFAS (DOC 56 0079/001) à la discussion de la proposition de loi à l'examen.

Au cours de sa réunion du 27 mai 2025, la commission a décidé d'organiser une audition. Celle-ci a eu lieu le 16 septembre 2025 (voir point III).

Au cours de sa réunion du 27 mai 2025, la commission a également décidé de demander une série d'avis écrits. La liste des avis écrits à recueillir a été établie comme suit le 24 juin 2025:

- European Chemicals Agency (ECHA);
- SPF Économie;
- Agence fédérale pour la sécurité de la chaîne alimentaire (AFSCA);
- Sciensano;
- les Régions;
- Fédération des entreprises de Belgique (FEB);
- Bond Beter Leefmilieu;
- Nature & Progrès;
- Test Achats;
- Société scientifique de Médecine Générale;
- Canopea;
- Boerenbond;
- Fédération Wallonne de l'Agriculture (FWA);
- Fédération unie de groupements d'éleveurs et d'agriculteurs (FUGEA).

De ontvangen adviezen werden bezorgd aan de commissieleden.

Tijdens haar vergadering van 16 september 2025 heeft de commissie, op verzoek van de indieners ervan, aanvaard het wetsvoorstel tot instelling van een verbod op het op de markt brengen en het uitvoeren van verschillende producten die per- en polyfluoralkylstoffen bevatten (DOC 56 0080/001) te koppelen aan de bespreking van het voorliggende wetsvoorstel.

Tijdens haar vergadering van 24 februari 2026 heeft de commissie, op verzoek van de indieners ervan, aanvaard het wetsvoorstel teneinde het op de markt brengen en uitvoeren van PFAS-houdende pesticiden te verbieden (DOC 56 0079/001) los te koppelen van de bespreking van het voorliggende wetsvoorstel. Het losgekoppelde wetsvoorstel werd verworpen (zie verslag DOC 56 0079/003).

Tijdens haar vergadering van 2 juni 2026 heeft de commissie, op verzoek van de indieners ervan, aanvaard het wetsvoorstel tot instelling van een verbod op het op de markt brengen en het uitvoeren van verschillende producten die per- en polyfluoralkylstoffen bevatten (DOC 56 0080/001) los te koppelen van de bespreking van het voorliggende wetsvoorstel.

II. — INLEIDENDE UITEENZETTING

Mevrouw Marie Meunier (PS), indiener van het wetsvoorstel, wijst erop dat PFAS, vaak omschreven als “eeuwige vervuilers”, al sinds de jaren 1950 in tal van industriële sectoren worden gebruikt, met name in de automobielsector, de elektronica-sector en de bouwsector. PFAS komen ook voor in tal van alledaagse consumptiegoederen, zoals bepaalde voedingsverpakkingen, cosmetica, textiel, kleding of keukengerei – ook in toepassingen waarvoor inmiddels alternatieven bestaan.

De spreekster stipt aan dat de zeer grote stabiliteit van de chemische binding tussen fluor en koolstof de reden is waarom die stoffen zo lang in het milieu aanwezig blijven. PFAS hopen zich daardoor op in de lucht, het water, de bodem en levende organismen.

Verwijzend naar de meest recente gegevens van de Waalse biomonitoring geeft ze aan dat 94 % van de bevolking zich in de oranje zone bevindt, zoals gedefinieerd door de Waalse onafhankelijke wetenschappelijke raad. Ze herinnert ook aan verschillende gevallen van PFAS-verontreiniging die veel media-aandacht hebben gekregen, met name in Zwijndrecht en in Wallonië. Volgens

Les avis reçus ont été transmis aux membres de la commission.

Au cours de sa réunion du 16 septembre 2025, la commission a accepté, à la demande de ses auteurs, de joindre la proposition de loi visant à interdire la mise sur le marché et l’exportation de divers produits contenant des substances per- et polyfluoroalkylées (DOC 56 0080/001) à la discussion de la proposition de loi à l’examen.

Au cours de sa réunion du 24 février 2026, la commission a accepté, à la demande de ses auteurs, de disjoindre la proposition de loi visant à interdire la mise sur le marché et l’exportation de pesticides PFAS (DOC 56 0079/001) de la discussion de la proposition de loi à l’examen. La proposition de loi disjointe a été rejetée (voir rapport DOC 56 0079/003).

Au cours de sa réunion du 2 juin 2026, la commission a accepté, à la demande de ses auteurs, de disjoindre la proposition de loi visant à interdire la mise sur le marché et l’exportation de divers produits contenant des substances per- et polyfluoroalkylées (DOC 56 0080/001) de la discussion de la proposition de loi à l’examen.

II. — EXPOSÉ INTRODUCTIF

Mme Marie Meunier (PS), auteur de la proposition de loi, rappelle que les PFAS, souvent qualifiés de “polluants éternels”, sont utilisés depuis les années 1950 dans de nombreux secteurs industriels, notamment l’automobile, l’électronique et la construction. Ces substances sont également présentes dans de nombreux produits de consommation courante, tels que certains emballages alimentaires, cosmétiques, textiles, vêtements ou ustensiles de cuisine, y compris dans des domaines où des alternatives existent déjà.

L’oratrice souligne que la très grande stabilité de la liaison chimique entre le fluor et le carbone explique la persistance de ces substances dans l’environnement. Les PFAS s’accumulent ainsi dans l’air, l’eau, les sols et les organismes vivants.

Se référant aux données les plus récentes du biomonitoring wallon, elle indique que 94 % de la population se situe dans la zone orange définie par le Conseil scientifique indépendant wallon. Elle rappelle également plusieurs épisodes de contamination ayant fait l’objet d’une large couverture médiatique, notamment à Zwijndrecht

haar zijn de mogelijke gezondheidseffecten van PFAS inmiddels uitgebreid gedocumenteerd, zoals bepaalde kankers, hormoonstoornissen, leveraandoeningen, een verzwakking van het immuunsysteem en gevolgen voor de ontwikkeling van kinderen.

Mevrouw Meunier wijst ook op de economische kosten van die vervuiling. Ze haalt een rapport van de Scandinavische landen aan waarin de gezondheidskosten van PFAS in Europa worden geschat op 52 tot 82 miljard euro per jaar. De saneringskosten zouden volgens schattingen over een periode van twintig jaar tussen de 95 miljard en meer dan 2000 miljard euro bedragen.

De spreekster merkt op dat de PFAS-problematiek inmiddels een prominente plaats inneemt in het publieke en politieke debat. Ze wijst erop dat het regeerakkoord gewag maakt van zowel de oprichting van een sectoraal PFAS-fonds als de voortzetting van een Europese uitfaseringsstrategie. Hoewel ze de relevantie van een Europese aanpak erkent, is ze van mening dat het vaak lange Europese besluitvormingsproces moeilijk te verzoenen valt met de urgentie van de gezondheids- en milieuproblematiek. Ze stipt ook aan dat de recente evolutie van het Europese beleid, namelijk de versoepeling van bepaalde Europese sociale en milieunormen onder het mom van concurrentievermogen, noopt tot voorzichtigheid aangaande de snelheid waarmee verdere vooruitgang kan worden verwacht.

Volgens mevrouw Meunier leidt het uitblijven van effectieve beperkingen ertoe dat de milieuverontreiniging blijft toenemen en dat ook de toekomstige saneringskosten verder oplopen. Daarom acht zij het noodzakelijk het debat te openen over een nationaal verbod op PFAS aan de bron.

Het wetsvoorstel voorziet vanaf 2026 in een verbod op de vervaardiging, invoer, uitvoer en commercialisering van producten die PFAS bevatten in vier gebruikscategorieën: materialen die bestemd zijn om in aanraking te komen met voedingsmiddelen, bepaalde cosmetica, waxproducten, kledingtextiel, schoeisel en waterafstotende producten. Voor andere textieltoepassingen is een verbod gepland vanaf 2030. De spreekster geeft aan dat voor die categorieën is gekozen omdat het gaat om alledaagse consumptiegoederen waarvoor al alternatieven bestaan. Daarnaast wordt in uitzonderingen voorzien voor bepaalde essentiële toepassingen.

Tot slot wijst mevrouw Meunier erop dat Frankrijk onlangs vergelijkbare maatregelen heeft aangenomen. Ook België zou dat debat moeten aangaan. Aangezien de strijd tegen PFAS zowel een prioriteit voor de volksgezondheid

ainsi qu'en Wallonie. Selon elle, les effets potentiels des PFAS sur la santé sont aujourd'hui largement documentés et concernent notamment certains cancers, des troubles hormonaux, des maladies hépatiques, une altération du système immunitaire ainsi que des effets sur le développement des enfants.

Mme Meunier insiste également sur le coût économique de cette pollution. Elle cite un rapport des gouvernements nordiques estimant entre 52 et 82 milliards d'euros par an le coût sanitaire des PFAS en Europe. Les coûts liés à la dépollution feraient, quant à eux, l'objet d'estimations comprises entre 95 milliards et plus de 2000 milliards d'euros sur une période de vingt ans.

L'intervenante observe que la problématique des PFAS occupe désormais une place importante dans le débat public et politique. Elle relève que l'accord de gouvernement prévoit à la fois la création d'un fonds sectoriel PFAS et la poursuite d'une stratégie de sortie progressive à l'échelle européenne. Si elle reconnaît la pertinence d'une approche européenne, elle estime toutefois que les délais inhérents au processus décisionnel européen sont difficilement conciliables avec l'urgence sanitaire et environnementale. Elle souligne en outre que l'évolution récente des politiques européennes, à savoir la révision à la baisse au niveau européen de certaines normes sociales et environnementales sous couvert de compétitivité, invite à la prudence quant à la rapidité des avancées attendues.

Selon Mme Meunier, l'absence de restrictions effectives conduit à une poursuite de la contamination de l'environnement et à une augmentation continue des coûts futurs de dépollution. Elle considère dès lors qu'il est nécessaire d'ouvrir le débat sur une interdiction des PFAS à la source au niveau national.

La proposition de loi prévoit, à partir de 2026, l'interdiction de la fabrication, de l'importation, de l'exportation et de la mise sur le marché de produits contenant des PFAS dans quatre catégories d'usages: les matériaux destinés à entrer en contact avec les denrées alimentaires, certains cosmétiques, les produits de fartage ainsi que les textiles d'habillement, chaussures et produits imperméabilisants. Pour les autres usages textiles, une interdiction est prévue à partir de 2030. L'oratrice précise que ces catégories ont été retenues parce qu'elles concernent des produits de consommation courante pour lesquels des solutions de substitution existent déjà. Des dérogations sont par ailleurs prévues pour certains usages essentiels.

Enfin, Mme Meunier souligne que la France a récemment adopté des mesures comparables et estime que la Belgique devrait pouvoir engager un débat similaire.

als een collectieve verantwoordelijkheid is, roept zij alle fracties op dit wetsvoorstel te steunen.

III. — HOORZITTING VAN 16 SEPTEMBER 2025

Op 16 september 2025 heeft de commissie een hoorzitting gehouden met:

— de heer Pieter Luys, attaché Risicobeheersing – DG Leefmilieu; mevrouw Karima Azdad, Wetenschappelijk Adviseur Biociden – DG Leefmilieu; de heer Maarten Trybou, Diensthoofd Gewasbeschermingsmiddelen en Meststoffen – DG Dier, Plant en Voeding; en mevrouw Els Heyvaert, experte Voedselcontactmaterialen – DG Dier, Plant en Voeding, FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu;

— Prof. dr. Catherine Bouland, Research Center for Environmental Health and Occupational Health, Université Libre de Bruxelles;

— Prof. dr. Violette Geissen, Universiteit van Wageningen (online);

— mevrouw Tine Cattoor, Director Product Policy, Essenscia;

— de heer Patrick ten Brink, Secretary General, European Environmental Bureau.

A. Procedure

De heer Jeroen Soete, voorzitter van de commissie voor Energie, Leefmilieu en Klimaat, geeft lezing van artikel 28, 2bis, van het Kamerreglement:

“Bij hoorzittingen (...) wordt sprekers gevraagd om bij het begin van de hoorzitting duidelijk te vermelden of ze:

1° in een andere hoedanigheid betrokken zijn of geweest zijn bij initiatieven betreffende de voorliggende wetgeving, en

2° betaald worden voor de bijdrage aan de hoorzitting en in voorkomend geval door welke instantie.”.

De voorzitter nodigt de sprekers uit deze vragen te beantwoorden. De genodigde sprekers antwoorden achtereenvolgens ontkennend op de vragen.

Considérant que la lutte contre les PFAS constitue à la fois une priorité de santé publique et une responsabilité collective, elle invite l'ensemble des groupes politiques à soutenir la proposition de loi.

III. — AUDITION DU 16 SEPTEMBRE 2025

Le 16 septembre 2025, la commission a procédé à une audition de:

— M. Pieter Luys, attaché Gestion des risques – DG Environnement; Mme Karima Azdad, conseiller scientifique Biocides – DG Environnement; M. Maarten Trybou, chef du service Produits phytopharmaceutiques et Fertilisants – DG Animaux, Végétaux et Alimentation; et Mme Els Heyvaert, experte sécurité alimentaire – DG Animaux, Végétaux et Alimentation, SPF Santé publique, Sécurité de la chaîne alimentaire et Environnement;

— Prof. dr. Catherine Bouland, Centre de recherche Santé environnementale et santé au travail, Université Libre de Bruxelles;

— Prof. dr. Violette Geissen, Universiteit van Wageningen (en ligne);

— Mme Tine Cattoor, Director Product Policy, Essenscia;

— M. Patrick ten Brink, Secrétaire général, Bureau européen de l'environnement.

A. Procédure

M. Jeroen Soete, président de la commission de l'Énergie, de l'Environnement et du Climat, donne lecture de l'article 28, 2bis, du Règlement de la Chambre:

“En cas d'auditions [...], il est demandé aux orateurs de préciser explicitement au début de l'audition:

1° s'ils sont ou ont été associés à quelque autre titre que ce soit à des initiatives relatives à la législation à l'examen, et

2° s'ils sont rémunérés pour leur contribution à l'audition et, le cas échéant, par quelle instance.”.

Le président invite les orateurs à répondre à ces questions. Les orateurs répondent successivement, par la négative.

B. Inleidende uiteenzettingen

Voor de inleidende uiteenzettingen van de heer Pieter Luys, attaché Risicobeheersing – DG Leefmilieu; mevrouw Karima Azdad, Wetenschappelijk Adviseur Biociden – DG Leefmilieu; de heer Maarten Trybou, Diensthoofd Gewasbeschermingsmiddelen en Meststoffen – DG Dier, Plant en Voeding; en mevrouw Els Heyvaert, experte Voedselcontactmaterialen – DG Dier, Plant en Voeding, FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, van Prof. Dr. Catherine Bouland, van Prof. Dr. Violette Geissen, Universiteit van Wageningen, van mevrouw Tine Cattoor, Essenscia en van de heer Patrick ten Brink, European Environmental Bureau wordt verwezen naar de presentaties als bijlage bij dit verslag.

C. Gedachtewisseling

1. Vragen en opmerkingen van de leden

Mevrouw Katrijn van Riet (N-VA) geeft aan dat ze nog tijd zal nodig hebben om de vele verstrekte informatie grondig te verwerken, maar formuleert toch enkele vragen en opmerkingen.

Ze wijst erop dat het thema textiel in verschillende presentaties aan bod is gekomen, maar dat de standpunten van de sprekers daarover niet altijd op één lijn liggen. Sommige deskundigen stellen dat er al perfecte alternatieven bestaan voor PFAS in textiel, terwijl anderen aangeven dat er voorlopig enkel minder goede of beperkte alternatieven beschikbaar zijn. Volgens haar zorgt dat voor verwarring en vraagt ze verduidelijking over die uiteenlopende standpunten. Ze vraagt hoe het Franse verbod op PFAS-houdende stoffen in textiel vanaf 2026 in de praktijk zal worden toegepast.

Tot slot vraagt ze specifiek of er valabele alternatieven bestaan voor PFAS in brandwerende kledij, met name in de beschermende uitrusting van brandweerlieden.

De heer Hervé Cornillie (MR) stelt vast dat de betogen een hele waaier aan uiteenlopende standpunten blootleggen. Wat het gebruik van PFAS in de industrie betreft, bevelen sommigen aan om daar om gezondheids- en milieuredenen van af te zien, hoewel er nog niet voor alle toepassingen en in alle sectoren alternatieven voorhanden zijn. Hij vraagt hoe de innovatie die nodig is voor de ontwikkeling van alternatieve oplossingen kan worden gestimuleerd, zonder de industrie met te ingrijpende verbodsbepalingen af te remmen. Hij is

B. Exposés introductifs

Pour les exposés introductifs de M. Pieter Luys, attaché Gestion des risques – DG Environnement; Mme Karima Azdad, conseiller scientifique Biocides – DG Environnement; M. Maarten Trybou, chef du service Produits phytopharmaceutiques et Fertilisants – DG Animaux, Végétaux et Alimentation; et Mme Els Heyvaert, experte sécurité alimentaire – DG Animaux, Végétaux et Alimentation, SPF Santé publique, Sécurité de la chaîne alimentaire et Environnement; de la Prof. dr. Catherine Bouland, Centre de recherches Santé environnementale et santé au travail, Université Libre de Bruxelles, de la Prof. dr. Violette Geissen, Universiteit van Wageningen, de Mme Tine Cattoor, Director Product Policy, Essenscia et de M. Patrick ten Brink, Secrétaire général, Bureau européen de l'environnement, il est renvoyé aux présentations annexées au présent rapport.

C. Échange de vues

1. Questions et observations des membres

Mme Katrijn van Riet (N-VA) indique qu'elle aura encore besoin de quelque temps pour assimiler les nombreuses informations communiquées, mais elle formule toutefois une série de questions et d'observations.

Elle fait observer que le thème du textile a été évoqué dans plusieurs présentations, mais que les points de vue des intervenants à ce sujet ne sont pas toujours concordants. Certains experts affirment qu'il existe déjà des alternatives parfaites aux PFAS dans le textile, tandis que d'autres indiquent que seules des alternatives moins performantes ou limitées sont actuellement disponibles. Elle estime que cela entraîne de la confusion et demande des précisions sur ces points de vue divergents. Elle demande comment l'interdiction française des substances contenant des PFAS dans le textile, à compter de 2026, sera appliquée en pratique.

Enfin, elle demande spécifiquement s'il existe des alternatives valables aux PFAS pour les vêtements ignifuges, notamment pour les équipements de protection des pompiers.

M. Hervé Cornillie (MR) constate que les interventions illustrent un large éventail de positions divergentes. En ce qui concerne l'industrie, certains recommandent d'envisager une rupture avec les PFAS pour des raisons sanitaires et environnementales, alors qu'il n'existe pas encore d'alternatives disponibles pour tous les usages et dans tous les secteurs. Il demande comment encourager l'innovation nécessaire pour développer des solutions de substitution, sans décourager l'industrie par des interdictions trop directes? Il souhaite aussi connaître le

tevens geïnteresseerd in wat de industrie denkt over het door de regering in uitzicht gestelde PFAS-sectorfonds.

Afgaande op de vele naar voren gebrachte elementen vindt mevrouw Ludivine Dedonder (PS) het belangrijk dat dit debat werd geagendeerd. Ook zij erkent dat de tenuitvoerlegging van de voorliggende wetsvoorstellen moeilijk ligt en ze is zich bewust van de ermee gepaard gaande administratieve rompslomp en het feit dat een geleidelijke afstemming op het Europese tijdspad nodig is. Wanneer men weet welk gevaar PFAS voor de gezondheid vormen, zijn die argumenten volgens haar echter moeilijk vol te houden. Pro memorie verwijst ze naar de biomonitoringgegevens voor Wallonië, waaruit blijkt dat 94 % van de bevolking in de “oranje zone” woont.

Ze gaat in op de situatie in Picardisch Wallonië, zeker in de gemeente Chièvres, waar tests hoge besmettingswaarden bij de inwoners aan het licht hebben gebracht. Ze vindt het niet kunnen dat die mensen tot 2030 of 2040 op een ruimer verbod zouden moeten wachten en stelt dat ze een dergelijk standpunt niet aan de bevolking verkocht krijgt.

Vervolgens verwijst mevrouw Dedonder naar het schriftelijke advies van de FUGEA, de sectorfederatie van de landbouw. Daarin staat dat de leden van de federatie bereid zijn zich ertoe te verbinden niet langer PFAS-houdende pesticiden te gebruiken, omdat die stopzetting maar weinig technische en economische impact zal hebben alsook in het belang is van de volksgezondheid, het milieu en het imago van de landbouwsector. Mevrouw Dedonder is blij met dat volgens haar moedige en verantwoordelijke standpunt, maar hoopt dat de inspanning niet alleen op de schouders van de landbouwers terecht komt.

Ze verwijst tevens naar de bijdrage van de textielsector, die een amendement heeft voorgesteld dat de uitzonderingen beperkt tot de toepassingen die niet zonder PFAS kunnen en waarvoor geen alternatieven voorhanden zijn. Volgens haar spoort die zienswijze met de doelstelling om producten te verbieden waarvoor alternatieven bestaan.

Tot slot wil mevrouw Dedonder van Essenscia vernemen of ook die federatie bereid is een even constructieve houding aan te nemen en, zo niet, waarom dan niet.

De heer Marc Lejeune (*Les Engagés*) wil van de vertegenwoordiger van Essenscia weten waaraan het de sector concreet ontbreekt om het gebruik van PFAS te verminderen of zelfs achterwege te laten. En vooral: waarom is wetgeving nodig om de transitie op gang te brengen? Volgens hem zouden de economische actoren

point de vue de l'industrie sur le fonds sectoriel PFAS envisagé par le gouvernement.

Mme Ludivine Dedonder (PS) souligne l'importance d'avoir inscrit ce débat à l'ordre du jour, au regard des nombreux éléments mis en évidence. Elle reconnaît les difficultés évoquées quant à la mise en œuvre des propositions de loi à l'examen, telles que la charge administrative ou la nécessité d'un alignement progressif avec le calendrier européen. Toutefois, elle estime que ces arguments sont difficilement recevables face aux dangers pour la santé, rappelant les données de biomonitoring en Wallonie qui indiquent que 94 % de la population se situe dans la “zone orange”.

Évoquant la situation de Wallonie picarde, l'oratrice cite l'exemple de Chièvres, où des habitants testés présentent des taux de contamination élevés. Elle considère qu'il est impossible de répondre à ces personnes qu'il faudrait attendre 2030 ou 2040 pour des interdictions plus larges, et affirme ne pas pouvoir défendre une telle position auprès de la population.

Mme Dedonder fait ensuite référence à l'avis écrit transmis par la FUGEA, fédération sectorielle des agriculteurs. Selon cet avis, les membres de la fédération sont disposés à s'engager dans la non-utilisation de pesticides contenant des PFAS, en raison des faibles répercussions techniques et économiques, de l'importance sanitaire et environnementale et de l'image du secteur agricole. L'intervenante salue cette position qu'elle qualifie de courageuse et responsable, à condition que l'effort ne repose pas uniquement sur les agriculteurs.

Elle évoque également la contribution du secteur textile, qui a proposé un amendement limitant les exceptions aux seuls usages absolument indispensables et dépourvus d'alternatives. Selon elle, cette approche rejoint l'objectif poursuivi: interdire les produits pour lesquels des substituts existent.

Enfin, l'oratrice demande à Essenscia si elle est prête à adopter une attitude aussi constructive, et, le cas échéant, à préciser les raisons d'un éventuel refus.

M. Marc Lejeune (*Les Engagés*) demande à la représentante d'Essenscia ce qui manque concrètement au secteur pour avancer vers une réduction, voire une suppression, de l'usage des PFAS. Il s'interroge en particulier sur la raison pour laquelle une législation apparaît comme indispensable pour engager la transition, estimant

ook het initiatief kunnen nemen om in het belang van de volksgezondheid alternatieven te ontwikkelen.

Mevrouw Tinne Van der Straeten (Ecolo-Groen) richt zich in eerste instantie tot mevrouw Tine Cattoor, vertegenwoordiger van Essenscia, maar kadert haar vragen in een bredere context.

Ze benadrukt dat het Parlement als wetgever een risicobeoordeling moet maken, waarbij het essentieel is om de inzichten van de verschillende uitgenodigde experts te horen. Zoals ook professor Violette Geissen heeft toegelicht, moeten die uiteenlopende invalshoeken samen worden gebracht om tot een evenwichtige beoordeling te komen. Het gaat volgens haar niet enkel over de veiligheid op individueel niveau, maar vooral over de impact van PFAS op het milieu, waar deze stoffen zich opstapelen en niet afbreken. In dat kader is actie noodzakelijk, aangezien het uiteindelijk gaat om de bescherming van de volksgezondheid.

Met betrekking tot de tussenkomst van mevrouw Cattoor zegt de spreekster dat het argument over handhaving terecht is, maar volgens haar geen reden mag zijn om regelgeving uit te stellen. Problemen met handhaving kunnen worden opgelost door de nodige middelen, infrastructuur en organisatie te voorzien. Dat lijkt haar een werkpunt dat in de praktijk kan worden aangepakt – zelfs makkelijker dan andere potentiële problemen – ondanks de moeilijkheden die bijvoorbeeld onlinehandel met zich meebrengt.

Wat betreft het pleidooi van Essenscia om het Europese traject te volgen, merkt mevrouw van der Straeten op dat verschillende lidstaten reeds nationale maatregelen hebben genomen die met succes de TRIS-procedure doorliepen en door de Europese Commissie werden goedgekeurd. België heeft zelf al soortgelijke procedures succesvol afgerond, zoals bij de uitfasering van palmolie en soja in biobrandstoffen. Volgens haar toont dit aan dat ook nationale maatregelen mogelijk zijn zonder in strijd te komen met de regels van de interne markt.

Ze vraagt daarom verduidelijking over wat Essenscia precies bedoelt met de oproep dat België een “voortrekkersrol” moet spelen op Europees niveau. Wil de chemische sector dat ons land de standpunten inneemt in Europa inzake PFAS, zoals die door de sprekers van de FOD Volksgezondheid werden toegelicht en die als verregaand kunnen worden beschouwd?

Het feit dat België een land is met een sterke chemische en farmaceutische industrie en met een wereldtoppositie in de biowetenschap, die een belangrijke bijdrage levert

que les acteurs économiques pourraient également prendre l'initiative de développer des alternatives dans l'intérêt de la santé publique.

Mme Tinne Van der Straeten (Ecolo-Groen) s'adresse d'abord à Mme Tine Cattoor, représentante d'Essenscia, mais pose ses questions dans un contexte plus large.

Elle souligne que le Parlement, en tant que législateur, doit procéder à une évaluation des risques, pour laquelle il est essentiel d'entendre les points de vue des différents experts invités. Comme l'a également expliqué la professeure Violette Geissen, ces différentes positions doivent être mises en commun afin de parvenir à une évaluation équilibrée. Selon elle, il ne s'agit pas seulement de la sécurité au niveau individuel, mais surtout de l'incidence des PFAS sur l'environnement, où ces substances s'accumulent et ne se dégradent pas. Dans ce contexte, il convient d'agir, car il s'agit au fond de la protection de la santé publique.

En ce qui concerne l'intervention de Mme Cattoor, l'intervenante indique que l'argument relatif au contrôle de l'application de la réglementation est pertinent, mais qu'il ne doit pas, selon elle, servir à justifier un report de la réglementation. Les problèmes de contrôle de l'application peuvent être résolus en prévoyant les moyens, les infrastructures et l'organisation nécessaires. Elle estime que ce point peut être évoqué en pratique – même plus facilement que d'autres problèmes potentiels – malgré les difficultés liées, par exemple, au commerce en ligne.

En ce qui concerne le plaidoyer d'Essenscia en faveur de la voie européenne, Mme Van der Straeten fait observer que plusieurs États membres ont déjà pris des mesures nationales qui ont suivi avec succès la procédure TRIS et ont été approuvées par la Commission européenne. La Belgique a elle-même déjà mené à bien des procédures similaires, comme lors de la suppression progressive de l'huile de palme et du soja dans les biocarburants. Selon elle, cela démontre qu'il est également possible de prendre des mesures qui ne sont pas contraires aux règles du marché intérieur.

Elle demande donc des précisions sur ce qu'Essenscia entend exactement par son appel à ce que la Belgique joue un “rôle de pionnier” au niveau européen. Le secteur chimique souhaite-t-il que notre pays adopte en Europe les positions concernant les PFAS, telles qu'elles ont été exposées par les intervenantes du SPF Santé publique et qui peuvent être considérées comme radicales?

L'intervenante estime que le fait que la Belgique soit un pays doté d'une industrie chimique et pharmaceutique performante qui occupe une position de premier

aan de welvaart van het land, zowel via de productie van chemische eindproducten als via onderzoek en innovatie, kan volgens de spreekster ook kansen bieden om een voortrekkersrol op te nemen in de ontwikkeling en het patenteren van alternatieven voor PFAS. Zou een strengere regelgeving niet net een stimulus voor innovatie kunnen zijn en de Belgische industrie, met haar expertise, in staat stellen om uit te groeien tot een koploper? Ze betreurt dat pioniers in de sector soms worden afgeremd door wetgeving die pas nadien tot stand komt, en vraagt welke rol de industrie zelf kan spelen in dat voortrekkersverhaal.

Verder vraagt de spreekster hoe Essenscia kijkt naar de verantwoordelijkheid van de industriële sector van wie zij de belangen behartigt in een land dat tot de meest vervuilde van Europa behoort. Ze verwijst in dat verband naar de oprichting van het in het regeerakkoord opgenomen PFAS-sectorfonds en naar andere sectoren waar het principe “de vervuiler betaalt” wordt toegepast. Is de sector bereid een gelijkaardige verantwoordelijkheid te dragen?

Tot slot gaat mevrouw Van der Straeten in op de inhoudelijke discussie over de groepsbenadering van PFAS. Ze heeft begrepen dat Essenscia zich daartegen verzet, maar de fractie van Ecolo-Groen blijft die benadering noodzakelijk vinden, aangezien alle PFAS-stoffen gebaseerd zijn op koolstof-fluorverbindingen die sterk persistent zijn. Een aanpak per afzonderlijke stof – 14.000 categorieën – zou volgens haar het proces onwerkbaar maken en leiden tot stilstand in het beleid.

Mevrouw Katrijn van Riet (N-VA) verklaart dat haar fractie voorstander is van een Europese aanpak, en dat dit bovendien aansluit bij de doelstellingen van het regeerakkoord. Dat neemt volgens haar niet weg dat er op nationaal niveau uiterst zorgvuldig moet worden omgesprongen met PFAS om de risico's voor de bevolking maximaal te beperken.

De spreekster heeft verder nog een specifieke vraag voor mevrouw Els Heyvaert, experte Voedselcontactmaterialen bij de FOD Volksgezondheid, en informeert naar de papieren verpakkingen die worden gebruikt voor afhaalmaaltijden. Indien PFAS-houdende stoffen daarin zouden worden verwijderd, met welke stoffen zouden die dan moeten worden vervangen? En zou dat geen gevolgen hebben voor de recycleerbaarheid van het materiaal?

Ze besluit dat ze de verschillende presentaties nog grondig zal doornemen alvorens de bespreking van de samengevoegde wetsvoorstellen wordt voortgezet.

plan au niveau mondial dans le domaine des sciences de la vie et qui contribue de manière significative à la prospérité du pays, tant par la production de produits chimiques finis que par la recherche et l'innovation, peut offrir également des opportunités pour jouer un rôle de pionnier dans le développement et le brevetage d'alternatives aux PFAS. Une réglementation plus stricte ne pourrait-elle pas justement stimuler l'innovation et permettre à l'industrie belge, forte de son expertise, de devenir un leader? Elle déplore que les pionniers du secteur soient parfois freinés par une législation qui n'est mise en place qu'ultérieurement, et s'interroge sur le rôle que l'industrie elle-même peut jouer dans ce rôle de pionnier.

Par ailleurs, l'intervenante demande comment Essenscia envisage la responsabilité du secteur industriel dont elle défend les intérêts dans un pays qui compte parmi les plus polluants d'Europe. Elle renvoie à cet égard à la création du fonds sectoriel PFAS prévu dans l'accord de gouvernement et à d'autres secteurs où le principe du “pollueur-payeur” est appliqué. Le secteur est-il disposé à assumer une responsabilité similaire?

Enfin, Mme Van der Straeten évoque le débat de fond sur l'approche par groupe des PFAS. Elle a cru comprendre qu'Essenscia s'y opposait, mais le groupe Ecolo-Groen continue de considérer cette approche comme nécessaire, étant donné que toutes les substances PFAS sont à base de composés carbone-fluor très persistants. Une approche par substance individuelle – 14.000 catégories – rendrait selon elle le processus ingérable et paralyserait la politique.

Mme Katrijn van Riet (N-VA) déclare que son groupe est favorable à une approche européenne, qui s'inscrit d'ailleurs dans les objectifs de l'accord de gouvernement. Selon elle, il n'en demeure pas moins que la plus grande prudence est de mise au niveau national en ce qui concerne les PFAS afin de limiter au maximum les risques pour la population.

L'intervenante pose également une question spécifique à Mme Els Heyvaert, experte en matériaux en contact avec les denrées alimentaires au SPF Santé publique, et s'enquiert des emballages en papier utilisés pour les plats à emporter. Si les substances contenant des PFAS devaient en être retirées, par quelles substances devraient-elles être remplacées? Et cela n'aurait-il pas de conséquences sur la recyclabilité du matériau?

Elle conclut en indiquant qu'elle examinera encore attentivement les différentes présentations avant de poursuivre l'examen des propositions de loi jointes.

De heer Hervé Cornillie (MR) merkt op dat de PFAS-problematiek anders leeft in Vlaanderen dan in Wallonië, waar de bewuste stoffen op andere manieren zijn ontdekt. Dat wijst op een dubbel falen, enerzijds van de bestuursethiek en anderzijds van het beleid ter bescherming van de volksgezondheid.

Als verkozene in Picardisch Wallonië deelt hij de ongerustheid van bepaalde van zijn ambtsgenoten en wijst hij erop dat de burgers zich terecht zorgen maken over hun gezondheid en leefmilieu.

Hij vergelijkt de huidige situatie met het asbestschandaal en vreest dat ook deze kwestie zal uitgroeien tot een probleem dat decennialang zijn sporen zal nalaten. Door innovatie en collectieve actie kan onze samenleving echter ook deze crisis te boven komen. Weliswaar heeft gebrekkig bestuur het vertrouwen van de kiezers aangetast, waardoor een politieke mentaliteitswijziging onontbeerlijk is.

De heer Cornillie pleit voor een PFAS-vrije toekomst, maar hamert tevens op de noodzaak om ook met de pijnlijke gevolgen van het verleden af te rekenen. Hij attendeert erop dat de geglobaliseerde markt en de complexiteit om de verantwoordelijken aan te duiden de concrete toepassing bemoeilijken van het principe dat de vervuiler betaalt.

Voor zijn fractie komt het er bovenal op aan de zaken gecoördineerd aan te pakken, in samenspraak met het Europese niveau en zonder de lokale behoeften over het hoofd te zien. Die aanpak moet bovendien evenredig en wetenschappelijk onderbouwd zijn. Hij moet ook economisch te verantwoorden zijn, aangezien PFAS nauw verweven zijn met ons dagelijks leven – het zit bijvoorbeeld in cosmetica, kleding en voeding – en nog niet voor elk gebruik levensvatbare alternatieven bestaan.

Deze kwestie is een gedeelde verantwoordelijkheid van alle Belgische bestuursniveaus. Alleen Europese coördinatie kan nu isolement en de negatieve gevolgen daarvan voor burgers en bedrijven voorkomen.

Tot slot heeft de heer Cornillie nog een aantal specifieke vragen. Zijn alle PFAS even schadelijk en kunnen bepaalde moleculen gemakkelijk worden vervangen door alternatieven? Hij peilt ook naar de rol van de industrie, die moet worden gestimuleerd in haar innovatie-inspanningen. Op voedingsvlak herinnert hij eraan dat in Wallonië het schandaal te maken heeft met waterverontreiniging en polst hij bij de deskundigen of er haalbare oplossingen voorhanden zijn die geen neveneffecten sorteren.

M. Hervé Cornillie (MR) relève que la problématique des PFAS se présente différemment en Flandre et en Wallonie, où la découverte de ces substances a pris des formes distinctes. Selon lui, la situation met en évidence un double échec: celui de l'éthique de la gouvernance et celui de la protection de la santé publique.

Élu de Wallonie-Picarde, il partage les inquiétudes exprimées par d'autres collègues, rappelant que les citoyens nourrissent des craintes légitimes sur le plan sanitaire et environnemental.

L'orateur compare la situation actuelle au scandale de l'amiante, craignant un problème susceptible de marquer la société durant plusieurs décennies. Toutefois, il insiste sur l'idée qu'il est possible de surmonter cette crise grâce à l'innovation et à l'action collective. Selon lui, la confiance des électeurs a été ébranlée par des manquements en matière de gouvernance, ce qui appelle un changement de comportement de la part du monde politique.

M. Cornillie plaide pour le développement d'un avenir sans PFAS, tout en soulignant la nécessité de traiter également les séquelles du passé. Il attire l'attention sur la difficulté d'appliquer concrètement le principe du "pollueur-payeur" en raison du caractère mondial du marché et de la complexité à identifier les responsables.

Pour son groupe, il insiste sur l'importance d'une approche coordonnée, en lien avec l'échelon européen, sans négliger les attentes locales. Il ajoute que l'approche doit aussi être proportionnée et fondée sur la science. Elle doit enfin être responsable sur le plan économique, dès lors que les PFAS sont présents dans la vie quotidienne – cosmétiques, vêtements, alimentation – et qu'il n'existe pas encore d'alternatives viables pour tous les usages.

L'orateur insiste sur la responsabilité partagée des différents niveaux de pouvoir en Belgique et affirme que seule une coordination européenne permettra d'éviter l'isolement et ses conséquences négatives pour les citoyens comme pour les entreprises.

Enfin, M. Cornillie formule plusieurs questions précises. Il demande si tous les PFAS présentent le même degré de nocivité et s'il existe des molécules dont l'usage peut être plus facilement remplacé par des alternatives. Il s'interroge aussi sur le rôle de l'industrie, qui doit être encouragée dans ses efforts d'innovation. En matière alimentaire, il rappelle que le scandale en Wallonie est lié à la contamination de l'eau et interroge les experts sur la faisabilité de solutions qui n'engendreraient pas d'effets secondaires indésirables.

Mevrouw Ludivine Dedonder (PS) herinnert eraan dat de hoorzitting tot doel had verschillende standpunten te horen om vervolgens actie te kunnen ondernemen. Het was niet de bedoeling een knelpuntenlijst op te stellen.

Wat de alternatieven betreft, wijst de spreekster erop dat het wetsvoorstel van de socialistische fractie erop gericht is vier categorieën van producten die PFAS bevatten bij de bron te verbieden: textiel, cosmetica, make-up en producten die in contact komen met levensmiddelen. Ze verduidelijkt dat het Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA) heeft vastgesteld dat er voor die toepassingen alternatieven bestaan, een standpunt dat ook naar voren komt in de parlementaire voorbereiding in Frankrijk.

Ze herinnert eraan dat de FOD Economie en de FOD Volksgezondheid in het raam van het herstelplan een analyse hebben uitgevoerd, waarbij drie productcategorieën werden onderscheiden: producten waarvoor haalbare en doeltreffende alternatieven beschikbaar zijn, producten waarvoor slechts beperkte alternatieven in kaart werden gebracht en producten waarvoor nog geen haalbare alternatieven bestaan.

Mevrouw Dedonder vraagt of de FOD Volksgezondheid kan bevestigen dat er alternatieven bestaan voor de toepassingen waarop de ingediende wetsvoorstellen betrekking hebben. Ze vraagt eveneens of op basis van de studie van de FOD Volksgezondheid het toepassingsgebied van het wetsvoorstel kan worden uitgebreid naar andere producten, waarbij rekening wordt gehouden met zowel de economische realiteit als het algemeen belang.

Mevrouw Dedonder is van oordeel dat de volksgezondheid noopt tot snel en methodisch optreden. Ze vindt het geen goed idee de Europese initiatieven af te wachten, aangezien de uitbanning van bepaalde toepassingen op EU-niveau pas tegen 2043 moet worden verwezenlijkt. Ze benadrukt dat landen als Frankrijk en Denemarken reeds ambitieuze beslissingen hebben genomen en roept ertoe op na te denken over wat België zou kunnen ondernemen.

Qua gevolgen voor de volksgezondheid en saneringskosten vermeldt mevrouw Dedonder verschillende ramingen van tijdens de hoorzitting: tussen 52 en 84 miljard euro per jaar aan gezondheidskosten als gevolg van PFAS op Europees niveau en tussen 5 en 100 miljard euro per jaar voor de zuivering van het drinkwater. Ze vraagt de deskundigen naar de betrouwbaarheid van die cijfers, naar de gehanteerde methodologie en naar de precieze reikwijdte van die beoordelingen, vanuit zowel gezondheids- als milieuoogpunt.

Mme Ludivine Dedonder (PS) rappelle que l'objectif de l'audition était d'entendre des points de vue variés pour pouvoir agir, et non pour dresser un catalogue d'obstacles.

Concernant les alternatives, l'intervenante rappelle que la proposition de loi du groupe socialiste vise à interdire à la source quatre catégories de produits contenant des PFAS: les textiles, les cosmétiques, les produits de maquillage et ceux entrant en contact avec les denrées alimentaires. Elle précise que l'Agence européenne des produits chimiques (ECHA) a identifié l'existence d'alternatives pour ces usages, position confirmée également dans les travaux parlementaires français.

Elle rappelle qu'une analyse a été réalisée par le SPF Économie et le SPF Santé publique dans le cadre du plan de relance, distinguant trois catégories de produits: ceux pour lesquels des alternatives viables et efficaces sont disponibles; ceux pour lesquels les alternatives sont identifiées mais limitées; et ceux pour lesquels il n'existe pas encore d'alternatives viables.

Mme Dedonder demande si le SPF Santé publique peut confirmer que des alternatives existent pour les usages visés dans les propositions de loi actuellement déposées. Elle souhaite également savoir s'il est possible, sur la base de l'étude du SPF Santé publique, d'élargir le champ d'application de la proposition de loi à d'autres produits, en tenant compte à la fois des réalités économiques et de l'intérêt général.

Mme Dedonder estime que la santé publique impose d'agir rapidement et méthodiquement. Elle considère qu'attendre les initiatives européennes serait insuffisant, rappelant que l'échéance de certaines mesures évoquées se situe à l'horizon 2043. Elle souligne que des pays comme la France et le Danemark ont déjà pris des décisions ambitieuses, et invite à réfléchir à ce qui pourrait être entrepris en Belgique.

En ce qui concerne l'impact sanitaire et le coût de la dépollution, Mme Dedonder cite plusieurs estimations communiquées lors de l'audition: entre 52 et 84 milliards d'euros par an pour le coût sanitaire des PFAS à l'échelle européenne, et entre 5 et 100 milliards d'euros par an pour l'assainissement de l'eau potable. Elle interroge les experts sur la validité de ces chiffres, sur la méthodologie employée et sur la portée exacte de ces évaluations, tant du point de vue sanitaire qu'environnemental.

De heer Marc Lejeune (Les Engagés) herinnert eraan dat zijn fractie volksgezondheid, consumentenbescherming en milieubescherming als essentiële prioriteiten beschouwt. Gezien de bewezen schadelijkheid van PFAS is hij van oordeel dat niet optreden of genoeg nemen met de huidige situatie geen opties meer zijn. Volgens hem strekt de verantwoordelijkheid van de beleidsmakers zich uit tot zowel de burgers van vandaag als de toekomstige generaties, zonder de landbouwers te vergeten die in dezen bijzonder kwetsbaar zijn.

De spreker roept op tot een stapsgewijze maar snelle stopzetting van het gebruik van producten die PFAS bevatten, aangezien zij de lucht, het drinkwater, het voedsel en het milieu verontreinigen. Hij acht het niet wenselijk te wachten op wat de Europese Unie beslist. Sommige deadlines lijken hem te ver in de toekomst te liggen, bijvoorbeeld het jaar 2043. Nationale of gewestelijke maatregelen uitstellen zou er zijns inziens op neerkomen dat men zich neerlegt bij de voortdurende blootstelling aan steeds meer zogenoemde “forever chemicals”, met onmiskenbare gevolgen voor de gezondheid, zoals het risico op kanker.

De spreker heeft meerdere vragen. In het algemeen vraagt hij hoe het staat met het onderzoek en de innovatie in België, Europa en op internationaal niveau. Bestaan er minder risicovolle alternatieven voor PFAS? Wat zijn concrete voorbeelden daarvan? Voorts vraagt hij welke productcategorieën het meest problematisch zijn voor de consumenten. Welke aanvullende maatregelen zouden naast een eventueel verbod nog kunnen worden genomen?

De heer Lejeune vraagt de overheidsdienst meer toelichting over de transitieperiode die nodig zou zijn om die stoffen te vervangen. Zou het daarnaast wenselijk zijn om in het licht van de meest recente wetenschappelijke gegevens de normen en grenswaarden bij te werken? Hij wijst eveneens op het gebruik van PFAS in gewasbeschermingsmiddelen. De milieueffecten daarvan zijn onvoldoende aan bod gekomen. De hardnekkige aanwezigheid van verontreinigende stoffen in bodem en water zou net een reden moeten zijn om het voorzorgsbeginsel toe te passen, ook al wordt aangevoerd dat er geen directe gezondheidsrisico's zijn.

Tot slot vergelijkt de spreker de situatie in België met die in andere landen. Denemarken heeft PFAS reeds verboden in voedselverpakkingen en Frankrijk heeft ze verboden in bepaalde textielproducten, cosmetica en keukengerie. Verschillende Amerikaanse staten, waaronder Californië en Maine, hebben eveneens gerichte verboden ingesteld. Waarom gaat België zo traag en terughoudend te werk? Zal de Europese Unie wel in

M. Marc Lejeune (Les Engagés) rappelle que, pour son groupe, la santé publique, la protection des consommateurs et la préservation de l'environnement constituent des priorités essentielles. Constatant la nocivité avérée des PFAS, il estime qu'il n'est plus possible de rester inactif ni de se contenter d'un statu quo. Selon lui, la responsabilité des décideurs politiques s'étend à la fois vis-à-vis des citoyens d'aujourd'hui et des générations futures, ainsi que vis-à-vis des agriculteurs particulièrement exposés.

L'orateur plaide pour l'arrêt progressif mais rapide de l'utilisation des produits contenant des PFAS, qui contaminent l'air, l'eau potable, les aliments et l'environnement. Il s'interroge sur l'opportunité d'attendre les décisions de l'Union européenne, dont les échéances semblent trop lointaines, citant notamment l'horizon de 2043. À ses yeux, reporter l'action nationale ou régionale reviendrait à accepter une accumulation continue de polluants dits “éternels”, avec des conséquences certaines pour la santé, dont le risque cancérigène.

L'intervenant formule plusieurs questions. Sur un plan général, il s'intéresse à l'état de la recherche et de l'innovation en Belgique, en Europe et au niveau international, et souhaite savoir s'il existe des alternatives moins risquées aux PFAS, en demandant des exemples concrets. Il interroge également sur les catégories de produits les plus problématiques pour les consommateurs et sur les mesures complémentaires qui pourraient s'ajouter à une éventuelle interdiction.

S'adressant plus spécifiquement à l'administration, M. Lejeune demande des précisions sur le délai de transition nécessaire pour remplacer ces substances et sur l'actualisation des normes et seuils limites au regard des données scientifiques les plus récentes. Il attire aussi l'attention sur l'usage des PFAS dans les produits phytopharmaceutiques, relevant que leurs impacts environnementaux n'ont pas été suffisamment abordés. Selon lui, la persistance des polluants dans les sols et les eaux devrait justifier l'application du principe de précaution, même si l'absence de risques directs pour la santé est avancée.

L'intervenant compare enfin la situation en Belgique à celle d'autres pays. Il rappelle que le Danemark a déjà interdit les PFAS dans les emballages alimentaires, que la France les a bannis dans certains textiles, cosmétiques et ustensiles de cuisine, et que plusieurs États américains, dont la Californie et le Maine, ont également adopté des interdictions ciblées. Il s'interroge dès lors sur la lenteur et la prudence de la Belgique, ainsi que sur la capacité

staat zijn om binnen een tijdsbestek te handelen dat in overeenstemming is met de uitdagingen op het gebied van volksgezondheid en milieu?

De heer Lejeune spreekt tot slot de hoop uit dat alle politieke actoren samen vooruitgang kunnen boeken, teneinde de volksgezondheid beter te beschermen.

Mevrouw Phaedra van Keymolen (cd&v) verklaart dat haar fractie de bezorgdheden over de gevaren van blootstelling aan PFAS volledig deelt. Ze benadrukt evenwel dat cd&v bij dossiers van deze omvang en complexiteit meestal de voorkeur geeft aan een Europese aanpak, om het gelijke speelveld tussen de lidstaten te waarborgen.

Volgens de spreekster is het belangrijk duidelijk te onderscheiden over welke types PFAS het precies gaat, welke reële gezondheidsrisico's eraan verbonden zijn – met inachtneming van het voorzorgsprincipe – en welke alternatieven momenteel bestaan en voldoende matuur zijn om als realistische vervangers te kunnen gelden.

Mevrouw Van Keymolen vraagt of een verbod op PFAS op Belgisch niveau zinvol en uitvoerbaar is, gelet op het vrij verkeer van goederen binnen de Europese Unie. Ze informeert tevens naar de laatste stand van zaken van de Europese regelgeving over PFAS, al erkent ze dat dit onderwerp tijdens de zitting reeds uitvoerig werd toegelicht. Ze verwijst daarbij ook naar mevrouw Cattoor, die eveneens heeft benadrukt dat het voor de betrokken industriële sector wenselijk is het Europese traject te volgen.

Daarbij aansluitend vraagt het commissielid aandacht voor de complexe bevoegdheidsverdeling in België. Volgens haar werd daarover tijdens de hoorzitting minder gesproken. Welke hefboomen heeft de federale overheid – bijvoorbeeld de mogelijkheid van een verkoopverbod – in vergelijking met de gewesten, die eventueel een verbruiksverbod kunnen instellen. Ze besluit dat dit belangrijke nuancevragen zijn die verdere verduidelijking verdienen.

Mevrouw Tinne Van der Straeten (Ecolo-Groen) bedankt alle sprekers voor hun uitvoerige toelichtingen. De verstrekte inzichten helpen het Parlement om de ingediende wetsvoorstellen te verbeteren, bij te sturen of te verduidelijken, en om beter te begrijpen waarom bepaalde keuzes al dan niet worden gemaakt.

Volgens haar is iedereen het erover eens dat het niet de bedoeling kan zijn om voort te gaan met de accumulatie van PFAS, maar moet er een doeltreffende methode worden gevonden om die te stoppen. Ze pleit voor een

de l'Union européenne à agir dans des délais compatibles avec les enjeux sanitaires et environnementaux.

M. Lejeune conclut en affirmant son espoir que l'ensemble des acteurs politiques puissent avancer ensemble afin de renforcer la protection de la santé publique.

Mme Phaedra Van Keymolen (cd&v) déclare que son groupe partage pleinement les inquiétudes concernant les dangers liés à l'exposition aux PFAS. Elle souligne toutefois que, pour des dossiers de cette ampleur et de cette complexité, le cd&v privilégie généralement une approche européenne, afin de garantir des conditions équitables entre les États membres.

Selon l'intervenante, il est important de distinguer clairement de quels types de PFAS il s'agit précisément, quels sont les risques sanitaires réels qui y sont associés – en tenant compte du principe de précaution – et quelles alternatives existent actuellement et sont suffisamment abouties pour pouvoir être considérées comme des substituts réalistes.

Mme Van Keymolen demande s'il serait judicieux et réalisable d'interdire les PFAS au niveau belge, compte tenu de la libre circulation des marchandises dans l'Union européenne. Elle s'enquiert par ailleurs de l'état d'avancement de la réglementation européenne sur les PFAS, tout en reconnaissant que ce sujet a déjà longuement été abordé en commission. Elle renvoie à cet égard à Mme Cattoor, qui a également souligné qu'il serait souhaitable pour les secteurs industriels concernés de suivre la voie européenne.

La membre poursuit en attirant l'attention sur la répartition complexe des compétences en Belgique. Cette question a toutefois été moins abordée, selon elle, lors de l'audition. De quels leviers – par exemple la possibilité d'interdire la vente de certains produits – l'autorité fédérale dispose-t-elle par rapport aux Régions, qui peuvent éventuellement instaurer une interdiction de consommation? L'intervenante conclut en indiquant que ces questions importantes méritent quelques précisions.

Mme Tinne Van der Straeten (Ecolo-Groen) remercie tous les orateurs pour leurs exposés détaillés. Les informations fournies aident en effet le Parlement à améliorer, à affiner ou à clarifier les propositions de loi déposées, et à mieux comprendre les raisons qui motivent certains choix politiques.

Selon l'intervenante, tout le monde s'accorde à dire qu'il faut arrêter l'accumulation des PFAS, mais qu'il faut trouver une méthode efficace pour y parvenir. Elle plaide en faveur d'une analyse critique de la réglementation

kritische analyse van de bestaande regelgeving en vraagt zich af of die nog oplevert wat men ermee beoogt.

Ze begrijpt de uitleg van de vertegenwoordigers van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, die het huidig regelgevend kader dagelijks toepassen en van binnenuit kennen. Toch stelt ze dat de impact van PFAS verder reikt dan het individuele niveau waarop de huidige regels worden toegepast. De stoffen hopen zich immers op in het milieu en breken niet af. Daarom moet volgens haar ook “out of the box” worden nagedacht: voor alle niet-essentiële toepassingen moet worden gezocht naar alternatieven. Op die manier kunnen de noodzakelijke toepassingen gevrijwaard worden, terwijl de blootstelling aan PFAS drastisch wordt vermindert. PFAS vormt een ernstig gezondheidsprobleem, en het Parlement heeft als wetgever de verantwoordelijkheid om hiernaar te handelen.

Ze wijst er vervolgens op dat het Parlement niet enkel wetsontwerpen van de regering bespreekt, maar ook zelf wetsvoorstellen kan indienen. Een spreker had eerder opgemerkt dat iets niet in het regeerakkoord stond, maar mevrouw Van der Straeten benadrukt dat het regeerakkoord enkel bindend is voor de regering, niet voor het parlement. Parlementsleden zijn volgens haar geen uitvoerders van regeringsbeleid, maar wetgevers die ook zelf initiatief nemen. De hoorzitting met experts is een essentieel onderdeel van dat wetgevend werk.

Daarna formuleert de spreekster enkele concrete vragen. Ze verwijst naar de toelichting van de heer Pieter Luys, attaché Risicobeheersing bij het DG Leefmilieu van de FOD Volksgezondheid, die stelde dat het onduidelijk blijft of er op Europees niveau een algemeen verbod op PFAS komt, en dat er onzekerheden bestaan over de timing. Daarom wil zij nagaan welke nationale initiatieven België kan nemen, in afwachting van Europese beslissingen. Landen als Denemarken en Frankrijk hebben volgens haar al nationale maatregelen genomen en daarbij met succes de Europese TRIS-procedure doorlopen. Wat zou België beletten om gelijkaardige stappen te zetten? En kan de ervaring van die landen helpen om valkuilen te vermijden en tijd te winnen?

Verder wijst het commissielid erop dat de FOD Volksgezondheid zelf aangaf dat nationale wetgeving mogelijk is, maar dat de implementatie – bijvoorbeeld het opstellen van een lijst van uitzonderingen – grote uitdagingen inhoudt. Ze vraagt of samenwerking op administratief niveau met landen die al verder staan,

existante et se demande si celle-ci atteint encore les objectifs visés.

Elle comprend les explications fournies par les représentants du SPF Santé publique, Sécurité de la Chaîne alimentaire et Environnement, qui appliquent le cadre réglementaire actuel au quotidien et le connaissent de l'intérieur. Elle estime toutefois que l'impact des PFAS ne se limite pas au cadre individuel dans lequel s'inscrivent les règles actuelles. En effet, ces substances s'accumulent dans l'environnement et ne se dégradent pas. C'est la raison pour laquelle il faut penser différemment, selon elle, en cherchant des alternatives pour toutes les applications non essentielles. De cette manière, les applications indispensables pourront être préservées, tandis que l'exposition aux PFAS pourra être considérablement réduite. Les PFAS posent un grave problème de santé publique, et le Parlement, en tant que législateur, a la responsabilité d'agir en conséquence.

Mme Van der Straeten rappelle ensuite que le Parlement ne se contente pas d'examiner les projets de loi du gouvernement, mais que les députés peuvent eux-mêmes déposer des propositions de loi. Un intervenant a précédemment fait observer qu'une mesure ne figurait pas dans l'accord de gouvernement, mais la membre tient à souligner que cet accord n'est contraignant que pour le gouvernement, et non pour le Parlement. Les députés ne sont pas, selon elle, des exécutants de la politique gouvernementale, mais des législateurs qui prennent eux-mêmes des initiatives. L'audition d'experts est un volet essentiel de ce travail législatif.

L'intervenante pose ensuite quelques questions concrètes. Elle renvoie à l'exposé de M. Pieter Luys, attaché Gestion des risques à la DG Environnement du SPF Santé publique, qui a indiqué qu'on ignorait pour l'heure si une interdiction générale des PFAS serait instaurée au niveau européen, et que des incertitudes subsistaient quant au calendrier. C'est pourquoi elle souhaite examiner quelles initiatives nationales pourraient être prises par la Belgique dans l'attente de décisions européennes. Selon l'intervenante, des pays comme le Danemark et la France ont déjà pris des mesures nationales tout en suivant avec succès la procédure TRIS européenne. Qu'est-ce qui empêcherait la Belgique de prendre des initiatives similaires? Et l'expérience de ces pays pourrait-elle l'aider à éviter certains pièges et à gagner du temps?

La membre poursuit en soulignant que le SPF Santé publique a lui-même indiqué qu'une législation nationale était envisageable, mais que sa mise en œuvre – par exemple l'établissement d'une liste d'exceptions – poserait d'énormes défis. Elle demande s'il pourrait être utile de coopérer au niveau administratif avec des pays

zoals Denemarken en Frankrijk, nuttig zou kunnen zijn om technische obstakels te beperken en de uitvoering te harmoniseren.

Mevrouw Van der Straeten verwijst vervolgens naar de toelichting van mevrouw Karima Azdad, wetenschappelijk adviseur Biociden bij het DG Leefmilieu van de FOD Volksgezondheid. Zij sprak over de op de Belgische markt aanwezige biociden en de nood aan een specifieke Belgische analyse. De spreekster vraagt wie een dergelijke analyse kan uitvoeren en of die absoluut noodzakelijk is om tot een goed regelgevend kader te komen. Is het een essentiële voorwaarde om wetgeving uit te werken, of eerder een bijkomend, nuttig element?

Met betrekking tot de voorgestelde overgangperiodes bij biociden vraagt ze of de bestaande gegevens al niet volstaan om sneller te kunnen handelen. Het zou ten slotte slechts gaan om ene beperkt aantal producten. Indien volgens de administratie een overgangperiode van twaalf maanden – zoals voorzien in het wetsvoorstel DOC 56 0079/001 – te kort zou zijn, verneemt ze graag wat dan als “redelijk” kan worden beschouwd, zeker aangezien op Europees niveau wordt gesproken van overgangstermijnen tussen vijf en twaalf jaar.

Met betrekking tot de gewasbeschermingsmiddelen erkent de spreekster dat beslissingen enkel kunnen worden genomen binnen de grenzen van de huidige wetgeving en dat niemand de toekomst kan voorspellen. Tegelijk wijst ze erop dat er geregeld producten van de markt worden gehaald nadat nadere evaluaties uitwijzen dat ze toch problematisch zijn. Ze vraagt of er cijfers beschikbaar zijn over het aandeel producten dat achteraf nog wordt ingetrokken.

Wat de rechtszekerheid betreft, onderstreept mevrouw Van der Straeten dat dit een belangrijk beginsel is, maar dat het volgens haar verkeerd wordt begrepen. Rechtszekerheid betekent niet dat alles altijd bij het oude moet blijven. Het betekent dat de overheid betrouwbaar is, dat ze proportioneel en doelgericht handelt, dat ze beleidswijzigingen motiveert en rekening houdt met het algemeen belang. Volgens haar heeft het Grondwettelijk Hof al meermaals bevestigd dat een wetgever nieuw beleid mag voeren, zelfs met terugwerkende kracht, zolang aan die voorwaarden wordt voldaan en er een redelijke overgangperiode wordt voorzien. In de huidige context, stelt ze, is er geen enkele juridische belemmering om op te treden tegen PFAS, zeker niet in het licht van het voorzorgsbeginsel.

plus avancés dans ce dossier, notamment le Danemark et la France, pour limiter les obstacles techniques et harmoniser la mise en œuvre.

Mme Van der Straeten renvoie ensuite à l'exposé de Mme Karima Azdad, conseillère scientifique Biocides à la DG Environnement du SPF Santé publique. Celle-ci a évoqué les biocides présents sur le marché belge et a mis en avant la nécessité d'une analyse belge spécifique. L'intervenante demande qui serait en mesure de réaliser cette analyse et si celle-ci est absolument nécessaire pour aboutir à un cadre réglementaire adéquat. S'agit-il d'une condition essentielle à l'élaboration de la législation précitée, ou plutôt d'un élément supplémentaire qui pourrait apporter une plus-value?

En ce qui concerne les périodes transitoires proposées pour les biocides, la membre demande si les données disponibles ne suffisent pas déjà pour agir plus rapidement. Cette mesure ne concernerait en définitive qu'un nombre limité de produits. Si l'administration estime qu'une période transitoire de 12 mois – comme le prévoit la proposition de loi DOC 56 0079/001 – est trop courte, Mme Van der Straeten souhaiterait savoir ce que l'administration considère comme un délai “raisonnable”, d'autant plus qu'au niveau européen, on parle de périodes transitoires allant de cinq à douze ans.

En ce qui concerne les produits phytopharmaceutiques, l'intervenante reconnaît que les décisions ne peuvent être prises qu'à l'intérieur des limites de la législation actuelle et que personne ne peut prédire l'avenir. Elle souligne toutefois que des produits sont régulièrement retirés du marché après que des évaluations plus approfondies ont montré qu'ils s'avéraient problématiques. Elle demande s'il existe des chiffres sur la proportion de produits qui font l'objet, *a posteriori*, de telles mesures.

S'agissant de la sécurité juridique, Mme Van der Straeten souligne qu'il s'agit d'un principe important, mais qui, selon elle, est souvent mal compris. La sécurité juridique ne signifie pas que tout doit toujours rester inchangé. Elle implique que les pouvoirs publics soient fiables, qu'ils agissent de manière proportionnée et ciblée, qu'ils motivent les changements de politique et tiennent compte de l'intérêt général. Selon l'intervenante, la Cour constitutionnelle a déjà confirmé à plusieurs reprises qu'un législateur peut mettre en œuvre une nouvelle politique, y compris avec effet rétroactif, pour autant que ces conditions soient respectées et qu'une période transitoire raisonnable soit prévue. Dans le contexte actuel, elle affirme qu'il n'existe aucun obstacle juridique à une action contre les PFAS, en particulier au regard du principe de précaution.

Wat het wetsvoorstel over pesticiden (DOC 56 0079/001) betreft, benadrukt de spreekster dat het debat bijzondere aandacht moet besteden aan trifluorazijnzuur (TFA). Uit de toelichtingen blijkt dat TFA een groot probleem vormt. Ze verwijst naar de vraag van Duitsland om TFA als toxische stof te kwalificeren, naar het advies van de Europese Commissie binnen het Committee on Plants, en naar de erkenning door de betrokken producent (Bayer) dat TFA schadelijk is voor de voortplanting. Ondanks die vaststellingen en de erkenning van het probleem wordt volgens haar te gemakkelijk verwezen naar bestaande normen, die bovendien verschillen van land tot land. Ze wijst erop dat een verschil tussen de Belgische en de Nederlandse norm arbitrair is, aangezien de schadelijke effecten in beide landen dezelfde blijven.

De spreekster sluit hierbij aan op de uiteenzetting van professor Violette Geissen van de Universiteit Wageningen, die erop wees dat sommige regelgevingen niet alle relevante parameters meenemen bij de beoordeling. Mevrouw Van der Straeten vraagt daarom aan de vertegenwoordigers van de FOD Volksgezondheid of de huidige Belgische regelgeving toereikend is om de veiligheid van stoffen effectief te kunnen beoordelen, of dat er aanpassingen nodig zijn.

Wat betreft de hulpstoffen, merkt ze op dat de FOD voorstander is van een vrijwillige uitfasering. Indien een vrijwillige uitfasering echter wenselijk wordt geacht, lijkt haar een wettelijk verbod een logische volgende stap. Ze vraagt wat het bezwaar zou zijn om dat verbod wettelijk te verankeren.

De spreekster besluit dat er volgens haar voldoende elementen zijn om met de beide voorliggende wetsvoorstellen verder te gaan. Ze erkent dat de uitvoering ervan niet eenvoudig zal zijn en dat er afwegingen moeten worden gemaakt, maar meent dat niet handelen geen optie is. Het zou getuigen van "schuldig verzuim" als het Parlement geen maatregelen zou nemen, zeker nu de vervuiling zulke proporties heeft aangenomen dat zelfs wordt afgeraden eieren van eigen kippen te eten.

Ook vanuit het oogpunt van consumentenbescherming acht ze het problematisch dat PFAS-houdende producten, zoals kookpannen, nog steeds massaal en tegen dump Prijzen worden verkocht. Hoewel niet alle PFAS-toepassingen van vandaag op korte termijn kunnen worden verboden, zijn er volgens haar wel degelijk terreinen waarop vooruitgang mogelijk is.

Tot slot herhaalt mevrouw Van der Straeten dat België, met zijn sterke chemische industrie en aanzienlijke R&D-capaciteit, over de kennis en de middelen beschikt om een voortrekkersrol te spelen. De sector heeft volgens

Concernant la proposition de loi sur les pesticides (DOC 56 0079/001), la membre insiste sur le fait que le débat doit accorder une attention particulière à l'acide trifluoroacétique (TFA). Les explications montrent que le TFA constitue un problème majeur. Elle fait référence à la demande de l'Allemagne de qualifier le TFA de substance toxique, à l'avis de la Commission européenne au sein du *Committee on Plants*, ainsi qu'à la reconnaissance par le producteur concerné (Bayer) du caractère nocif du TFA pour la reproduction. Malgré ces constats et le fait que le problème soit reconnu, elle estime qu'on se réfère trop facilement aux normes existantes, qui varient en outre d'un pays à l'autre. Elle souligne qu'une différence entre la norme belge et la norme néerlandaise est arbitraire, étant donné que les effets nocifs restent les mêmes dans les deux pays.

L'intervenante se joint ainsi à l'exposé de la professeure Violette Geissen de l'université de Wageningen, qui a souligné que certaines réglementations ne prennent pas en compte l'ensemble des paramètres pertinents lors de l'évaluation. Mme Van der Straeten interroge dès lors les représentants du SPF Santé publique sur la question de savoir si la réglementation belge actuelle est suffisante pour évaluer efficacement la sécurité des substances, ou si des ajustements sont nécessaires.

S'agissant des excipients, elle relève que le SPF est favorable à une suppression progressive sur base volontaire. Si cette mesure est jugée souhaitable, une interdiction légale lui semble toutefois être la suite logique. Elle demande ce qui pourrait empêcher son inscription dans la loi.

La membre conclut qu'il existe, selon elle, assez d'éléments pour poursuivre l'examen des deux propositions de loi déposées. Elle reconnaît que leur mise en œuvre ne sera pas aisée et qu'elle impliquera des compromis, mais estime que l'inaction n'est pas envisageable. Le Parlement ferait preuve d'une "abstention coupable" en ne prenant aucune mesure, d'autant que la pollution a pris de telles proportions qu'il est même déconseillé de consommer ses propres œufs de poules.

Du point de vue de la protection des consommateurs également, elle juge problématique que des produits contenant des PFAS, tels que des poêles de cuisson, soient encore largement commercialisés à des prix de dumping. Si toutes les utilisations des PFAS ne peuvent pas être interdites à court terme, elle estime néanmoins que des progrès sont possibles à certains égards.

Enfin, Mme Van der Straeten réitère que la Belgique, forte de son industrie chimique et de sa capacité de R&D avancée, dispose des connaissances et des moyens nécessaires pour jouer un rôle de pionnier. Selon elle,

haar het potentieel om samen met de overheid werk te maken van innovatie en van een beleid dat de gezondheid van de bevolking centraal stelt.

2. Antwoorden

Mevrouw Tine Cattoor, Director Product Policy, Essenscia, gaat achtereenvolgens in op de verschillende tussenkomsten.

Met betrekking tot de vraag van mevrouw van Riet over mogelijke alternatieven voor PFAS in brandweerkledij, verwijst zij naar de aanwezigheid van een vertegenwoordiger van Febelsave, de Belgische federatie van fabrikanten, distributeurs, dienstverleners en professionele eindgebruikers inzake veiligheid en welzijn, die de evoluties in dat domein van nabij opvolgt. Volgens de informatie waarover Essenscia beschikt, lopen er momenteel verschillende onderzoeksprojecten naar alternatieve stoffen, onder meer op basis van de gepubliceerde patenten. Vooralsnog blijkt er echter geen valabel alternatief te bestaan dat voldoet aan de geldende veiligheidsnormen en technische standaarden voor beschermende kleding van brandweerlieden. Essenscia is bereid om via Febelsave bijkomende informatie aan het Parlement te bezorgen.

Wat betreft de vraag van de heer Cornillie over een mogelijk sectoraal PFAS-fonds, erkent mevrouw Cattoor dat dit thema niet in de voorliggende wetsvoorstellen is opgenomen, maar dat de sectorfederatie er intern wel over nadenkt. Zij wijst er evenwel op dat de praktische haalbaarheid van zo'n fonds moeilijk is, aangezien een aanzienlijk deel van de producenten buiten België gevestigd is. In de huidige milieuwetgeving bestaat bovendien al het principe dat de vervuiler betaalt. Waar een direct aanwijsbare bron van vervuiling bestaat, zoals in het geval van het bedrijf 3M in Zwijndrecht, wordt die verantwoordelijkheid effectief genomen. Maar het is volgens haar niet realistisch om één bedrijf verantwoordelijk te maken voor de totale PFAS-vervuiling in België. De federale overheid voert momenteel een studie uit naar een mogelijke wettelijke basis voor zo'n regeling, en de sector wacht de resultaten daarvan af.

Ten aanzien van mevrouw Ludivine Dedonder toont de spreekster begrip voor de bezorgdheden die bij de wetgever leven. Zij benadrukt echter dat er een onderscheid moet worden gemaakt tussen de blootstelling aan PFAS via milieu, voeding of drinkwater enerzijds, en het verbod op het op de markt brengen van bepaalde producten anderzijds. Niet alle productgroepen die in de wetsvoorstellen worden geïdentificeerd, dragen volgens haar in dezelfde mate bij tot de blootstelling van de bevolking. Daarom pleit Essenscia ervoor om te focussen op de

le secteur a le potentiel de collaborer avec l'État en vue de promouvoir l'innovation et d'instaurer une politique plaçant la santé de la population au cœur de ses priorités.

2. Réponses

Mme Tine Cattoor, cheffe de produits chez Essenscia, commente successivement les différentes interventions.

En ce qui concerne la question de Mme van Riet relative à d'éventuelles alternatives aux PFAS utilisés dans la fabrication des équipements de pompiers, elle renvoie à la présence d'un représentant de Febelsafe, la Fédération belge des fabricants, distributeurs, prestataires de services et utilisateurs professionnels dans le domaine de la sécurité et du bien-être, qui suit de près les évolutions dans ce secteur. Selon les informations dont dispose Essenscia, plusieurs projets de recherche sur des substances alternatives sont en cours, notamment sur la base de brevets publiés. À ce stade toutefois, il ne semble pas exister d'alternative valable répondant aux normes de sécurité et aux standards techniques en vigueur pour les équipements de pompiers. Essenscia se dit disposée à transmettre des informations complémentaires au Parlement via Febelsafe.

Concernant la question de M. Cornillie sur un éventuel fonds sectoriel PFAS, Mme Cattoor reconnaît que ce sujet ne figure pas dans les propositions de loi à l'examen, mais que la fédération sectorielle y réfléchit en interne. Elle souligne toutefois que la faisabilité d'un tel fonds est difficile, une part importante des producteurs étant établie hors de Belgique. Dans la législation environnementale actuelle, le principe du pollueur-payeur existe déjà. Lorsqu'une source de pollution clairement identifiable est établie, comme dans le cas de l'entreprise 3M à Zwijndrecht, cette responsabilité est effectivement assumée. Cependant, selon elle, il n'est pas réaliste de rendre une seule entreprise responsable de l'ensemble de la pollution aux PFAS en Belgique. Les autorités fédérales mènent actuellement une étude sur une éventuelle base légale pouvant servir de fondement à un tel dispositif, et le secteur en attend les résultats.

S'adressant à Mme Ludivine Dedonder, l'oratrice indique qu'elle comprend les préoccupations du législateur. Elle souligne toutefois qu'il convient de faire la distinction entre, d'une part, l'exposition aux PFAS par le biais de l'environnement, de l'alimentation ou de l'eau potable et, d'autre part, l'interdiction de commercialiser certains produits. Selon elle, les groupes de produits visés par les propositions de loi ne contribuent pas tous dans la même mesure à l'exposition de la population. C'est pourquoi Essenscia préconise de se concentrer

grootste blootstellingsbronnen, waar de gezondheidswinst het grootst kan zijn.

Wat de gewasbeschermingsmiddelen betreft, merkt mevrouw Cattoor op dat dit niet rechtstreeks haar expertisegebied is, maar dat de sector in het algemeen vertrekt van de overtuiging dat er reeds een solide regelgevend kader bestaat om de risico's van die producten te beoordelen. Indien dat hele kader ter discussie wordt gesteld, dreigt volgens haar de voorspelbaarheid te verdwijnen die bedrijven nodig hebben om te kunnen innoveren. Innovatie vergt immers tijd, en ondernemingen zijn vandaag al actief op zoek naar alternatieven. De sector begrijpt dat de doelstellingen evolueren – “wij leven met een moving target”, zegt de spreker – maar vraagt tegelijk om voldoende duidelijkheid en stabiliteit zodat bedrijven weten aan welke normen zij zich moeten houden.

Met betrekking tot het verbod op productie op Belgisch niveau preciseert mevrouw Cattoor dat de discussie in de huidige context niet over productie gaat, aangezien de enige Belgische PFAS-producent de activiteiten inmiddels heeft stopgezet. De discussie draait om het gebruik van PFAS en om de vraag welke producten nog op de Belgische markt mogen worden gebracht. Dat brengt haar bij het vraagstuk van de handhaving, dat volgens haar essentieel blijft.

In antwoord op de vraag van de heer Lejeune over de noodzaak van wetgeving, verwijst de spreker naar de patentanalyse die aantoont dat bedrijven anticiperen op strengere regels. Dat proces is volgens haar reeds lopende. Toch wijst zij erop dat harmonisatie enkel zinvol is op een voldoende groot schaalniveau. Een versnipperde aanpak op Belgisch niveau heeft volgens Essenscia weinig effect, terwijl een Europese aanpak een groter bereik en dus ook meer impact kan hebben.

Verder herinnert mevrouw Cattoor eraan dat er al verschillende regelgevende initiatieven bestaan. Zo is voor brandblusschuim, een van de belangrijkste historische bronnen van PFAS-vervuiling, nieuwe wetgeving in voorbereiding, waarvan de publicatie binnenkort wordt verwacht. Voor andere toepassingen bestaan er eveneens reeds kaders op het niveau van stoffen of producten die toezien op de veiligheid ervan.

In antwoord op de tussenkomst van mevrouw Van Keymolen bevestigt zij dat de bevoegdheidsverdeling in België inderdaad complex is en aanleiding kan geven tot discussie. Volgens haar is het logisch dat vooral het op de markt brengen van producten wordt gereguleerd op federaal niveau, terwijl het gebruik eerder onder de

sur les principales sources d'exposition, là où les gains pour la santé peuvent être les plus importants.

En ce qui concerne les produits phytopharmaceutiques, Mme Cattoor fait observer que ce n'est pas directement son domaine d'expertise, mais que le secteur estime de manière générale qu'il existe déjà un cadre réglementaire solide pour évaluer les risques liés à ces produits. Si ce cadre dans son ensemble venait à être remis en question, la prévisibilité dont les entreprises du secteur ont besoin pour innover risquerait, selon elle, de disparaître. L'innovation prend en effet du temps, et les entreprises recherchent d'ores et déjà activement des solutions de substitution. Le secteur comprend que les objectifs évoluent et qu'il faut, comme le dit l'oratrice, poursuivre une cible mouvante, mais il demande en même temps suffisamment de clarté et de stabilité pour que les entreprises sachent à quelles normes elles doivent se conformer.

En ce qui concerne l'interdiction de la production au niveau belge, Mme Cattoor précise que, dans le contexte actuel, le débat ne porte pas sur la production, étant donné que le seul producteur belge de PFAS a entre-temps cessé ses activités. La discussion porte sur l'utilisation des PFAS et sur la question de savoir quels produits peuvent encore être mis sur le marché belge. L'oratrice en vient ainsi à la question de l'application de la réglementation, qui reste essentielle à ses yeux.

En réponse à la question de M. Lejeune concernant la nécessité d'une législation, l'oratrice renvoie à l'analyse des brevets, qui montre que les entreprises anticipent un durcissement de la réglementation. Selon elle, ce processus est déjà en cours. Elle souligne toutefois que l'harmonisation n'a de sens qu'à une échelle suffisamment grande. Selon Essenscia, une approche fragmentée au niveau belge n'aura que peu d'effet, tandis qu'une approche européenne pourra avoir une plus grande portée et donc aussi un impact plus important.

Par ailleurs, Mme Cattoor rappelle qu'il existe déjà plusieurs initiatives réglementaires. Ainsi, pour la mousse d'extinction, l'une des principales sources historiques de pollution aux PFAS, une nouvelle législation est en préparation, dont la publication est attendue prochainement. Pour d'autres applications, il existe déjà également des cadres au niveau des substances ou des produits, qui veillent à leur sécurité.

En réponse à l'intervention de Mme Van Keymolen, l'oratrice confirme que la répartition des compétences en Belgique est effectivement complexe et peut donner matière à discussion. Selon elle, il est logique qu'en particulier la mise sur le marché de produits soit réglementée au niveau fédéral, tandis que l'utilisation

gewestelijke bevoegdheden valt. Toch pleit zij ervoor om dergelijke kwesties zoveel mogelijk op Europees niveau te regelen, om te vermijden dat Belgische bedrijven of consumenten benadeeld worden ten opzichte van hun Europese tegenhangers. Indien het doel is om de Belgische consument te beschermen, moet volgens haar dezelfde bescherming gelden voor alle Europese burgers. In dat kader kan België wel degelijk een voortrekkersrol spelen, met name door zijn opgebouwde expertise inzake PFAS ten dienste te stellen van het Europese besluitvormingsproces.

Dat brengt haar bij de vraag van mevrouw Tinne Van der Straeten over de rol die Essenscia voor België zit weggelegd. De kennis die België de voorbije jaren heeft opgebouwd rond PFAS kan volgens haar worden gevaloriseerd op Europees niveau, niet alleen wat betreft restricties op productgebruik, maar ook in domeinen zoals milieunormen, bodemsanering en leefmilieubeleid. België zou volgens haar een voortrekkersrol kunnen opnemen door de opgebouwde expertise van de verschillende administraties te bundelen en die kennis te gebruiken om een geïntegreerde Europese aanpak te ondersteunen. De complexe staatsstructuur van België maakt het echter niet altijd duidelijk wie waarvoor bevoegd is en hoe maatregelen best worden georganiseerd.

Dat er op het vlak van handhaving het makkelijkst progressie kan worden gemaakt, betwijfelt zij. Ze verwijst naar de vaststelling dat België nauwelijks meldingen doet in het Europese waarschuwingssysteem RAPEX (thans Safety Gate), dat de beschikbare middelen ontoereikend zijn en dat onduidelijkheid heerst over de bevoegde instanties – douane, milieu-inspectie of andere. Volgens haar zorgt dat voor een lacune in de controle en een gebrek aan vertrouwen. Wetgeving die niet wordt gehandhaafd, blijft volgens haar dode letter. Europese producenten zullen zich aan de regels houden, maar via onlinekanalen kunnen consumenten nog steeds probleemloos producten aankopen die de verboden stoffen bevatten. Daarom acht zij een fundamenteel debat over de handhaving van e-commerce onontbeerlijk.

Met betrekking tot de groepsbenadering van PFAS stelt mevrouw Cattoor dat daarover uiteenlopende visies bestaan. Essenscia pleit voor een benadering waarin ook het reële risico voor de mens in rekening wordt gebracht, en waarbij prioriteit wordt gegeven aan wat maatschappelijk het meest relevant en haalbaar is. Voor essentiële toepassingen moet voldoende tijd worden voorzien om de noodzakelijke overschakeling mogelijk

relève plutôt des compétences régionales. Elle plaide toutefois pour que ces questions soient réglées autant que possible au niveau européen, afin d'éviter que les entreprises ou les consommateurs belges ne soient lésés par rapport à leurs homologues européens. Si l'objectif est de protéger le consommateur belge, elle estime que la même protection doit s'appliquer à tous les citoyens européens. Dans ce contexte, la Belgique pourrait tout à fait jouer un rôle de pionnier, en mettant son expertise en matière de PFAS au service du processus décisionnel européen.

Cela amène l'oratrice à la question de Mme Tinne Van der Straeten sur le rôle qu'Essenscia envisage pour la Belgique. Selon elle, les connaissances acquises par la Belgique ces dernières années en matière de PFAS pourraient être valorisées au niveau européen, non seulement en ce qui concerne les restrictions d'utilisation des produits, mais aussi dans des domaines tels que les normes environnementales, l'assainissement des sols et la politique environnementale. Elle considère que la Belgique pourrait jouer un rôle de pionnier en regroupant l'expertise acquise par les différentes administrations et en utilisant ces connaissances pour soutenir une approche européenne intégrée. La structure complexe de l'État belge ne permet toutefois pas toujours de déterminer clairement qui est compétent pour quoi et comment organiser au mieux les mesures.

L'oratrice doute que ce soit dans le domaine de l'application de la réglementation qu'il soit le plus facile de réaliser des progrès. Elle en veut pour preuve que la Belgique ne transmet pratiquement aucun signalement dans le système d'alerte européen RAPEX (actuellement Safety Gate), que les moyens disponibles sont insuffisants et qu'il règne une confusion quant à l'autorité compétente entre les douanes, l'inspection de l'environnement ou d'autres instances. Selon elle, il en résulte des lacunes dans le contrôle et une perte de confiance. Elle estime qu'une législation qui n'est pas appliquée reste lettre morte. Les producteurs européens respecteront les règles, mais les consommateurs pourront toujours acheter sans difficulté, via les canaux en ligne, des produits contenant les substances interdites. Voilà pourquoi l'oratrice considère qu'il est indispensable de mener un débat de fond sur l'application des règles dans l'e-commerce.

Concernant l'approche collective des PFAS, Mme Cattoor fait que les visions à ce sujet sont divergentes. Essenscia plaide en faveur d'une approche qui tient également compte du risque réel pour nos concitoyens et qui donne la priorité aux mesures les plus pertinentes et les plus réalisables sur le plan social. Pour des applications essentielles, il convient de prévoir un délai suffisant afin de permettre la transition nécessaire.

te maken. Sommige stoffen, zoals de fluoropolymeren, blijven immers onmisbaar in industriële processen die onder strenge veiligheids- en zuiverheidsnormen werken. Ze benadrukt dat dergelijke producten noodzakelijk zijn om installaties lekvrij en veilig te houden, en dat frequente vervangingen operationeel en ecologisch onwenselijk zouden zijn.

De spreekster wijst erop dat er binnen de sector talrijke onderzoeksprojecten lopen naar alternatieven, maar dat die transitie tijd vergt. Initiatieven zoals *Belgium Builds Back Circular*, onder de coördinatie van de FOD Economie, tonen volgens haar aan dat de innovatie op Belgisch niveau volop leeft. Bedrijven werken actief aan duurzame alternatieven, maar de ontwikkeling, testing en markttoelating vergen jaren. Daardoor ontstaat er een zekere vertraging in de zichtbaarheid van deze inspanningen.

Tot besluit stelt mevrouw Cattoor dat het essentieel is om de volledige keten – van productie tot eindgebruik – te betrekken in het debat. PFAS omvat immers een brede waaier aan stoffen en toepassingen, en dat geldt ook voor hun mogelijke alternatieven. De zoektocht naar vervangende oplossingen is dus geen een-op-eenverving, maar een complex verhaal van een toeleveringsketen die samenwerking vereist tussen industrie, overheid en onderzoeksinstituten. Volgens haar blijft het engagement binnen de sector groot, ook al verloopt de communicatie daarover vaak discreet tot de onderzoeksfase is afgerond en de nodige toelatingen zijn verkregen.

Voor de antwoorden van de overige genodigden wordt verwezen naar de schriftelijke antwoorden in bijlage.

IV. — ALGEMENE BESPREKING

A. Vergadering van 13 januari 2026

1. Uiteenzetting van de hoofddienstster van het wetsvoorstel

Mevrouw Marie Meunier, hoofddienstster van het wetsvoorstel, dient een alomvattend amendement in dat meerdere substantiële wijzigingen aanbrengt in de oorspronkelijke tekst. Alvorens de inhoud ervan uiteen te zetten, schetst ze nog even de context.

De Kamer van volksvertegenwoordigers beschikt thans over een rijk gestoffeerde basis aan informatie om een debat ten gronde te voeren. Dankzij de hoorzittingen van

Certaines substances, telles que les fluoropolymères, restent en effet indispensables dans les processus industriels lesquels sont soumis à des normes strictes de sécurité et de pureté. Elle souligne que ces produits sont nécessaires pour garantir l'étanchéité et la sécurité des installations, et que des remplacements fréquents ne seraient pas souhaitables aussi bien sur le plan opérationnel qu'écologique.

L'oratrice souligne que de nombreux projets de recherche sur des alternatives sont en cours au sein du secteur, mais que cette transition prendra du temps. Selon elle, des initiatives telles que le projet *Belgium Builds Back Circular*, coordonné par le SPF Économie, témoignent de la capacité d'innovation de notre pays. Les entreprises s'emploient activement à mettre au point des alternatives durables, mais le développement, les essais et l'autorisation de mise sur le marché prennent des années, ce qui retarde la visibilité de ces efforts.

En conclusion, Mme Cattoor affirme qu'il est essentiel d'associer l'ensemble de la chaîne – de la production à l'utilisation finale – au débat. Les PFAS recouvrent en effet un large éventail de substances et d'applications, tout comme les alternatives envisagées. La recherche de solutions de substitution ne se résume donc pas à un simple remplacement à l'identique, mais implique un processus complexe mobilisant la chaîne d'approvisionnement et nécessitant la collaboration de l'industrie, des pouvoirs publics et des instituts de recherche. Selon l'oratrice, l'engagement au sein du secteur reste fort, même si la communication à ce sujet reste souvent discrète jusqu'à ce que la phase de recherche soit terminée et que les autorisations nécessaires aient été obtenues.

Pour les réponses des autres invités, il est renvoyé aux réponses écrites en annexe.

IV. — DISCUSSION GÉNÉRALE

A. Réunion du 13 janvier 2026

1. Intervention de l'auteur principale de la proposition de loi

Mme Marie Meunier, auteure principale de la proposition de loi, présente un amendement global apportant plusieurs ajustements substantiels au texte initial. Avant d'en exposer le contenu, l'intervenante rappelle différents éléments de contexte.

Elle indique que la Chambre des représentants dispose aujourd'hui d'une base d'informations particulièrement riche pour mener un débat de fond. Les auditions du

16 september 2025 en de vele schriftelijke adviezen is een breed scala aan actoren de revue gepasseerd: de Belgische en Europese diensten belast met leefmilieu, economie en volksgezondheid, de consumentenorganisaties, verschillende ngo's, de landbouwwakbonden, de vertegenwoordigers van de producenten – met name het VBO en de textiel- en de keukengereisector – de Société Scientifique de Médecine Générale, alsook academische deskundigen en de deelstaten, met uitzondering van het Waals Gewest. Er is volgens de spreekster dan ook stof genoeg voor een gedegen inhoudelijk debat.

Vervolgens attendeert mevrouw Meunier op een reeks recente ontwikkelingen sinds de vorige vergadering, waarop mevrouw Van der Straeten haar amendementen op de wetsvoorstellen DOC 56 0079 en DOC 56 0080 had ingediend.

Ten eerste wijst ze erop dat in Frankrijk sinds 1 januari 2026 een verbod geldt op PFAS in textiel en cosmetica. Het uitvoeringsbesluit bij die wet, die werd bekendgemaakt op 28 december 2025, bevestigt volgens haar dat Frankrijk zijn ambities niet heeft teruggeschroefd. Dat kan de Belgische parlementsleden inspireren.

Ten tweede merkt mevrouw Meunier op dat de federale regering het roer heeft omgegooid. De minister van Leefmilieu en Klimaat had die koerswijziging al aangekondigd na afloop van de Ministerraad van december 2025, waar hij het mandaat heeft gekregen om de PFAS-verontreiniging aan te pakken. Een nobel initiatief, al waarschuwt mevrouw Meunier wel voor verdragingsmanoeuvres. Al in een studie van de FOD Economie uit december 2023 worden de voornaamste PFAS-houdende productcategorieën en beschikbare alternatieven opgelijst. Volgens haar zijn er dus geen nieuwe analyses nodig om op korte termijn verbodsbepalingen in te stellen.

Ten derde benadrukt mevrouw Meunier dat er onder de bevolking nog steeds grote bezorgdheid heerst over PFAS. Ze haalt ook een aantal recente feiten aan: de vaststelling door een Europese ngo van hoge PFAS-concentraties in bepaalde voedingswaren, de beslissing van een private verzekeraar om bepaalde waterdistributiemaatschappijen niet langer te verzekeren, de resultaten van de bloedafnames die een aantal ziekenfondsen hebben gedaan en die wijzen op een verhoogde blootstelling, alsook de conclusies van de jongste Waalse biomonitoring, die aangeven dat 94 % van de bewoners zorgwekkende PFAS-waarden laat optekenen. Mevrouw Meunier wijst er tevens op dat niets ondernemen de gezondheidszorg en de economie op Europese schaal 52 tot 82 miljard

16 septembre 2025 et les nombreux avis écrits transmis ont permis de rassembler les contributions d'un large éventail d'acteurs: les administrations chargées de l'environnement, de l'économie et de la santé, tant au niveau belge qu'européen, les organisations de consommateurs, plusieurs ONG, les syndicats agricoles, les représentants des fabricants – notamment la FEB et les secteurs du textile et des ustensiles de cuisine – la Société scientifique de Médecine générale, ainsi que des experts académiques et les entités fédérées, à l'exception de la Région wallonne. L'oratrice estime que ces éléments constituent une base solide pour aborder désormais le débat sur le fond.

Elle attire ensuite l'attention sur plusieurs développements récents intervenus depuis la dernière séance, au cours de laquelle Mme Van der Straeten avait présenté ses amendements aux propositions de loi DOC 56 0079 et DOC 56 0080.

Premièrement, elle souligne que la France a mis en œuvre, depuis le 1er janvier 2026, une interdiction des PFAS dans les textiles et les cosmétiques. Le décret d'application de cette loi, publiée le 28 décembre 2025, confirme selon elle que la France n'a pas reculé dans ses ambitions, ce qui constitue une source d'encouragement pour les parlementaires belges.

Deuxièmement, Mme Meunier relève un changement d'orientation du gouvernement fédéral, tel qu'annoncé par le ministre de l'Environnement et du Climat à la suite du Conseil des ministres de décembre 2025, qui l'a mandaté pour agir face aux pollutions liées aux PFAS. Si cette initiative est accueillie favorablement, l'intervenante met toutefois en garde contre le risque d'une approche dilatoire. Elle rappelle qu'une étude du SPF Économie, publiée en décembre 2023, identifie déjà les principales catégories de produits émettant des PFAS ainsi que les alternatives disponibles. Dès lors, selon elle, des mesures d'interdiction peuvent être envisagées à court terme, sans attendre de nouvelles analyses.

Troisièmement, la députée souligne que la préoccupation du public à l'égard des PFAS demeure forte. Elle mentionne plusieurs faits récents: la mise en évidence par une ONG européenne de taux élevés de PFAS dans certains produits alimentaires, la décision d'un assureur privé de ne plus couvrir certaines compagnies de distribution d'eau, les résultats de tests sanguins réalisés par des dirigeants de mutuelles indiquant des niveaux d'imprégnation élevés, ainsi que les conclusions du dernier bio-monitoring wallon, selon lequel 94 % des habitants se situent dans une zone d'imprégnation préoccupante. Elle rappelle également que le coût sanitaire et économique de l'inaction est estimé entre 52 et 82 milliards d'euros par an à l'échelle européenne.

euro per jaar zal kosten. Tegen die achtergrond moet dan ook onverwijld al het mogelijke in het werk worden gesteld om de blootstelling van de bevolking en het leefmilieu terug te dringen.

Mevrouw Meunier bevestigt het standpunt van haar fractie, die nu reeds naar een nationaal verbod op PFAS wil toewerken. Ze benadrukt dat de parlementaire voorbereiding tot dusver grondig is verlopen en roept alle fracties ertoe op het debat inhoudelijk te voeren en hun verantwoordelijkheid te nemen.

De spreekster licht vervolgens de inhoud toe van het alomvattend amendement nr. 1 (DOC 56 0815/002). Ze wijst erop dat bijzondere aandacht werd besteed aan de juridische deugdelijkheid van de tekst. De definitie van PFAS werd afgestemd op die van de OESO, zoals voorgesteld door de FOD Volksgezondheid. De datum van inwerkingtreding werd uitgesteld tot een jaar na de bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad*, teneinde de betrokken sectoren voldoende tijd te geven om zich aan te passen. De tekst houdt eveneens rekening met de technische opmerkingen over de te wijzigen wettelijke grondslagen, namelijk de voedselveiligheidswet van 1977 (inzake cosmetica en producten bestemd om in contact te komen met levensmiddelen) en de wet van 1998 betreffende de productnormen (inzake textiel en waxproducten).

De spreekster benadrukt de geleverde inspanningen om specifiek die toepassingen uit te bannen waarvoor reeds alternatieven bestaan. Inzake de producten bestemd om in contact te komen met levensmiddelen werd het toepassingsgebied beperkt tot de materialen of voorwerpen van papier en karton die PFAS bevatten, evenals tot soortgelijke voedselverpakkingen, net als in de Deense wetgeving. Inzake textiel, kleding, schoeisel en waterafstotende producten voorziet het amendement in uitdrukkelijke uitzonderingen voor persoonlijke beschermingsmiddelen, uitrustingen voor opdrachten inzake landsverdediging en civiele veiligheid, de onderhoudsproducten daarvoor alsook medische hulpmiddelen en textielproducten. Die uitzonderingen berusten op de conclusies van de FOD Economie, die wijst op een gebrek aan beschikbare alternatieven in die sectoren. Anderzijds worden geen wijzigingen aangebracht in het toepassingsgebied met betrekking tot cosmetica en waxproducten, aangezien op dat stuk geen belemmeringen werden vastgesteld.

Mevrouw Meunier verduidelijkt dat de voorgestelde tekst België in overeenstemming brengt met de Deense wetgeving inzake producten bestemd om in contact te komen met levensmiddelen, alsook met Franse wetgeving wat kleding, textiel, cosmetica en waxproducten betreft. Ze herinnert eraan dat tijdens de hoorzitting

Dans ce contexte, elle affirme que tout ce qui peut être entrepris pour réduire l'exposition de la population et de l'environnement doit l'être sans délai.

Mme Meunier réaffirme la position de son groupe, qui souhaite avancer dès à présent vers une interdiction nationale des PFAS. Elle souligne le caractère approfondi du travail parlementaire mené jusqu'ici et invite l'ensemble des groupes à débattre sur le fond et à assumer leurs responsabilités.

L'intervenante présente ensuite le contenu de l'amendement global n° 1 (DOC 56 0815/002). Elle indique qu'un soin particulier a été apporté à la solidité juridique du texte. Celui-ci intègre désormais une définition des PFAS alignée sur celle de l'OCDE, comme suggéré par le SPF Santé publique. La date d'entrée en vigueur a été reportée à un an après la publication au *Moniteur belge*, afin de laisser aux secteurs concernés un délai d'adaptation suffisant. Le texte tient également compte des remarques techniques relatives aux bases légales à modifier, à savoir la loi de 1977 sur la sécurité alimentaire, pour ce qui concerne les cosmétiques et les produits destinés à entrer en contact avec les denrées alimentaires, et la loi de 1998 sur les normes de produits, applicable aux textiles et au fart.

L'intervenante met en avant l'effort réalisé pour cibler précisément les usages pour lesquels des alternatives existent déjà. Concernant les produits destinés à entrer en contact avec les denrées alimentaires, le champ d'application a été restreint aux matières ou objets en papier et carton contenant des PFAS, ainsi qu'aux emballages alimentaires similaires, à l'instar de la législation danoise. Pour les textiles, vêtements, chaussures et produits imperméabilisants, l'amendement prévoit des exceptions explicites pour les équipements de protection individuelle, les matériels destinés à la défense nationale et à la sécurité civile, leurs produits d'entretien, ainsi que pour les dispositifs et textiles médicaux. Ces exceptions s'appuient sur les conclusions du SPF Économie, qui relève un manque d'alternatives disponibles dans ces secteurs. Aucune modification n'est apportée, en revanche, au champ d'application concernant les cosmétiques et le fart, aucun obstacle n'ayant été identifié.

Mme Meunier précise que, ce faisant, le texte proposé aligne la Belgique sur la législation danoise en ce qui concerne les matériaux en contact avec les aliments et sur la législation française pour les vêtements, textiles, cosmétiques et fart. Elle rappelle que l'audition du 16 septembre 2025 a confirmé la possibilité d'agir

van 16 september 2025 werd bevestigd dat op nationaal niveau maatregelen kunnen worden genomen, overeenkomstig artikel 129 van de Europese REACH-verordening (vrijwaringsclausule), waarbij ze benadrukt dat het ontwerp aan de Europese Commissie moet worden gemeld volgens de TRIS-procedure zodra de tekst voldoende vaste vorm heeft gekregen.

Tot slot benadrukt de spreekster het evolutieve karakter van het voorstel. Er wordt een jaarlijkse afspraakclausule ingevoegd, waardoor de bevoegde ministers jaarlijks aan de Kamer van volksvertegenwoordigers een verslag voorleggen dat in kaart brengt welke alternatieven beschikbaar zijn voor producten met PFAS. Die bepaling stelt de wetgever in de mogelijkheid het toepassingsgebied van de tekst geleidelijk uit te breiden, in afwachting van een Europese harmonisatie.

Tot slot stelt mevrouw Meunier het alomvattend amendement voor als een eerste stap om PFAS aan de bron te verbieden wanneer reeds alternatieven beschikbaar zijn. Aldus brengt de tekst de vereisten op het gebied van volksgezondheid en milieubescherming in balans met sociaal-economische overwegingen en berust hij op een deugdelijke juridische basis.

2. Vragen en opmerkingen van de leden

Mevrouw Katrijn van Riet (N-VA) benadrukt dat haar fractie in principe terughoudend staat tegenover nationale verbodsregelingen die worden ingevoerd zonder voorafgaande Europese harmonisatie. Een dergelijke aanpak kan immers een aanzienlijke impact hebben op diverse sectoren. Zij stelt bovendien vast dat de haalbaarheidsanalyse met betrekking tot de voorgestelde verboden onvoldoende is uitgewerkt, temeer daar voor veel toepassingen van PFAS momenteel nog geen volwaardige alternatieven beschikbaar zijn.

Het commissielid verwijst in dit verband ook naar het standpunt van de regering, dat erin bestaat dat een grondige impactanalyse van de emissies en blootstellingen aan PFAS moet worden uitgevoerd. Tot slot wijst zij op het initiatief van het kabinet van minister Crucke, dat werkt aan een wetsontwerp inzake PFAS. De fractie van Les Engagés zal hierop, zo kondigt de spreekster aan, verder ingaan in haar eigen tussenkomst.

De heer Kurt Ravyts (VB) stelt dat ook zijn fractie het belang erkent van de PFAS-problematiek en van de bescherming van de bevolking tegen blootstelling aan deze stoffen. Hij herinnert eraan dat hij de bevoegde minister op 6 januari hierover heeft bevraagd.

De spreker merkt op dat zijn fractie zich grotendeels kan vinden in een aantal krachtlijnen van het federale

sur le plan national, conformément à l'article 129 du règlement européen REACH (clause de sauvegarde), tout en soulignant la nécessité de notifier le projet à la Commission européenne selon la procédure TRIS, une fois le texte suffisamment stabilisé.

Enfin, l'intervenante insiste sur le caractère évolutif de la proposition. Une clause de rendez-vous annuel est introduite, prévoyant que les ministres compétents présentent chaque année à la Chambre des représentants un rapport identifiant les usages pour lesquels des substituts sans PFAS sont disponibles. Cette disposition permettra au législateur d'élargir progressivement le champ d'application du texte, dans l'attente d'une harmonisation européenne.

En conclusion, Mme Meunier présente l'amendement global comme une première étape visant à interdire les PFAS à la source, là où des alternatives sont déjà disponibles. Elle estime que le texte atteint un équilibre entre les impératifs de santé publique, de protection de l'environnement et les considérations socioéconomiques, tout en s'appuyant sur un fondement juridique solide.

2. Questions et observations des membres

Mme Katrijn van Riet (N-VA) souligne que son groupe est en principe réticent à l'égard des régimes d'interdiction nationaux mis en place sans harmonisation européenne préalable. Une telle approche peut en effet avoir une incidence considérable sur différents secteurs. Elle renvoie en outre au constat que l'analyse de faisabilité concernant les interdictions proposées n'est pas suffisamment élaborée, d'autant plus qu'il n'existe actuellement aucune alternative valable pour de nombreuses applications des PFAS.

Dans ce contexte, l'intervenante renvoie également à la position du gouvernement, selon laquelle une analyse d'impact approfondie des émissions et des expositions aux PFAS doit être réalisée. Enfin, elle souligne l'initiative du cabinet du ministre Crucke, qui travaille à un projet de loi sur les PFAS et annonce que le groupe Les Engagés évoquera ce point plus en détail dans son intervention.

M. Kurt Ravyts (VB) souligne que son groupe aussi reconnaît l'importance de la problématique des PFAS et de la protection de la population contre l'exposition à ces substances. Il rappelle qu'il a interrogé le ministre compétent à ce propos le 6 janvier.

L'intervenant fait observer que son groupe souscrit dans une large mesure à un certain nombre de lignes de

regeerakkoord. Zo acht zij het noodzakelijk om, in samenwerking met de gewesten, te streven naar een Europese uitfasering van PFAS, met een gelijkvormig normenkader en een gelijke aanpak in alle lidstaten. In dat kader sluit zijn fractie zich ook aan bij de doelstelling van de meerderheid om zogenoemde “gold-plating” bij nieuwe regelgeving te vermijden, teneinde concurrentienadelen voor ondernemingen te voorkomen.

De heer Ravyts erkent dat het Europees regelgevend kader ruimte laat voor nationale initiatieven, onder meer via de TRIS-procedure, maar stelt dat daarbij steeds de vraag naar de opportuniteit moet worden gesteld. Hij verwijst naar verklaringen van de minister Crucke, die aangaf dat nationale actie mogelijk is indien het Europese proces onvoldoende snel vooruitgaat. Het commissielid merkt echter op dat, ondanks eerdere aankondigingen, pas op 23 december 2025 een federale strategie werd goedgekeurd op de Ministerraad.

Deze strategie voorziet onder meer in een grondige impactanalyse van PFAS-emissies en -blootstellingen voor belangrijke categorieën van consumptiegoederen, evenals een evaluatie van de economische, budgettaire en sociale gevolgen en van de beschikbare technische en economische alternatieven. Volgens de heer Ravyts sluit deze aanpak aan bij de bekommernissen die ook door mevrouw van Riet werden geuit omtrent de haalbaarheid van verregaande verboden, en weerspiegelt zij een meer pragmatische benadering.

De spreker wijst er verder op dat verschillende producten die in het voorliggende tekst worden vermeld, mogelijk reeds onder de lopende Europese PFAS-restrictieprocedure in het kader van de REACH-verordening vallen. Tijdens de hoorzitting van 16 september 2025 werd bovendien aangegeven dat op Europees niveau nog dit jaar beslissingen worden verwacht. In dat licht acht hij het aangewezen om dit Europese proces af te wachten alvorens nationale maatregelen te nemen, zoals reeds gebeurde in Frankrijk en Denemarken.

De heer Ravyts besluit dat zijn fractie voorlopig geen steun zal verlenen aan het voorliggende wetsvoorstel. Hij voegt daaraan toe dat, indien het Europese besluitvormingsproces alsnog aanzienlijk zou vertragen, zijn fractie bereid is om de verdere evoluties opnieuw te evalueren.

De heer Christophe Bombled (MR) geeft aan dat zijn fractie de doelstelling deelt om de blootstelling van de bevolking aan PFAS sterk te verminderen en de volksgezondheid beter te beschermen. Hij verzet zich echter tegen een overhaaste wetgeving zonder

force de l'accord de gouvernement fédéral. Il estime ainsi nécessaire de viser, en collaboration avec les Régions, à l'abandon progressif des PFAS, en s'appuyant sur un cadre normatif harmonisé et une approche uniforme dans tous les États membres. À ce propos, son groupe s'inscrit également dans l'objectif de la majorité d'éviter une surréglementation (*goldplating*) dans la nouvelle réglementation afin de ne pas créer de désavantages concurrentiels pour les entreprises.

M. Ravyts reconnaît que le cadre réglementaire européen laisse une marge de manœuvre pour des initiatives nationales, notamment par l'intermédiaire de la procédure TRIS, mais estime qu'il convient toujours de s'interroger sur leur opportunité. Il renvoie à ce propos aux déclarations du ministre Crucke, selon lesquelles il est possible d'entreprendre une action nationale si le processus européen n'avancait pas assez rapidement. L'intervenant souligne cependant que, malgré de précédentes annonces, une stratégie fédérale n'a été approuvée au Conseil des ministres que le 23 décembre 2025.

Cette stratégie prévoit notamment une analyse d'impact approfondie des émissions et de l'exposition aux PFAS pour d'importantes catégories de biens de consommation, ainsi qu'une évaluation des conséquences économiques, budgétaires et sociales et des alternatives techniques et économiques disponibles. Selon M. Ravyts, cette approche s'inscrit dans les préoccupations également exprimées par Mme van Riet concernant la faisabilité d'interdictions poussées et traduit une démarche plus pragmatique.

L'intervenant souligne également que plusieurs produits mentionnés dans le texte à l'examen relèvent peut-être déjà de la procédure européenne de restriction des PFAS en cours dans le cadre du règlement REACH. Lors de l'audition du 16 septembre 2025, il a en outre été précisé que des décisions sont attendues au niveau européen cette année encore. Dans ce contexte, il lui semble indiqué d'attendre l'issue du processus européen avant de prendre des mesures nationales, comme cela a déjà été le cas en France et au Danemark.

M. Ravyts conclut en indiquant que son groupe ne soutiendra pas, pour l'instant, la proposition de loi à l'examen. Il ajoute que, si le processus décisionnel européen venait à prendre un retard considérable, son groupe serait prêt à réévaluer les nouvelles évolutions dans ce dossier.

M. Christophe Bombled (MR) indique que son groupe partage l'objectif de réduire fortement l'exposition de la population aux PFAS et de mieux protéger la santé publique. Il refuse toutefois de légiférer à l'aveugle, c'est-à-dire sans analyse d'impact socio-économique solide et

een gedegen sociaal-economische effectbeoordeling en zonder een duidelijke afstemming op het lopende regelgevingsproces op Europees niveau. Hij wijst ook op het belang van voldoende rechtszekerheid voor de betrokken economische sectoren.

Volgens hem ligt de prioriteit dan ook bij het combineren van milieuefficiëntie, bescherming van de gezondheid, voorspelbaarheid voor burgers en bedrijven en samenhang met de toekomstige algemene Europese beperking op PFAS.

Zijn fractie is niet gekant tegen het nemen van maatregelen, maar wel tegen ondoordachte beslissingen. Voordat volledige markten worden afgesloten of productcategorieën worden verboden, moet immers duidelijk zijn wat de precieze gevolgen daarvan zijn voor landbouwers, ondernemingen, werkgelegenheid en koopkracht. Precies daarover werd een studie besteld door de minister van Klimaat en Leefmilieu. Bij gebrek aan een dergelijke analyse acht de heer Bombled het technisch onverantwoord om de voorliggende wetsvoorstellen goed te keuren.

De heer Roberto D'Amico (PVDA-PTB) stelt vooreerst dat PFAS inmiddels de bodem, het water en zelfs het bloed van de bevolking hebben verontreinigd. Volgens hem telt België het hoogste aantal vervuilde locaties van Europa.

Hij herinnert eraan dat zijn fractie die dossiers sinds 2017 opvolgt, voornamelijk op gewestelijk niveau, en steeds de gezondheid en het recht op informatie van de burgers heeft verdedigd, zowel in het dossier van de multinational 3M in Zwijndrecht als in dat van de waterverontreiniging in Chièvres. Hij voegt eraan toe dat, nadat de PFAS-verontreiniging rond de 3M-fabriek aan het licht was gekomen, screenings werden georganiseerd met de steun van artsen van de medische centra Geneeskunde voor het Volk. Daarnaast heeft de PVDA-PTB-fractie destijds herhaaldelijk vragen gesteld aan de bevoegde Waalse ministers, onder wie minister Tellier, die volgens hem op de hoogte was van de waterverontreiniging door een militaire luchtmachtbasis maar daarover niet had gecommuniceerd.

De heer D'Amico verwijt de regering dat ze niets doet en liever wacht op een Europees initiatief, ondanks de schandalen die in de pers aan het licht zijn gebracht. Hij herinnert eraan dat 28.000 Belgen en een coalitie van milieuorganisaties hebben gevraagd om PFAS aan de bron te verbieden. Zijn fractie steunt die eis.

Ze steunt ook de voorliggende wetsvoorstellen, aangezien het beoogde verbod betrekking heeft op producten

sans articulation claire avec le processus réglementaire en cours au niveau européen. Il rappelle au passage l'importance d'une sécurité juridique suffisante pour les secteurs économiques concernés.

Selon lui, la priorité consiste donc à combiner efficacité environnementale, protection de la santé, prévisibilité pour les citoyens et les entreprises, et cohérence avec la future restriction européenne globale sur les PFAS.

Il précise que son groupe ne refuse pas d'agir, mais n'est pas d'accord d'improviser. En effet, avant de fermer des marchés entiers ou d'interdire des familles de produits, il faut préalablement connaître l'impact exact de telles mesures sur les agriculteurs, sur les entreprises, sur l'emploi et sur le pouvoir d'achat. C'est précisément l'objet de l'étude commandée par le ministre du Climat et de l'Environnement. En l'absence d'une telle analyse, M. Bombled considère qu'il ne serait techniquement pas responsable de voter les propositions de loi à l'examen.

M. Roberto D'Amico (PVDA-PTB) affirme tout d'abord que les PFAS contaminent déjà le sol, l'eau et même le sang de la population. Selon lui, la Belgique détient le triste record du nombre de sites pollués en Europe.

Il rappelle que son groupe suit ces dossiers depuis 2017, surtout au niveau régional, et a toujours défendu la santé et l'information des citoyens, tant dans le cas de la multinationale 3M à Zwijndrecht que dans celui de la contamination de l'eau à Chièvres. Il ajoute que, lors de la découverte de la contamination aux PFAS autour de l'usine de 3M, des dépistages ont été mis en place avec le soutien de médecins des maisons médicales "Médecine pour le Peuple". En outre, le groupe PVDA-PTB a, à l'époque, interrogé à plusieurs reprises les ministres wallons compétents, notamment la ministre Tellier, laquelle était au courant de la contamination de l'eau par une base militaire aérienne mais qui ne l'avait pas communiqué.

M. D'Amico reproche au gouvernement de ne pas agir et de préférer attendre une initiative européenne, malgré les scandales relayés par la presse. Il rappelle que 28.000 Belges et une coalition d'organisations environnementales ont demandé une interdiction des PFAS à la source et affirme que son groupe soutient cette demande.

Il indique que son groupe est favorable aux propositions de loi à l'examen, dès lors que l'interdiction visée

waarvoor reeds alternatieven bestaan. Volgens hem vormen de wetsvoorstellen een eerste stap in de goede richting om goede praktijken binnen de industrie te veralgemenen en de milieuvriendelijkheid van de productie te verbeteren.

De heer D'Amico vraagt tot slot om een volledige cartografie van de PFAS-verontreiniging, strengere normen en de toepassing van het voorzorgsbeginsel, opdat zowel omwonenden als werknemers van de betrokken ondernemingen worden geïnformeerd in geval van verontreiniging, ongeacht of die licht of zwaar is.

De heer Marc Lejeune (Les Engagés) verklaart dat de PFAS-problematiek voor zijn fractie een van de meest belangwekkende milieu- en gezondheidskwesties van dit moment is. Die persistente stoffen vormen immers niet alleen een risico voor de volksgezondheid en het milieu, maar ook voor het vertrouwen van de burgers in de overheid.

De spreker stelt dat hoewel zijn fractie dezelfde doelstelling nastreeft, namelijk het verminderen van de blootstelling van de bevolking aan PFAS, en er evenzeer van overtuigd is dat er vastberaden moet worden opgetreden, zij zich toch tegen het wetsvoorstel zal verzetten; niet omdat de fractie geen belang hecht aan de problematiek of ze minimaliseert, maar vanuit de overtuiging dat overheidsop treden coherent, doeltreffend en verantwoordelijk moet zijn.

De spreker licht toe dat de PFAS-crisis net als eerdere crisissen duidelijk aantoonde dat versnipperde beslissingen zonder totaalvisie, zonder grondige impactanalyse en zonder afstemming tussen de verschillende beleidsniveaus niet volstaan. Dergelijke crisissen vragen daarentegen om een gestructureerde, gecoördineerde en wetenschappelijk onderbouwde strategie die de bevolking kan beschermen zonder in te boeten aan rechtszekerheid, economische haalbaarheid, draagvlak bij de betrokken actoren en koopkracht. Volgens de heer Lejeune is dat precies de gedachte achter de aanpak van de minister van Milieu en Klimaat. Laatstgenoemde heeft aan de Ministerraad een ambitieuze en omvattende aanpak voorgesteld om over te stappen van ad-hoccrisisbeheer naar een geïntegreerde nationale strategie.

Tegen die achtergrond is de heer Lejeune van mening dat de wetsvoorstellen, hoewel de intentie erachter gerechtvaardigd is, voorbarig zijn en onvoldoende aansluiten bij de omvattende strategie die momenteel wordt uitgewerkt. Deze wetsvoorstellen dreigen symbolische effecten te sorteren, zonder garantie op een daadwerkelijke vermindering van de risico's, of het inhoudelijk werk te ondermijnen dat het federaal niveau momenteel

concerne des biens pour lesquels des alternatives existent déjà. Il estime que ces propositions de loi constituent un premier pas dans la bonne direction afin de généraliser les bonnes pratiques dans l'industrie et d'améliorer la qualité environnementale de la production.

M. D'Amico clôture son intervention en exigeant une cartographie complète des contaminations aux PFAS, des normes plus strictes, et l'application du principe de précaution, afin que tant les habitants que les travailleurs des entreprises concernées soient informés en cas de contamination, que celle-ci soit faible ou élevée.

M. Marc Lejeune (Les Engagés) déclare que, pour son groupe, la problématique des PFAS constitue l'un des défis environnementaux et sanitaires majeurs de l'époque actuelle. Ces substances persistantes présentent en effet des risques pour la santé publique et pour l'environnement, mais aussi pour la confiance des citoyens dans l'action publique.

L'intervenant affirme que, si son groupe partage l'objectif de réduction de l'exposition de la population aux PFAS et la conviction qu'il est nécessaire d'agir avec détermination, il s'opposera aux propositions à l'examen, non par désintérêt ou minimisation de la problématique, mais en raison de la nécessité de cohérence, d'efficacité et de responsabilité dans l'action publique.

L'intervenant explique que la crise des PFAS, tout comme d'autres crises auparavant, démontre que des décisions fragmentées, prises sans vision d'ensemble, sans analyse d'impact approfondie et sans coordination entre niveaux de pouvoir, ne sont pas suffisantes. De telles crises appellent au contraire une stratégie structurée, concertée et scientifiquement fondée, capable de protéger la population tout en garantissant la sécurité juridique, la faisabilité économique, l'adhésion des acteurs concernés et le pouvoir d'achat. D'après M. Lejeune, c'est précisément dans cette logique que s'inscrit la démarche du ministre de l'Environnement et du Climat. Ce dernier a proposé au Conseil des ministres une approche ambitieuse et globale afin de passer d'une gestion ponctuelle des crises à une stratégie nationale intégrée.

Dans ce contexte, M. Lejeune estime que les propositions de loi à l'examen, bien qu'animées par une intention légitime, sont prématurées et insuffisamment articulées avec la stratégie globale en cours d'élaboration. Ces propositions risquent de produire des effets symboliques, c'est-à-dire sans garantie d'une réduction effective des risques, ou de fragiliser le travail de fond actuellement mené au niveau fédéral en concertation

verricht in samenspraak met alle belanghebbenden. Daarmee kiest de Les Engagésfractie voor een aanpak op basis van coherent, wetenschappelijk onderbouwd en gecoördineerd overheidsoptreden en van beslissingen die de gezondheid van de burgers daadwerkelijk beschermen.

Tot slot benadrukt de heer Lejeune nogmaals dat zijn fractie het PFAS-dossier volledig ter harte neemt. Zij zal de resultaten van de impactstudie in opdracht van de minister bevoegd voor Klimaat en Ecologische Transitie nauwlettend opvolgen, evenals de concrete maatregelen die de minister binnenkort aan de regering zal voorleggen.

De heer Oskar Seuntjens (Vooruit) vindt eveneens dat de PFAS-problematiek ernstig moet worden genomen. Daarom heeft de minister bevoegd voor Klimaat en Ecologische Transitie opdracht gegeven tot een impactstudie. Die moet ervoor zorgen dat de genomen beslissingen niet alleen goed zijn, maar ook breed gedragen worden. Hij hoopt van harte dat die studie snel kan worden uitgevoerd en zal leiden tot de indiening van een wetsontwerp dat vervolgens door de commissie kan worden besproken.

Mevrouw Phaedra Van Keymolen (cd&v) geeft aan dat haar fractie de bezorgdheid over de gevaren van PFAS deelt. De gezondheidsrisico's die gepaard gaan met de aanwezigheid van PFAS zijn immers wetenschappelijk aangetoond. Dat vraagt inderdaad om ingrijpende maatregelen. De spreekster sluit zich aan bij het standpunt van de fracties van Les Engagés en Vooruit: het verdient de voorkeur de resultaten van de door de minister bevoegd voor Klimaat en Ecologische Transitie bestelde studie af te wachten en zich aan te sluiten bij het Europees akkoord dat in de steigers staat.

Mevrouw Sarah Schlitz (Ecolo-Groen) verklaart dat het hoog tijd is om vooruitgang te boeken op het gebied van PFAS. Ze hekelt de argumenten van de leden die ervoor pleiten een akkoord op Europees niveau af te wachten. Het argument van rechtsonzekerheid stelt in haar ogen niets voor, gelet op de bewezen gezondheidsrisico's van blootstelling aan PFAS.

De verspreiding van PFAS kan nochtans snel worden beperkt, vooral door het gebruik van pesticiden aan te pakken, zoals haar fractie voorstelt. De spreekster benadrukt dat het gebruik van PFAS in pesticiden, dat enkele jaren geleden nog vrijwel onbestaande was, vandaag een sterke stijging kent. Het is dus essentieel dat gebruik snel een halt toe te roepen. Volgens mevrouw Schlitz heeft het geen zin te wachten op een coördinatie op Europees niveau, de instemming van de verschillende actoren of de resultaten van de impactstudie. Ze hekelt

avec l'ensemble des parties prenantes. Il ajoute que, ce faisant, son groupe pose un choix de méthode qui privilégie une action publique cohérente, scientifiquement étayée et coordonnée, ainsi que des décisions qui protègent réellement la santé des citoyens.

M. Lejeune conclut en réaffirmant la pleine mobilisation de son groupe sur la thématique des PFAS. Il suivra de près les résultats de l'étude d'impact commandée par le ministre de l'Environnement et du Climat ainsi que les mesures concrètes que ce dernier soumettra prochainement au gouvernement.

M. Oskar Seuntjens (Vooruit) estime lui aussi que la problématique des PFAS doit être prise au sérieux. C'est pourquoi le ministre de l'Environnement et du Climat a commandé la réalisation d'une étude d'impact. Celle-ci devrait permettre de prendre de décisions qui soient non seulement bonnes mais aussi largement soutenues. Il espère vivement que cette étude pourra être réalisée rapidement et débouchera sur le dépôt d'un projet de loi qui pourra alors être examiné par la commission.

Mme Phaedra Van Keymolen (cd&v) affirme que son groupe partage les inquiétudes concernant les dangers des PFAS. Il existe en effet des preuves scientifiques quant aux risques des PFAS pour la santé. Cela nécessite effectivement une action approfondie. L'oratrice se rallie au point de vue des groupes Les Engagés et Vooruit, estimant qu'il est préférable d'attendre les résultats de l'étude commandée par le ministre de l'Environnement et du Climat et de se rallier à l'accord européen qui est en cours d'élaboration.

Mme Sarah Schlitz (Ecolo-Groen) déclare, quant à elle, qu'il est grand temps d'avancer sur le sujet de PFAS. Elle dénonce les arguments avancés par ceux qui préconisent d'attendre un accord au niveau européen. L'argument de l'insécurité juridique lui paraît dérisoire face aux dangers avérés que constitue l'exposition aux PFAS pour la santé des citoyens.

L'intervenante avance qu'il est pourtant possible de limiter rapidement la diffusion des PFAS, en particulier via les pesticides, comme le propose son groupe. Elle souligne que l'usage des PFAS dans les pesticides, pratiquement inexistant il y a encore quelques années, est aujourd'hui en forte augmentation. Il est donc essentiel de mettre rapidement un point final à cette utilisation. Selon elle, il est inutile d'attendre une coordination au niveau européen, l'adhésion des différents acteurs, ou encore les résultats de l'étude d'impact. Elle dénonce

de passiviteit van de regering ten aanzien van de aanhoudende verspreiding van PFAS. Ze is van mening dat de regering daardoor niet alleen de gezondheid van de burgers in gevaar brengt, maar ook de overheidsuitgaven, aangezien de regering de enorme kosten voor de sanering van PFAS op de schouders van de toekomstige generaties legt.

Mevrouw Schlitz besluit dat de moedige en verantwoorde keuze er niet in bestaat om af te wachten, maar om de voorliggende wetsvoorstellen te steunen, zodat PFAS in België geleidelijk, snel en gecoördineerd kunnen worden uitgebannen.

3. Antwoorden

Mevrouw Marie Meunier (PS), hoofddienstster van het wetsvoorstel, vindt het niet wenselijk om te wachten op een akkoord over de beperking van het gebruik van PFAS op Europees niveau gezien de extreem lange termijnen voor de aanpassing van de REACH-verordening. In het meest gunstige scenario zou een dergelijk akkoord er pas in 2029 komen. Rekening houdend met een overgangperiode en omzettingstermijnen van 5 tot 12 jaar zou de nieuwe verordening pas in 2034 of zelfs 2041 in werking treden. Ze wijst erop dat de minister bevoegd voor Klimaat en Ecologische Transitie dat tijdschema niet betwist. Volgens haar wordt daardoor onnodig tijd verspild, zeker in het licht van de reeds bestaande studies die op de ernst van de situatie wijzen. Ze vindt het dan ook noodzakelijk dat het gebruik van PFAS op het Belgische niveau zo snel mogelijk wordt beperkt, op zijn minst via maatregelen die zonder bijkomende studies of analyses kunnen worden genomen. Gezien het gevaar waaraan PFAS de burgers blootstellen, roept ze iedereen op politieke verantwoordelijkheid te nemen.

4. Replieken

De heer Christophe Bombled (MR) vindt dat het net getuigt van politieke verantwoordelijkheid wanneer men rekening houdt met het advies van alle betrokken instanties (Sciensano, FOD Economie, FOD Volksgezondheid en FAVV), die waarschuwen voor moeilijk uitvoerbare voorstellen die onvoldoende zijn afgestemd op de Europese definities en methodologieën en die grijze zones in de regelgeving kunnen doen ontstaan.

Hij herhaalt dat de MR-fractie voorstander is van een doelmatig en duurzaam verbod op PFAS, maar zich evenwel verzet tegen reguleringsoverbod op nationaal niveau, waarbij Belgische normen enkel zouden gelden voor Belgische producenten en landbouwers, terwijl de markt open blijft voor buitenlandse producten. Als

l'inaction du gouvernement face à la propagation continue des PFAS. Elle estime que, ce faisant, le gouvernement hypothèque, non seulement la santé des citoyens, mais aussi les dépenses publiques, dès lors que le gouvernement fait reposer sur les générations futures le coût énorme de la dépollution des PFAS.

Mme Schlitz conclut que le choix courageux et responsable ne consiste pas à attendre, mais bien à voter en faveur des propositions de loi à l'examen, afin de permettre une élimination progressive, rapide et coordonnée des PFAS en Belgique.

3. Réponses

Mme Marie Meunier (PS), auteure principale de la proposition de loi, estime qu'il n'est pas souhaitable d'attendre un accord sur la restriction des PFAS au niveau européen, en raison du fait que les délais envisagés pour adapter le règlement REACH sont extrêmement longs. Dans le meilleurs des scénarios, un tel accord pourrait intervenir 2029. En prenant en compte une période transitoire et les délais de transposition compris entre 5 et 12 ans, le nouveau règlement n'entrerait pas en vigueur avant 2034, voire 2041. L'intervenante souligne que ce calendrier n'est pas contesté par le ministre de l'Environnement et du Climat. Pour elle, il s'agit d'une perte de temps injustifiée, dès lors qu'il existe déjà des études qui démontrent la gravité de la situation. C'est pourquoi, elle estime nécessaire d'avancer le plus rapidement possible vers une restriction des PFAS à l'échelle nationale, du moins pour les actions qui peuvent déjà être entreprises sans études ou analyses complémentaires. Face au danger que représentent les PFAS pour les citoyens, elle appelle chacun à prendre ses responsabilités sur le plan politique.

4. Répliques

M. Christophe Bombled (MR) estime que la responsabilité politique consiste précisément à tenir compte de l'avis de l'ensemble des administrations concernées (Sciensano, SPF Économie, SPF Santé Publique et AFSCA) qui mettent en garde contre l'adoption de propositions jugées difficiles à mettre en œuvre, insuffisamment alignées sur les définitions et méthodologies européennes, et susceptibles de créer des zones d'ombre sur le plan réglementaire.

L'intervenant répète que le groupe MR plaide pour une interdiction des PFAS efficace et durable. Il s'oppose en revanche à une surenchère réglementaire à l'échelle nationale, avec des normes belges qui ne s'appliqueraient qu'aux producteurs et agriculteurs belges, alors que le marché resterait, quant à lui, ouvert aux produits

België eenzijdig – buiten het Europese raamwerk om – wetgeving opstelt, zullen de Belgische bedrijven in een zwakkere positie komen, zonder dat de blootstelling aan PFAS via geïmporteerde producten echt vermindert.

De heer Bombled waarschuwt dan ook voor het risico dat een milieucrisis door het ontbreken van een impactanalyse en samenhang op het Europese niveau tot een sociale en economische crisis leidt. Hij pleit voor een gecoördineerd en ambitieus optreden op Europees niveau, alsook voor een gericht verbod op niet-essentiële toepassingen van PFAS op basis van een wetenschappelijk onderbouwde hiërarchie van de risico's en de beschikbare analysemethoden, wat niet het geval is in de voorliggende wetsvoorstellen.

Mevrouw Sarah Schlitz (Ecolo-Groen) vindt het jammer dat er geen voorstellen en amendementen vanuit de MR-fractie zijn ingediend. Ze betwist het argument dat er eerst op Europees niveau moet worden afgestemd, aangezien de vermelde termijnen volgens haar zodanig lang zijn dat men het zich niet kan veroorloven nog langer te wachten met maatregelen tegen wat ze een “tijdbom onder de volksgezondheid” noemt.

De economische actoren hebben volgens haar vooral een duidelijk regelgevend kader nodig. Dat is de keuze die bijvoorbeeld Frankrijk heeft gemaakt door werk te maken van nationale wetgeving waar bedrijven op kunnen teruggaan en zich naar kunnen voegen.

Ook mevrouw Schlitz roept iedereen op zijn verantwoordelijkheid te nemen en zich rekenschap te geven van de wetenschappelijke adviezen waarin wordt aanbevolen de verspreiding van PFAS in het milieu een halt toe te roepen.

B. Vergadering van 2 juni 2026

1. Uiteenzetting van de hoofddienstster van het wetsvoorstel

Mevrouw Marie Meunier, hoofddienstster van het wetsvoorstel, wijst erop dat de PFAS-problematiek brandend actueel blijft. Er komen geregeld nieuwe meldingen binnen over lokale besmettingen van drinkwater, voedingsmiddelen en de resultaten van biologische analyses op burgers. De spreekster verwijst ook naar journalistieke onderzoeken waarin interne informatie uit de chemische industrie over de toxiciteit van die stoffen wordt belicht, alsook een aantal rechtszaken waarbij bedrijven betrokken zijn die ter zake actief zijn.

étrangers. Si la Belgique légifère unilatéralement en dehors du cadre européen, cela fragilisera les entreprises belges, sans réduire réellement l'exposition aux PFAS via les produits importés.

M. Bombled met donc en garde contre le risque de transformer une crise environnementale en une crise sociale et économique liée à l'absence d'étude d'impact et de convergence au niveau européen. Il préconise d'agir de manière coordonnées et ambitieuse au niveau européen. Il plaide en outre pour des interdictions ciblées sur les usages non essentiels, fondées sur une hiérarchisation scientifique des risques et compatibles avec les méthodes d'analyse disponibles, ce qui n'est pas le cas des propositions de loi à l'examen.

Mme Sarah Schlitz (Ecolo-Groen) déplore l'absence de propositions et d'amendements de la part du groupe MR. Elle conteste l'argumentation reposant sur la nécessité d'attendre une coordination au niveau européen, estimant que les délais évoqués sont tellement longs qu'ils ne permettent pas de différer l'action face à ce qu'elle qualifie de “bombe à retardement sanitaire”, attestée par de nombreux rapports scientifiques.

Quant aux acteurs économiques, ils ont, selon l'intervenante, surtout besoin d'un cadre réglementaire clair. C'est le choix qu'a par exemple fait un pays comme la France où il existe une législation nationale à laquelle les entreprises peuvent se référer et se conformer.

Mme Schlitz appelle à son tour chacun à prendre ses responsabilités, en tenant compte des avis scientifiques qui préconisent un arrêt de la dispersion des PFAS dans l'environnement.

B. Réunion du 2 juin 2026

1. Intervention de l'auteure principale de la proposition de loi

Mme Marie Meunier, auteure principale de la proposition de loi, souligne que la problématique des PFAS demeure au cœur de l'actualité. Elle indique que de nouvelles alertes apparaissent régulièrement, qu'il s'agisse de contaminations locales touchant l'eau potable, les denrées alimentaires ou encore les résultats d'analyses biologiques réalisées sur des citoyens. Elle évoque également des enquêtes journalistiques mettant en lumière des informations internes à l'industrie chimique relatives à la toxicité de ces substances, ainsi que plusieurs développements judiciaires impliquant des entreprises actives dans ce domaine.

Mevrouw Meunier vestigt ook de aandacht op een recente studie die aan de regering werd bezorgd, waarin staat dat PFAS België tot 6 miljard euro per jaar kunnen kosten over een periode van twintig jaar. Die schatting omvat de saneringskosten, evenals de uitgaven voor gezondheid en de gevolgen voor de gezondheid, inclusief sterfte als gevolg van die stoffen. Dat bedrag illustreert wat de kosten kunnen zijn als er niet wordt opgetreden.

Het wetsvoorstel heeft tot doel PFAS aan de bron te verbieden, overal waar alternatieven bestaan, en een nationale strategie op te zetten om die stoffen uit te bannen. Er werden al vergelijkbare maatregelen genomen in andere lidstaten, met name Frankrijk en Denemarken.

Mevrouw Meunier stelt vast dat de regering voorstander is van een aanpak gebaseerd op een beperking op Europese schaal, in combinatie met een studie om de belangrijkste verspreidingsbronnen te identificeren en alternatieven te beoordelen. Namens haar fractie uit ze twee grote bezwaren tegen die aanpak.

Aan de ene kant wijst de spreekster op de termijnen van de Europese procedure en het feit dat eventuele beperkingen in het gunstigste geval pas vanaf 2029 van kracht kunnen worden, met overgangperiodes die kunnen oplopen van 5 tot 12 jaar. De effectieve toepassing van dergelijke maatregelen zou daardoor kunnen worden uitgesteld tot tussen 2034 en 2041, wat zij onverenigbaar acht met de urgentie inzake gezondheid en milieu.

Aan de andere kant betwist mevrouw Meunier de relevantie van de door de minister aangekondigde studie en wijst ze erop dat de categorieën PFAS-houdende producten en de beschikbare alternatieven reeds worden opgelijst in een in 2023 gepubliceerd onderzoek van de FOD Economie. Een bijkomende studie dreigt de besluitvorming onnodig te vertragen.

Die situatie is moeilijk te begrijpen voor de bevolking, vooral voor wie direct aan de vervuiling is blootgesteld. In Wallonië bevindt 94 % van de bevolking zich in de "oranje" zone voor PFAS-impregnatie. De spreekster wijst ook op de gezondheidsrisico's van PFAS, waarbij pathologieën zoals bepaalde kankers, hormonale stoornissen, leveraandoeningen, schade aan het immuunsysteem en effecten op de ontwikkeling van kinderen (groeiachterstand en autismespectrumstoornissen) worden genoemd.

L'intervenante attire en outre l'attention sur une étude récente transmise au gouvernement, selon laquelle les PFAS pourraient engendrer un coût annuel pouvant atteindre 6 milliards d'euros pour la Belgique pendant une période de vingt ans. Elle précise que cette estimation englobe tant les coûts de dépollution que les dépenses de santé et les conséquences sanitaires, y compris la mortalité associée à ces substances. Elle présente ce montant comme une illustration du coût de l'inaction.

L'intervenante rappelle que la proposition de loi examinée vise à interdire les PFAS à la source, partout où des alternatives existent, et à mettre en place une stratégie nationale de sortie progressive de ces substances. Elle souligne que des mesures comparables ont déjà été adoptées dans d'autres États membres, notamment en France et au Danemark.

Elle constate que le gouvernement privilégie, quant à lui, une approche fondée sur une restriction à l'échelle européenne, combinée au lancement d'une étude visant à identifier les principales sources d'émission et à évaluer les alternatives. Elle exprime, au nom de son groupe, deux réserves majeures à l'égard de cette approche.

D'une part, elle met en évidence les délais associés au processus européen, en indiquant qu'une éventuelle restriction ne pourrait entrer en vigueur, dans le meilleur des cas, qu'à partir de 2029, avec des périodes transitoires pouvant s'étendre de 5 à 12 ans. Elle en déduit que l'application effective de telles mesures pourrait être reportée à un horizon compris entre 2034 et 2041, ce qu'elle juge incompatible avec l'urgence sanitaire et environnementale.

D'autre part, Mme Meunier conteste la pertinence de l'étude annoncée par le ministre, en rappelant qu'une analyse du SPF Économie, publiée en 2023, identifie déjà les catégories de produits contenant des PFAS ainsi que les alternatives disponibles. Elle estime dès lors qu'une nouvelle étude risque de retarder inutilement la prise de décision.

L'intervenante souligne que cette situation est difficilement compréhensible pour la population, en particulier pour les personnes directement exposées à la pollution. Elle rappelle notamment que, en Wallonie, 94 % de la population se situe en zone "orange" en matière d'impregnation aux PFAS. Elle insiste également sur les risques sanitaires associés aux PFAS, évoquant notamment des pathologies telles que certains cancers, des troubles hormonaux, des maladies du foie, des atteintes au système immunitaire et des effets sur le développement des enfants (retards de croissance et troubles du spectre autistique).

Mevrouw Meunier gaat vervolgens in op de financiering van de saneringskosten. Ze verwijst naar de uitspraken van de minister over het in het regeerakkoord in het vooruitzicht gestelde PFAS-fonds en over de moeilijkheid om het principe “de vervuiler betaalt” toe te passen vanwege de historische aard van bepaalde soorten vervuiling, wat het moeilijk maakt de verantwoordelijken aan te wijzen. Die aanpak zal er volgens haar toe leiden dat die kosten door de gemeenschap worden gedragen, wat zij onaanvaardbaar acht.

Ze wijst ook op de moeilijkheden die op Europees niveau zijn ondervonden bij de voortgang van het dossier, evenals op de stand van zaken van de aangekondigde impactstudie, die zich nog in een voorbereidende fase bevindt. Uit die elementen blijkt een gebrek aan concrete vooruitgang.

Tegen die achtergrond roept mevrouw Meunier de commissieleden op hun verantwoordelijkheid te nemen. Zij wijst op de verschillende fasen in de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel, sinds de indiening ervan in mei 2025, de hoorzittingen in september van datzelfde jaar en het op 13 januari 2026 ingediende alomvattend amendement waarin rekening wordt gehouden met de verzamelde adviezen. Dat amendement beoogt in het bijzonder de wetgevingstechnische kwaliteit van het wetsvoorstel te verbeteren, het toepassingsgebied ervan te verduidelijken en een clausule voor jaarlijkse herevaluatie in te voeren.

Aangezien de parlementaire voorbereiding inmiddels is afgerond, is de spreker van oordeel dat de commissie zich thans ten gronde kan uitspreken. Ze roept haar collega's dan ook op een duidelijk standpunt in te nemen over de opportuniteit van nationale wetgeving om de blootstelling aan PFAS te verminderen, in tegenstelling tot een aanpak waarbij maatregelen worden uitgesteld in afwachting van een Europees initiatief.

De heer Jeroen Van Lysebettens (Ecolo-Groen) sluit zich aan bij de analyse van mevrouw Meunier en benadrukt de dringende noodzaak om maatregelen te nemen tegen de PFAS-vervuiling. Hij verwijst naar studies die in opdracht van minister Crucke werden uitgevoerd en die volgens hem wijzen op aanzienlijke maatschappelijke kosten indien niet wordt ingegrepen. De spreker haalt daarnaast recente gerechtelijke ontwikkelingen aan, waaronder de veroordeling van Utexbel uit Ronse voor historische PFAS-vervuiling, en verwijst naar de dossiers rond Zwijndrecht en de Oosterweelverbinding als illustratie van de omvang van de problematiek.

Volgens de heer Van Lysebettens is het de verantwoordelijkheid van de wetgever om de verdere verspreiding van PFAS zoveel mogelijk te voorkomen en zo te vermijden

Mme Meunier aborde ensuite la question du financement des coûts de dépollution. Elle rappelle les propos du ministre relatifs au fonds PFAS prévu dans l'accord de gouvernement et à la difficulté d'appliquer le principe du pollueur-payeur en raison du caractère historique de certaines pollutions qui rend difficile l'identification des responsables. Elle relève que cette approche conduira à faire supporter ces coûts par la collectivité, ce qu'elle estime inacceptable.

Elle mentionne également les difficultés rencontrées au niveau européen dans l'avancement du dossier, ainsi que l'état d'avancement de l'étude d'impact annoncée, qui en est encore à un stade préliminaire. Elle estime que ces éléments traduisent une absence de progrès concret.

Dans ce contexte, Mme Meunier appelle les membres de la commission à assumer leurs responsabilités. Elle rappelle les différentes étapes du traitement parlementaire de la proposition de loi, depuis son dépôt en mai 2025, l'organisation d'auditions en septembre de la même année et le dépôt, le 13 janvier, d'un amendement global tenant compte des avis recueillis. Elle précise que cet amendement vise notamment à améliorer la qualité législative du texte, à clarifier son champ d'application et à introduire une clause de réexamen annuel.

Considérant que les travaux préparatoires sont désormais achevés, l'intervenante estime que la commission est en mesure de se prononcer sur le fond. Elle invite dès lors ses collègues à se positionner clairement sur l'opportunité d'adopter une législation nationale visant à réduire l'exposition aux PFAS, par opposition à une approche consistant à différer l'action dans l'attente d'une initiative européenne.

M. Jeroen Van Lysebettens (Ecolo-Groen) se rallie à l'analyse de Mme Meunier et souligne l'urgence de prendre des mesures contre la pollution aux PFAS. Il renvoie à des études réalisées à la demande du ministre Crucke qui, selon lui, annoncent des coûts sociétaux considérables à défaut de mesures. L'intervenant évoque également des développements judiciaires récents, notamment la condamnation d'Utexbel (Renaix) pour sa pollution historique aux PFAS, et cite les dossiers de Zwijndrecht et de la liaison Oosterweel pour illustrer l'ampleur de la problématique.

Selon M. Van Lysebettens, il incombe au législateur d'empêcher autant que possible la propagation des PFAS et d'éviter ainsi que la pollution historique ne s'aggrave

dat de historische vervuiling verder toeneemt. Hij wijst erop dat de geraamde gezondheids- en saneringskosten aanzienlijk zijn en waarschuwt voor een scenario vergelijkbaar met dat van asbest, waarbij de samenleving uiteindelijk de grootste financiële lasten zou dragen.

De spreker stelt dat voldoende studies beschikbaar zijn om tot actie over te gaan en verzet zich tegen het uitstellen van maatregelen in afwachting van bijkomend onderzoek. Volgens hem vormt een brede en zo snel mogelijke uitfasering van PFAS de enige structurele oplossing. Hij benadrukt dat de bescherming van de volksgezondheid voorrang moet krijgen op economische kortetermijnoverwegingen en pleit ervoor de voorliggende wetsvoorstellen gunstig te behandelen.

Mevrouw Katrijn van Riet (N-VA) erkent dat de bezorgdheid over PFAS terecht is en dat de blootstelling van de bevolking aan deze stoffen moet worden vermindert. Volgens haar gaat de discussie echter niet over de doelstelling, maar over de wijze waarop die moet worden gerealiseerd. Haar fractie pleit voor een juridisch sluitende, economisch haalbare en controleerbare aanpak die afgestemd is op het Europese kader.

De spreekster verwijst naar de regeringsstrategie, die volgens haar uitgaat van monitoring, impactanalyses, overleg met de betrokken sectoren en ondersteuning van de ontwikkeling van alternatieven alvorens over te gaan tot eventuele gerichte maatregelen. Zij benadrukt dat haar fractie gekant is tegen zogenoemde “gold plating” en geen voorstander is van een breed nationaal verbod dat vooral de Belgische industrie treft terwijl de controle op geïmporteerde producten, bijvoorbeeld via e-commerce, ontoereikend blijft, en voordat de lopende impactanalyse is afgerond.

Mevrouw van Riet vraagt bijzondere aandacht voor toepassingen waarvoor momenteel nog geen volwaardige alternatieven beschikbaar zijn, onder meer in persoonlijke beschermingsmiddelen, medisch materiaal, technisch textiel, defensie en civiele veiligheid. Zij stelt vast dat de ingewonnen adviezen uiteenlopende accenten leggen, waarbij consumentenorganisaties en milieuverenigingen aandringen op snelle nationale maatregelen, terwijl administraties en sectororganisaties eerder pleiten voor Europese afstemming, een gedifferentieerde benadering en aandacht voor de handhaafbaarheid.

Volgens de spreekster vertoont het wetsvoorstel verschillende zwakke punten, waaronder de ruime draagwijdte, het beperkte onderscheid tussen toepassingen, het gebrek aan onderbouwing per productcategorie en de onduidelijkheid over de handhaving. Zij benadrukt

davantage. Il souligne l'importance des coûts estimés en matière de santé et d'assainissement et met en garde contre un scénario similaire à celui de l'amiante, dans lequel la société finirait par supporter les charges financières les plus importantes.

L'intervenant affirme qu'il existe suffisamment d'études pour passer à l'action et s'oppose au report des mesures dans l'attente de recherches complémentaires. Selon lui, une élimination des PFAS progressive, à grande échelle et aussi rapide que possible constitue la seule solution structurelle. Il souligne que la protection de la santé publique doit primer sur les considérations économiques à court terme et plaide en faveur d'un large soutien aux propositions de loi à l'examen.

Mme Katrijn van Riet (N-VA) reconnaît que les inquiétudes concernant les PFAS sont justifiées et qu'il faut réduire l'exposition de la population à ces substances. Selon elle, le débat ne porte toutefois pas sur l'objectif, mais sur la manière dont celui-ci doit être atteint. Son groupe préconise une approche juridiquement solide, économiquement viable et contrôlable, alignée sur le cadre européen.

L'intervenante renvoie à la stratégie du gouvernement qui, selon elle, repose sur le monitoring, les analyses d'impact, la concertation avec les secteurs concernés et le soutien au développement de solutions alternatives avant de passer à d'éventuelles mesures ciblées. Elle souligne que son groupe s'oppose à la surréglementation et n'est pas favorable à une interdiction nationale générale qui toucherait principalement l'industrie belge alors que le contrôle des produits importés, par exemple via les achats en ligne, reste insuffisant. Il convient en outre d'attendre que l'analyse d'impact en cours soit achevée.

Mme van Riet attire particulièrement l'attention sur les applications pour lesquelles il n'existe actuellement aucune alternative valable, notamment les équipements de protection individuelle, le matériel médical, les textiles techniques, la défense et la sécurité civile. Elle constate que les avis recueillis mettent l'accent sur des aspects divergents, les organisations de consommateurs et les associations environnementales insistant sur la nécessité de prendre rapidement des mesures nationales, tandis que les administrations et les organisations sectorielles plaident plutôt en faveur d'une coordination européenne, d'une approche différenciée et d'une attention particulière portée à l'applicabilité.

Selon l'intervenante, la proposition de loi présente plusieurs faiblesses, notamment sa portée trop large, la distinction limitée entre les différentes applications, l'absence de justification par catégorie de produits et le manque de clarté quant à son application. Elle souligne

evenwel dat haar fractie de doelstelling niet verwerpt en dat gerichte maatregelen bespreekbaar zijn waar bewezen alternatieven beschikbaar zijn.

Tot slot verwijst mevrouw van Riet naar de maatregelen die reeds in Vlaanderen worden genomen inzake PFAS, waaronder de sanering van de 3M-site in Zwijndrecht, de zogenoemde *no regret*-maatregelen, de OVAM-richtlijnen en de PFAS-verkenner van de Vlaamse Milieumaatschappij. Haar fractie blijft voorstander van een Europees ingebed en risicogebaseerd beleid, ondersteund door een effectieve handhaving. Om die redenen kan zij zich niet vinden in het voorliggende wetsvoorstel.

De heer Kurt Ravyts (VB) stelt vast dat er binnen de commissie een brede consensus bestaat over de noodzaak om de PFAS-problematiek aan te pakken. Zijn fractie kan zich vinden in de – volgens hem te laat ontwikkelde – federale PFAS-strategie die volgens hem steunt op de pijlers handelen, anticiperen en transformeren.

De spreker verwijst naar de lopende impactanalyse die de federale regering heeft laten uitvoeren ter voorbereiding van eventuele nationale maatregelen. Volgens hem zal deze studie onder meer de emissies en blootstelling van de bevolking in kaart brengen, de beschikbaarheid van veilige alternatieven onderzoeken en de economische, budgettaire, sociale en milieugevolgen analyseren. Hij betwist de stelling dat deze studie louter een herhaling zou zijn van eerder onderzoek en acht een grondige impactanalyse noodzakelijk, gelet op de mogelijke gevolgen voor de Belgische industrie.

De heer Ravyts onderschrijft tevens de bezorgdheid over mogelijke “gold plating” en meent dat het voorliggende wetsvoorstel op dat vlak vragen oproept. Tegelijkertijd benadrukt hij dat ook op Europees niveau vooruitgang moet worden geboekt. Hij wijst erop dat de besluitvorming over een algemene PFAS-restrictie reeds geruime tijd aansleept en spreekt de hoop uit dat hierover nog tijdens de huidige Europese legislatuur een definitieve beslissing wordt genomen. Want ook zonder een volledige herziening van de REACH-verordening zou Europa bijkomende restricties kunnen aannemen.

Tot besluit stelt de spreker dat zijn fractie zich bij de stemming zal onthouden. Zij wenst enerzijds een duidelijk signaal te geven dat verdere stappen noodzakelijk zijn, maar acht het anderzijds aangewezen de resultaten van de lopende impactanalyse en de verdere Europese besluitvorming af te wachten.

toutefois que son groupe ne rejette pas l'objectif visé et que des mesures ciblées peuvent être envisagées lorsque des alternatives éprouvées sont disponibles.

Enfin, Mme van Riet évoque les mesures déjà prises en Flandre concernant les PFAS, notamment l'assainissement du site de la société 3M à Zwijndrecht, les mesures dites “sans regret”, les directives de l'OVAM et l'outil de recherche en matière de PFAS de la Vlaamse Milieumaatschappij. Son groupe demeure favorable à une politique européenne intégrée et fondée sur les risques, soutenue par des contrôles efficaces. Pour ces raisons, elle ne peut pas soutenir la proposition de loi à l'examen.

M. Kurt Ravyts (VB) constate qu'il existe, au sein de la commission, un large consensus sur la nécessité de s'attaquer à la problématique des PFAS. Son groupe se rallie à la stratégie fédérale sur les PFAS – élaborée toutefois trop tardivement, selon lui – qui s'appuie sur les piliers suivants: agir, anticiper et transformer.

L'intervenant renvoie à l'analyse d'impact actuellement menée par le gouvernement fédéral afin de préparer d'éventuelles mesures nationales. Selon lui, cette étude permettra notamment de recenser les émissions et l'exposition de la population, d'examiner la disponibilité d'alternatives sûres et d'analyser les conséquences économiques, budgétaires, sociales et environnementales. Il conteste l'affirmation selon laquelle cette étude ne ferait que reproduire des recherches antérieures et estime qu'une analyse d'impact approfondie est nécessaire, compte tenu des conséquences possibles pour l'industrie belge.

M. Ravyts partage également les inquiétudes concernant une éventuelle “surréglementation” et estime que la proposition de loi à l'examen soulève des questions à cet égard. Parallèlement, il souligne que des progrès doivent également être réalisés au niveau européen. Il fait observer que la prise de décision concernant une restriction générale de l'utilisation des PFAS est en suspens depuis un certain temps déjà et il espère qu'une décision définitive sera prise à ce sujet avant la fin de la législature européenne actuelle. En effet, même en l'absence d'une révision complète du règlement REACH, l'Europe pourrait imposer des restrictions supplémentaires.

L'intervenant conclut en indiquant que son groupe s'abstiendra lors du vote. D'une part, il souhaite envoyer un signal clair indiquant que des mesures supplémentaires sont nécessaires. D'autre part, il estime qu'il convient d'attendre les résultats de l'analyse d'impact en cours et la suite du processus décisionnel européen.

De heer Hervé Cornillie (MR) heeft begrip voor het betoog van mevrouw Meunier, met name gezien de eerdere voorbeelden op het gebied van volksgezondheid (met betrekking tot asbest bijvoorbeeld), en benadrukt dat de bezorgdheid over PFAS gerechtvaardigd is en door zijn fractie wordt gedeeld. Hij wijst er echter op dat overhaaste beslissingen zonder eerst de gevolgen daarvan grondig te overwegen niet raadzaam zijn.

De spreker verduidelijkt dat het er niet om gaat de volksgezondheid en economische overwegingen tegen elkaar uit te spelen, maar veeleer een evenwicht tussen die verschillende aspecten na te streven. Hij erkent dat het Europese tijdspad niet snel genoeg kan lijken.

Hij benadrukt echter dat hij een rechtstreekse betrokene is, als vertegenwoordiger van een gemeente die te maken heeft met PFAS-verontreiniging. Er zijn veel plekken in België waar de bevolking (met inbegrip van kwetsbare groepen) jarenlang werd blootgesteld aan verontreinigd water. Derhalve bestaat er geen enkele twijfel over dat actie moet worden ondernomen.

Hij roept echter op tot een aanpak die berust op een grondige analyse van de gevolgen van de voorgenomen maatregelen. Hij verzoekt om de resultaten af te wachten van de lopende werkzaamheden en onderzoeken, zoals aangekondigd door de regering, opdat met volle zaakkennis een besluit kan worden genomen. Hij is van oordeel dat een beperkte extra termijn moet worden overwogen, teneinde de kwaliteit en evenredigheid van de te nemen maatregelen te waarborgen.

Tot slot herinnert de heer Cornillie eraan dat sociaal-economische factoren eveneens de gezondheid van de burgers beïnvloeden. Hij benadrukt dat een verslechtering van de economische omstandigheden indirecte gevolgen kan hebben voor de volksgezondheid. Derhalve komt het erop aan een evenwicht te vinden tussen de bescherming van de volksgezondheid en de handhaving van de economische activiteiten.

De spreker stelt tot slot dat zijn fractie niet gekant is tegen maatregelen op het gebied van PFAS, maar elke vorm van overhaasting beoogt te voorkomen en de voorkeur geeft aan een aanpak die berust op een grondige evaluatie van de gevolgen van de voorgenomen maatregelen.

De heer Roberto D'Amico (PVDA-PTB) herinnert eraan dat zijn fractie reeds heeft laten weten het wetsvoorstel te steunen en het gebruik van PFAS beoogt te beperken.

Hij benadrukt dat een recent rapport van de FOD Volksgezondheid de kosten van PFAS in België

M. Hervé Cornillie (MR) exprime sa compréhension à l'égard des propos tenus par Mme Meunier, notamment au regard des précédents historiques en matière de santé publique comme l'amiante, et souligne que les préoccupations liées aux PFAS sont légitimes et partagées par son groupe politique. Il insiste toutefois sur la nécessité de ne pas précipiter la prise de décision sans en mesurer pleinement les conséquences.

L'orateur précise qu'il ne s'agit pas d'opposer les impératifs de santé publique aux considérations économiques, mais plutôt de veiller à un équilibre entre ces différentes dimensions. Il reconnaît que le calendrier européen peut apparaître insuffisamment rapide.

Il souligne cependant être directement concerné par la problématique, en tant que représentant d'une commune touchée par la contamination aux PFAS. Il évoque la situation de plusieurs localités où la population a été exposée pendant de nombreuses années à une eau contaminée, en ce compris des publics vulnérables. Il affirme dès lors que la nécessité d'agir ne fait, à ses yeux, aucun doute.

Il plaide néanmoins pour une approche fondée sur une analyse approfondie des impacts des mesures envisagées. Il invite à cet égard à attendre les résultats des travaux et études en cours, annoncés par le gouvernement, afin de pouvoir statuer en pleine connaissance de cause. Selon lui, un délai supplémentaire limité doit être envisagé comme un moyen de garantir la qualité et la proportionnalité des mesures à prendre.

Enfin, M. Cornillie rappelle que les déterminants socioéconomiques influencent également la santé des citoyens. Il souligne qu'une dégradation des conditions économiques pourrait avoir des effets indirects sur la santé publique. Dans cette perspective, il estime qu'il convient de rechercher un équilibre entre protection sanitaire et maintien des activités économiques.

En conclusion, l'orateur affirme que son groupe ne s'oppose pas au principe d'une action en matière de PFAS, mais qu'il entend éviter toute forme de précipitation et privilégier une démarche fondée sur une évaluation rigoureuse des conséquences des mesures envisagées.

M. Roberto D'Amico (PVDA-PTB) rappelle que son groupe a déjà exprimé son soutien à la proposition de loi et sa volonté de limiter l'utilisation des PFAS.

Il souligne qu'un rapport récent du SPF Santé publique évalue à 3,8 milliards d'euros par an le coût des PFAS

op 3,8 miljard euro per jaar raamt. Volgens hem brengt die raming niet alleen de gevolgen van die stoffen voor de volksgezondheid voor het voetlicht, maar eveneens de aanzienlijke kosten ervan voor de staatsbegroting.

De spreker hekelt de aanpak van de regering om de uitkomst van het Europese besluitvormingsproces af te wachten. Dat vindt hij veel te traag. Hij is van oordeel dat dringend actie moet worden ondernomen op nationaal niveau.

De heer D'Amico verwijst naar gegevens die werden verstrekt door de algemeen directeur van de Onafhankelijke Ziekenfondsen: er zouden in België maar liefst 6700 verontreinigde locaties zijn, het hoogste aantal in Europa.

Derhalve bevestigt hij andermaal dat zijn fractie dit wetsvoorstel steunt. Hij beschouwt het als een relevante eerste stap omdat het voorziet in een verbod op PFAS in producten waarvoor reeds alternatieven bestaan. Die aanpak zal de milieukwaliteit van de industriële productie verbeteren door de verspreiding van goede praktijken te bevorderen.

Tot slot roept de heer D'Amico op tot flankerende maatregelen, zoals de opstelling van een volledig overzicht van de besmettingen, de aanneming van strengere normen en de toepassing van het voorzorgsbeginsel. Hij benadrukt dat het erop aankomt de betrokken bewoners en werknemers correct voor te lichten, ongeacht de vastgestelde mate van besmetting.

De heer Marc Lejeune (Les Engagés) benadrukt dat de PFAS-problematiek zowel op milieu- als op gezondheidsgebied een belangrijke uitdaging vormt. De aanwezigheid van die stoffen in het dagelijks leven wekt terecht bezorgdheid bij de bevolking, onder meer met betrekking tot de volksgezondheid, de bescherming van het milieu en het vermogen van de overheid om gepast te reageren. Hij stelt vast dat er consensus bestaat over de noodzaak om de blootstelling aan PFAS te verminderen.

De spreker meldt evenwel dat zijn fractie dit wetsvoorstel niet zal steunen. Die stellingname betekent geenszins dat zijn fractie de problematiek minimaliseert of er de politieke wil niet voor heeft, maar gaat uit van een methodologische benadering. Volgens de spreker vraagt een dermate complexe kwestie om coherente en doeltreffende maatregelen, die gebaseerd zijn op een grondige analyse van de gevolgen ervan.

Het lid vindt dat de bestrijding van PFAS onderdeel moet zijn van een omvattende aanpak, die in samenspraak

en België. Selon lui, cette estimation met en évidence non seulement l'impact sanitaire de ces substances, mais également leur coût budgétaire significatif.

L'orateur critique l'approche du gouvernement consistant à attendre l'issue du processus décisionnel européen, qu'il juge particulièrement lent. Dans ce contexte, il estime qu'il est urgent d'agir au niveau national.

Se référant à des données communiquées par le directeur général des Mutualités libres, M. D'Amico indique que plus de 6700 sites seraient contaminés en Belgique, ce qui constituerait le chiffre le plus élevé en Europe.

Il réaffirme dès lors le soutien de son groupe politique à cette proposition de loi, qu'il considère comme une première étape pertinente en ce qu'elle prévoit l'interdiction des PFAS dans les produits pour lesquels des alternatives existent déjà. Il estime que cette approche est de nature à améliorer la qualité environnementale de la production industrielle en favorisant la diffusion de bonnes pratiques.

Enfin, M. D'Amico plaide pour des mesures complémentaires, telles que l'établissement d'une cartographie complète des contaminations, l'adoption de normes plus strictes et la mise en œuvre du principe de précaution. Il souligne à cet égard l'importance d'une information adéquate des habitants et des travailleurs concernés, quel que soit le niveau de contamination constaté.

M. Marc Lejeune (Les Engagés) souligne que la problématique des PFAS constitue un enjeu majeur tant sur le plan environnemental que sanitaire. La présence de ces substances dans la vie quotidienne suscite des inquiétudes légitimes au sein de la population, notamment en ce qui concerne la santé publique, la protection de l'environnement et la capacité des pouvoirs publics à apporter des réponses adéquates. Il constate qu'un consensus existe quant à la nécessité de réduire l'exposition aux PFAS.

L'orateur précise toutefois que son groupe politique ne soutiendra pas la présente proposition de loi. Il insiste sur le fait que cette position ne traduit ni une minimisation de la problématique ni un manque de volonté politique, mais repose sur une approche méthodologique. Selon lui, un enjeu d'une telle complexité appelle des mesures cohérentes, efficaces et fondées sur une analyse rigoureuse de leurs conséquences.

Il estime que la lutte contre les PFAS doit s'inscrire dans une approche globale, élaborée en concertation

met de betrokken actoren wordt uitgewerkt en op solide wetenschappelijke grondslagen berust. Een dergelijke aanpak is onontbeerlijk om de vereisten inzake volksgezondheid, milieubescherming, rechtszekerheid en economische levensvatbaarheid van de betrokken sectoren met elkaar te verzoenen.

De heer Lejeune volgt de aanpak van de federale regering, meer bepaald in het kader van de strategie die de minister momenteel uitwerkt, in samenhang met de werkzaamheden op Europees niveau. Hij herinnert eraan dat momenteel een studie loopt, waarvan binnenkort een tussentijds rapport wordt verwacht en in november 2026 het eindrapport. Die elementen geven volgens hem blijk van een duidelijke politieke wil.

Tegen die achtergrond vindt de spreker het wetsvoorstel voorbarig. De intentie erachter is lovenswaardig, maar het sluit onvoldoende aan bij de huidige strategie en zou kunnen leiden tot een wildgroei aan versnipperde maatregelen, zonder garantie op concrete resultaten. Hij benadrukt ook dat de coherentie van het werk dat op federaal niveau in samenspraak met de belanghebbenden wordt uitgevoerd in het gedrang dreigt te komen.

Tot besluit geeft de heer Lejeune aan dat zijn fractie de voorkeur geeft aan een gestructureerde, gecoördineerde aanpak op basis van solide wetenschappelijke, juridische en economische grondslagen. Hij bevestigt dat hij de resultaten van de lopende impactstudie nauwlettend zal opvolgen om op basis daarvan bij te dragen aan een antwoord dat doeltreffend, coherent en duurzaam moet zijn ten aanzien van de uitdagingen die PFAS met zich brengen.

Mevrouw Phaedra Van Keymolen (cd&v) benadrukt dat ook haar fractie bezorgd is over de gezondheidsrisico's die gepaard gaan met blootstelling aan PFAS en de doelstelling onderschrijft om die blootstelling terug te dringen. Zij wenst de eerdere argumenten van de meerderheid niet te herhalen, maar wijst erop dat minister Crucke inmiddels een impactanalyse heeft opgestart, waarvan op korte termijn een tussentijds rapport wordt verwacht en tegen november 2026 een eindrapport zal worden opgeleverd.

De spreekster stelt dat haar fractie de resultaten van deze studie wenst af te wachten alvorens verdere stappen te zetten. Zij bevestigt tevens dat cd&v voorstander blijft van een aanpak die aansluit bij het lopende Europese besluitvormingsproces.

De heer Steven Coenegrachts (Anders.) stelt vast dat er geen discussie bestaat over de noodzaak om de PFAS-problematiek aan te pakken. Volgens hem moet evenwel worden vermeden dat maatregelen worden

avec les acteurs concernés et reposant sur des bases scientifiques solides. Une telle démarche est indispensable pour concilier les impératifs de santé publique, de protection de l'environnement, de sécurité juridique et de viabilité économique des secteurs concernés.

M. Lejeune s'inscrit dans la démarche engagée par le gouvernement fédéral, en particulier dans le cadre de la stratégie en cours d'élaboration par le ministre, en lien avec les travaux menés au niveau européen. Il rappelle qu'une étude est en cours, avec un rapport intermédiaire attendu à brève échéance et un rapport final prévu pour novembre 2026. Il considère que ces éléments témoignent d'une volonté politique claire.

Dans ce contexte, il estime que la proposition de loi à l'examen est prématurée. Si son intention est louable, il considère qu'elle ne s'intègre pas suffisamment dans la stratégie en cours et pourraient conduire à une multiplication de mesures fragmentées, sans garantie d'efficacité concrète. Il souligne également le risque d'une atteinte à la cohérence des travaux menés au niveau fédéral en concertation avec les parties prenantes.

En conclusion, M. Lejeune indique que son groupe politique privilégie une approche structurée, coordonnée et fondée sur des bases scientifiques, juridiques et économiques solides. Il affirme qu'il restera attentif aux résultats de l'étude d'impact en cours, afin de contribuer, sur cette base, à l'élaboration d'une réponse qu'il souhaite efficace, cohérente et durable face aux enjeux posés par les PFAS.

Mme Phaedra Van Keymolen (cd&v) souligne que son groupe partage également les inquiétudes concernant les risques sanitaires liés à l'exposition aux PFAS et souscrit à l'objectif visant à réduire cette exposition. Elle ne souhaite pas répéter les arguments précédemment avancés par la majorité, mais souligne que dans l'intervalle, le ministre Crucke a lancé une analyse d'impact, dont un rapport intermédiaire est attendu à court terme et un rapport final pour novembre 2026.

L'intervenante indique que son groupe souhaite attendre les résultats de cette étude avant de prendre d'autres mesures. Elle confirme également que le groupe cd&v reste favorable à une approche s'inscrivant dans le cadre du processus décisionnel européen en cours.

M. Steven Coenegrachts (Anders.) constate que la nécessité de s'attaquer à la problématique des PFAS n'est pas remise en question. Selon lui, il convient toutefois d'éviter de prendre des mesures qui donnent

genomen die de indruk wekken dat het probleem wordt opgelost zonder dat daadwerkelijk een betekenisvolle vermindering van de vervuiling wordt gerealiseerd.

De spreker waarschuwt voor het creëren van een schijngevoel van veiligheid bij de bevolking. Hij betwijfelt of nationale productverboden voldoende doeltreffend kunnen worden gehandhaafd in een open Europese markt en wijst erop dat zelfs (schadelijke) producten van buiten de Europese Unie soms relatief eenvoudig op de Belgische markt terechtkomen. Volgens hem is het dan ook weinig realistisch te veronderstellen dat een louter nationale aanpak de instroom van dergelijke producten effectief kan verhinderen.

De heer Coenegrachts pleit daarom voor een aanpak die aansluit bij de strategie van de regering en bij het Europese regelgevende traject. Sommige problemen kunnen volgens hem enkel doeltreffend worden aangepakt op een hoger bestuursniveau. Hij spreekt de hoop uit dat de Europese besluitvorming op korte termijn tot concrete resultaten zal leiden.

Mevrouw Marie Meunier, hoofdindienster van wetsvoorstel DOC 56 0815, is teleurgesteld over de standpunten van bepaalde sprekers. Ze merkt op dat er inhoudelijk overeenstemming lijkt te bestaan over de urgentie om maatregelen te nemen en de noodzaak om de blootstelling aan PFAS te verminderen, maar dat daaruit niettemin wordt geconcludeerd dat een beslissing moet worden uitgesteld, met name omdat men zich wil afstemmen op het Europese kader.

De spreekster herinnert eraan dat het genoemde Europese tijdschema zou leiden tot een implementatietermijn van 10 tot 15 jaar. Ze vraagt zich dan ook af wat de gevolgen van dat uitstel zijn voor de blootstelling van de bevolking en stipt aan dat verschillende regio's al te maken hebben gehad met verontreiniging.

Mevrouw Meunier betwist eveneens het argument dat een beslissing overhaast zou worden genomen. Zij herinnert eraan dat het wetsvoorstel al ongeveer een jaar geleden is ingediend en dat ter zake parlementaire werkzaamheden, hoorzittingen en grondige analyses hebben plaatsgevonden. Ze is dan ook van mening dat aan alle voorwaarden is voldaan om een beslissing te nemen.

Ze stelt de noodzaak om bijkomende studies af te wachten ter discussie en wijst erop dat er reeds een analyse van de FOD Economie uit 2023 beschikbaar is, waarin zowel de betrokken producten als de bestaande alternatieven worden vastgesteld. Impliciet roept zij de commissieleden op om die elementen mee in aanmerking te nemen bij hun beoordeling.

l'impression que le problème est résolu sans qu'une réduction significative de la pollution ne soit réellement obtenue.

L'intervenant met en garde contre la création d'un faux sentiment de sécurité au sein de la population. Il doute que des interdictions nationales de produits puissent être appliquées de manière suffisamment efficace dans un marché européen ouvert et souligne que même des produits (nocifs) provenant de l'extérieur de l'Union européenne parviennent parfois relativement facilement sur le marché belge. Selon lui, il est donc peu réaliste de supposer qu'une approche purement nationale puisse empêcher efficacement l'afflux de tels produits.

M. Coenegrachts préconise donc une approche qui s'aligne sur la stratégie du gouvernement et sur le processus réglementaire européen. Selon lui, certains problèmes ne peuvent être traités efficacement qu'à un niveau administratif supérieur. Il exprime l'espoir que le processus décisionnel européen aboutira à des résultats concrets à court terme.

Mme Marie Meunier, auteure principale de la proposition de loi DOC 56 0815, exprime sa déception face aux positions exprimées par certains intervenants. Elle relève qu'un accord semble exister sur le fond quant à l'urgence d'agir et à la nécessité de réduire l'exposition aux PFAS, mais que les conclusions qui en sont tirées conduisent néanmoins à reporter la prise de décision, notamment en raison d'un alignement souhaité avec le cadre européen.

L'intervenante rappelle que le calendrier européen évoqué conduirait à un horizon de mise en œuvre situé entre 10 et 15 ans. Elle s'interroge dès lors sur les conséquences d'un tel délai en termes d'exposition de la population et souligne que plusieurs territoires ont déjà été affectés par des contaminations.

Mme Meunier conteste également l'argument selon lequel une décision serait prise de manière précipitée. Elle rappelle que la proposition de loi est déposée depuis environ un an et qu'elle a fait l'objet de travaux parlementaires, d'auditions et d'analyses approfondies. Elle estime dès lors que les conditions sont réunies pour statuer.

Elle met en question la nécessité d'attendre les résultats d'études supplémentaires, en soulignant qu'une analyse du SPF Économie datant de 2023 est déjà disponible et identifie les produits concernés ainsi que les alternatives existantes. Elle invite implicitement les membres de la commission à tenir compte de ces éléments dans leur appréciation.

Voorts verwijst de spreekster naar Frankrijk, dat reeds verbodsmaatregelen heeft aangenomen. Het is dus mogelijk op korte termijn actie te ondernemen. Volgens haar zou een afwachtende houding moeilijk te verantwoorden zijn tegenover de burgers, zeker gelet op de bezorgdheden inzake volksgezondheid.

Tot slot stipt mevrouw Meunier aan dat de gedeelde vaststellingen over de ernst van de situatie moeten leiden tot concrete maatregelen. Ze roept de commissieleden op om voor het wetsvoorstel te stemmen, zodat onmiddellijk maatregelen kunnen worden genomen om de blootstelling aan PFAS te beperken.

De heer Jeroen Van Lysebettens (Ecolo-Groen) sluit zich aan bij de opmerkingen van mevrouw Meunier en reageert op de argumenten die door verschillende meerderheidspartijen naar voren werden gebracht. Volgens hem kan niet worden gesteld dat bijkomende studies noodzakelijk zijn alvorens op te treden, aangezien reeds verschillende onderzoeken beschikbaar zijn, waaronder studies die in opdracht van minister Crucke werden uitgevoerd. Hij verwijst daarbij naar ramingen waaruit blijkt dat de maatschappelijke kosten van de historische PFAS-vervuiling aanzienlijk zijn – ongeveer vier miljard euro – en verder zullen oplopen indien geen bijkomende maatregelen worden genomen.

De spreker stelt dat de overheid vandaag reeds belangrijke middelen besteedt aan monitoring, administratie en sanering, terwijl het uitblijven van bijkomend beleid de omvang van de historische vervuiling verder doet toenemen. Hij beschouwt het uitstellen van maatregelen daarom als een signaal van onvoldoende daadkracht.

Voorts verwijst de heer Van Lysebettens naar recente advies van het Europees Agentschap voor chemische stoffen over de voorgestelde Europese PFAS-restrictie. Volgens hem bevestigt dit advies de ernstige risico's van PFAS voor mens en milieu, worden de huidige maatregelen in Europa als "absoluut ontoereikend" omschreven en wijst het advies op de hoge effectiviteit van een totaalverbod van het gebruik van deze stoffen. Potentiële uitzonderingen dreigen daarentegen de effectiviteit van de maatregelen aanzienlijk te ondermijnen.

Tot slot betwist hij het argument dat bijkomende regelgeving juridische onzekerheid voor ondernemingen zou creëren. Integendeel, zo stelt hij, kan juist het ontbreken van een duidelijk normatief kader leiden tot onzekerheid en aansprakelijkheidsrisico's voor bedrijven, bovenop het risico voor het leefmilieu en de volksgezondheid. Hij

Par ailleurs, l'oratrice évoque l'exemple de la France, qui a adopté des mesures d'interdiction, pour illustrer la possibilité d'une action à court terme. Elle estime que le maintien d'une position attentiste serait difficilement compréhensible pour les citoyens, en particulier au regard des préoccupations exprimées en matière de santé publique.

En conclusion, Mme Meunier souligne la nécessité de traduire en actes les constats partagés quant à la gravité de la situation. Elle appelle les membres de la commission à se prononcer en faveur de la proposition de loi afin de permettre une action immédiate visant à réduire l'exposition aux PFAS.

M. Jeroen Van Lysebettens (Ecolo-Groen) se rallie aux observations formulées par Mme Meunier et répond aux arguments avancés par plusieurs partis de la majorité. Selon lui, il est inexact d'indiquer que des études complémentaires sont nécessaires avant d'agir, étant donné que plusieurs études sont déjà disponibles, dont certaines ont été réalisées à la demande du ministre Crucke. Il renvoie à cet égard à des estimations qui montrent que les coûts sociaux de la pollution historique par les PFAS sont considérables – près de quatre milliards d'euros – et continueront d'augmenter en l'absence de mesures supplémentaires.

L'intervenant indique que les pouvoirs publics consacrent déjà aujourd'hui des moyens importants au suivi, à l'administration et à l'assainissement, tandis que l'absence de mesures complémentaires ne fait qu'accroître l'ampleur de la pollution historique. Il considère donc le report des mesures comme un signe de manque de détermination.

Par ailleurs, M. Van Lysebettens évoque un avis récent de l'Agence européenne des produits chimiques concernant la proposition de restriction des PFAS à l'échelle européenne. Selon lui, cet avis confirme les risques graves que présentent les PFAS pour l'homme et l'environnement, qualifie les mesures actuelles en Europe d'"absolument insuffisantes" et souligne la grande efficacité d'une interdiction totale de l'utilisation de ces substances. En revanche, des exceptions potentielles risquent de compromettre considérablement l'efficacité des mesures.

Enfin, il conteste l'argument selon lequel une réglementation supplémentaire créerait une insécurité juridique pour les entreprises. Il indique qu'au contraire, c'est précisément l'absence d'un cadre normatif clair qui peut entraîner une incertitude et des risques en matière de responsabilité pour les entreprises, en plus

roept de commissieleden daarom op om het voorliggende voorstel alsnog te steunen.

V. — ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING EN STEMMINGEN

Artikel 1

Dit artikel betreft de constitutionele bevoegdheidsgrondslag.

Artikel 1 wordt eenparig aangenomen.

Art. 2 tot 7

Mevrouw Meunier c.s. dient alomvattend amendement nr. 1 (DOC 56 0815/002) in, dat ertoe strekt de hoofdstukken 2 en 3, die de artikelen 2 tot 7 omvatten, te vervangen door de hoofdstukken 2 tot 4, die de artikelen 2 tot 13 omvatten.

Dit amendement strekt ertoe tegemoet te komen aan de in de schriftelijke adviezen en tijdens de hoorzittingen geuite opmerkingen. Voor het overige wordt verwezen naar de schriftelijke verantwoording van het amendement (DOC 56 0815/002, blz. 6 tot 18).

Artikel 2 (van alomvattend amendement nr. 1) wordt verworpen met 9 tegen 4 stemmen en 3 onthoudingen.

*
* *

Bijgevolg wordt het gehele wetsvoorstel als verworpen beschouwd.

*
* *

<i>De rapporteurs,</i>	<i>De voorzitter,</i>
Steven Coenegrachts Hervé Cornillie Roberto D'Amico Luc Frank	Jeroen Soete

du risque pour l'environnement et la santé publique. Il appelle donc les membres de la commission à soutenir la proposition à l'examen.

V. — DISCUSSION DES ARTICLES ET VOTES

Article 1er

Cet article fixe le fondement constitutionnel de la compétence.

L'article 1er est adopté à l'unanimité.

Art. 2 à 7

Mmes Meunier et consorts présentent l'amendement global n° 1 (DOC 56 0815/002) visant à remplacer les chapitres 2 et 3, contenant les articles 2 à 7 par les chapitres 2 à 4, contenant les articles 2 à 13.

Cet amendement vise à répondre à diverses remarques formulées dans le cadre des avis écrits et des auditions. Pour le surplus, il est renvoyé à la justification écrite de l'amendement (DOC 56 0815/002, pp. 6 à 18).

L'article 2 (de l'amendement global n° 1) est rejeté par 9 voix contre 4 et 3 abstentions.

*
* *

Par conséquent, l'ensemble de la proposition de loi est considéré comme rejeté.

*
* *

<i>Les rapporteurs,</i>	<i>Le président,</i>
Steven Coenegrachts Hervé Cornillie Roberto D'Amico Luc Frank	Jeroen Soete

Dienst Gewasbeschermingsmiddelen & Bemestingsproducten

Volksgezondheid
Veiligheid van de Voedselketen
Leefmilieu

Service Produits phytopharmaceutiques & Fertilisants

Maarten Trybou – DG APF – 16/09/25

Gewasbeschermingsmiddelen Produits phytopharmaceutiques

Een nationaal verbod op PFAS- gewasbeschermingsmiddelen

- 1) Is het nodig?
- 2) Is het mogelijk?
- 3) Is het nuttig?

Volksgezondheid
Veiligheid van de Voedselketen
Leefmilieu

Gewasbeschermingsmiddelen Produits phytopharmaceutiques

Een nationaal verbod op PFAS-gewasbeschermingsmiddelen

- 1) **Is het nodig?**
- 2) Is het mogelijk?
- 3) Is het opportuun?

Nationaal verbod PFAS-gewasbeschermingsmiddelen: nodig?

PFAS >tienduizenden verschillende stoffen
Vele PFAS worden gebruikt en/of geloosd zonder volledige identificatie noch evaluatie
Meerdere PFAS bleken achteraf problematisch:
PFOA, PFNA, PFHxS, PFOS, ...
Onverwachte effecten, accumulatie, toxiciteit, ...

Nationaal verbod PFAS-gewasbeschermingsmiddelen: nodig?

Gewasbeschermingsmiddelen (werkzame stoffen):

- Gekarakteriseerd (+ onzuiverheden, metabolieten, etc...)
- Geëvalueerd : effecten gekend en in rekening gebracht
- Voldoen aan specifieke wetgeving: effecten onder de norm
- Controle op gebruik
- Rechtszekerheid: producten die aan de norm voldoen, mogen (moeten) op de markt
- Beperking: huidige stand van de wetenschap en wetgeving

Nationaal verbod PFAS-gewasbeschermingsmiddelen: nodig?

Pesticiden (werkzame stoffen):

- Uitgebreide dataset: genereren van studies kost tien jaar, evaluatie en goedkeuring kost nog eens minstens vijf jaar
- Effecten op de mens (gebruiker, omwonenden, passanten, arbeider, consument incl kind)
- Gedrag in het leefmilieu (mobiliteit, afbraak, ...)
- Effecten op flora en fauna (planten, regenwormen, vogels, zoogdieren, collembolen, micro-organismen, insecten incl bijen, vissen...)
- Cut-off: CRM1, ED, Persistent+tox+accumulerend
- Om de 10 jaar update en her-evaluatie

Nationaal verbod PFAS-gewasbeschermingsmiddelen: nodig?

Wetsvoorstel verbod verwijst naar:

- 'studies' NGO's : niet evenwichtig of compleet
- Evaluaties EFSA: evenwichtig, alle studies, ook publicaties=basis voor besluitvorming
- Kandidaten voor vervanging: enkel evaluatie nodig of er voldoende veiligere alternatieven zijn; vervanging niet verplicht
- Algemene opmerkingen op wetgeving: geldt voor alle gewasbeschermingsmiddelen=>alles verbieden, ook natuurlijke
- Moeilijkheid om te verbieden: voortdurend worden gewasbeschermingsmiddelen verboden

Nationaal verbod PFAS-gewasbeschermingsmiddelen: nodig?

Conclusie : Niet nodig om de PFAS-werkzame stoffen te verbieden wegens hun effecten

Om die reden ook uitzondering voorzien in voorstel tot algemeen PFAS-verbod (ECHA)

Nationaal verbod PFAS-gewasbeschermingsmiddelen: nodig?

Gewasbeschermingsmiddelen = werkzame stoffen + hulpstoffen + metabolieten

Hulpstoffen: beperkt aantal PFAS => vrijwillige uitfasering op vraag FOD

Metabolieten: meegenomen in evaluatie voor werkzame stoffen

Potentieel probleem voor de metaboliet TFA gevormd uit PFAS met $-CF_3$

TFA: zeer stabiel en mobiel

Als relevante metaboliet: arbitraire norm voor grondwater van $0,1\mu\text{g/L}$ (arbitrair = niet gebaseerd op effect) bij evaluatie gewasbeschermingsmiddel

Nationaal verbod PFAS-gewasbeschermingsmiddelen: nodig?

Acties voor TFA op EU-vlak:

- Veiligheidsnorm voor consument niet overschreden via drinkwater en plantaardige voeding (alle bronnen samen)
- Te bevestigen door EFSA (maart 2026)
- Strengere veiligheidsnorm voorgesteld = in publieke consultatie (nog steeds veilig voor consument)

Aanvraag lopende tot indeling van TFA als vermoedelijk giftig voor de voortplanting (ECHA) – verwacht eind 2027:

- Geen impact op blootstelling consument

Nationaal verbod PFAS-gewasbeschermingsmiddelen: nodig?

Conclusie:

- Niet nodig om TFA-vorming te verbieden wegens effecten op gezondheid
- Ieder gewasbeschermingsmiddel te evalueren en intrekken als TFA-vorming leidt tot overschrijding van arbitraire norm van 0,1 µg/L in grondwater voor relevante metabolieten

Gewasbeschermingsmiddelen Produits phytopharmaceutiques

Een nationaal verbod op PFAS-gewasbeschermingsmiddelen

- 1) Is het nodig?
- 2) **Is het mogelijk?**
- 3) Is het opportuun?

Nationaal verbod PFAS-gewasbeschermingsmiddelen: mogelijk?

EU-wetgeving : goedkeuring en verbod van werkzame stoffen

Nationale maatregelen voor werkzame stoffen:

- In principe niet toegestaan. Eventueel na notificatie-procedure (ongebruikelijk)
- Correcte argumentatie nodig (niet zoals wetsvoorstel)
- Niet voorzien door regeerakkoord

Nationale maatregelen voor gewasbeschermingsmiddelen: mogelijk via intrekkingprocedure

Nationaal verbod PFAS-gewasbeschermingsmiddelen: mogelijk?

Nationale intrekkingprocedure juridisch wankel:

- Argumentatie nodig maar onvolledige informatie
- Geen aangetoonde vorming van TFA (welke w.s., aan welke concentratie?)
- Geen gevaar volksgezondheid aangetoond

Nationaal verbod PFAS-gewasbeschermingsmiddelen: mogelijk?

Mogelijke piste en (optimistische) tijdslijnen:

Toelatingshouders vragen vorming van TFA aan te tonen: 2-3 jaar

Evaluatie gegevens = 2-3 jaar

Intrekking toelating = 1,5 jaar

Opgebruiktermijn = 1,5 jaar

Totaal = 6-9 jaar

Gewasbeschermingsmiddelen Produits phytopharmaceutiques

Een nationaal verbod op PFAS-gewasbeschermingsmiddelen

- 1) Is het nodig?
- 2) Is het mogelijk?
- 3) **Is het opportuun?**

Nationaal verbod PFAS-gewasbeschermingsmiddelen: opportuun?

Regelmatige vernieuwing van de goedkeuringen van de werkzame stoffen op EU-vlak
 Specifieke TFA-evaluatie voorzien
 Tijdslijn = huidige goedkeuringsdatum + opgebruiktermijn van 18 maanden

PFAS werkzame stof (> 1%)	% Totaal PFAS 2019-2023 (BE)	Status
FLUFENACET	27,60%	Verboden - opgebruik tot 10/12/2026
BENFLURALIN	10,55%	Verboden
FLUAZINAM	8,84%	Goedgekeurd - te vernieuwen in 2026
DIFLUFENICAN	8,63%	Goedgekeurd - te vernieuwen in 2026
FLUOPICOLIDE	6,45%	Goedgekeurd - te vernieuwen in 2026
FLUOPYRAM	6,10%	Goedgekeurd - te vernieuwen in 2026
MEFENTRIFLUCONAZOLE	5,09%	Goedgekeurd - te vernieuwen in 2029
FLUTOLANIL	4,37%	Goedgekeurd - te vernieuwen in 2026
TEMBOTRIONE	3,24%	Goedgekeurd - te vernieuwen in 2026
FLONICAMID	3,19%	Goedgekeurd - te vernieuwen in 2026
FLUDIOXONIL	3,03%	Goedgekeurd - te vernieuwen in 2026
TRIFLOXYSTROBIN	2,06%	Goedgekeurd - te vernieuwen in 2033
TEFLUTHRIN	1,87%	Goedgekeurd - te vernieuwen in 2027
OXATHIPIPROLIN	1,09%	Goedgekeurd - te vernieuwen in 2027
TETRACONAZOLE	1,06%	Goedgekeurd - te vernieuwen in 2027

Nationaal verbod PFAS-gewasbeschermingsmiddelen: opportuun?

Aandeel PFAS-gewasbeschermingsmiddelen in totale PFAS < 5%

Bij verbod blijven PFAS en TFA aanwezig

Andere lidstaten wachten op EU (uitz Denemarken)

Belgische plantaardige productie benadeeld

Vervanging door andere gewasbeschermingsmiddelen

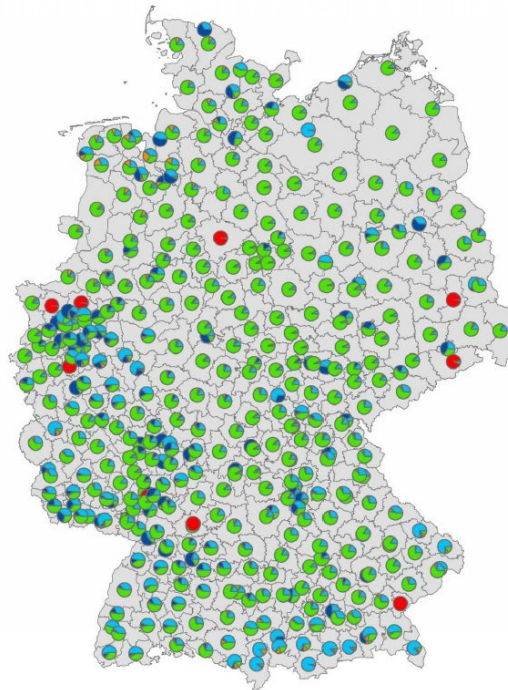
Gewasbeschermingsmiddelen bewust en rechtstreeks in leefmilieu en op voeding

Nationaal verbod PFAS-gewasbeschermingsmiddelen: opportuun?

TFA-emissie in leefmilieu:

- Aanvoer via regenwater (aerosolen,...) : diffuse contaminatie over hele land aan $>0,1\mu\text{g/L}$
- Lozingen door industrie: punctueel, zeer hoge concentraties
- Landbouw: gewasbescherming, zuiveringsslib, meststoffen
- In landbouwgebieden voornaamste bron TFA = gewasbeschermingsmiddelen
- Steeds onder veiligheidsnorm

Spatial analysis of sources and exposure pathways of TFA in German waters

Share of the various TFA sources per province in Germany

Legende

TFA-Einträge je Landkreis

- Niederschlag
- Industrie
- Kläranlagen
- flüssige Wirtschaftsdünger
- PSM

Nationaal verbod PFAS-gewasbeschermingsmiddelen: opportuun?

Conclusie: nationale intrekingsprocedure niet opportuun

- Geen betere bescherming gezondheid
- Negeert aanzienlijke EU-inspanningen
- Beperkte tijds winst

Gewasbeschermingsmiddelen Produits phytopharmaceutiques

Bedankt voor de aandacht!
Merci pour votre attention!

Maarten Trybou – DG APF – 16/09/25

Hoorzitting DOC 56 0815 PFAS

- Materialen in contact met voeding
- Cosmetica

Dienst Voedingmiddelen, Dierenvoeders en Andere Consumptieproducten

Volksgezondheid
Veiligheid van de Voedselketen
Leefmilieu

PFAS in voedingscontactmaterialen (FCMs)

- **Eventuele** aanwezig door het **intentioneel** toevoegen of als **contaminatie** in:
- Papier en karton (vet- en vocht afstotend) o.a.:
 - Fastfood verpakkingen
 - Microgolfzak voor popcorn
 - Bakpapier
 - Vetbestendig papier (bv muffinvorm)
- Keukengerei en kookmateriaal
 - Anti-aanbakpannen
 - Bakplaten en matten
 - Wafelijzer, grilltoestellen, ...
- Industriële toepassingen
 - Transportbanden,
 - Slangen, afdichtingen en kleppen
 - Filters en membranen
 - ...

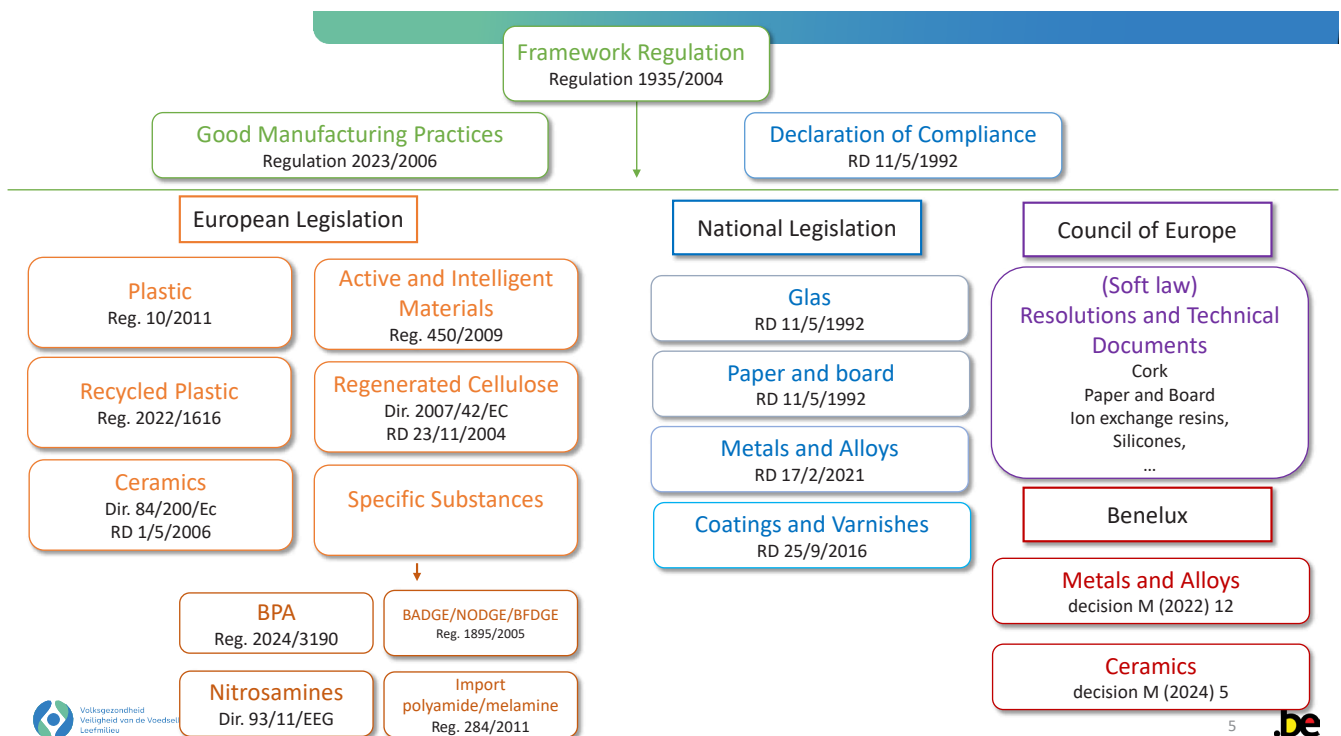
Afbeelding gegenereerd door Microsoft Copilot (AI)

Risicobeoordeling EFSA

- Risk to human health related to the presence of perfluoroalkyl substances in food (2020)
- Focus 4 PFAS - +/- 50% van de blootstelling aan PFAS:
 - PFOA
 - PFOS
 - PFNA
 - PFHxS
- Gezondheidseffecten:
 - Verhoogd serumcholesterol
 - Effecten op lever, immuunsysteem en geboortegewicht
- TWI : 4,4 ng/kg lichaamsgewicht/week, gebaseerd op immuunsysteem als kritisch effect.
- FCM dragen waarschijnlijk bij aan de blootstelling
- Conclusie:
 - Blootstelling bij deel van EU-bevolking overschrijdt TWI → zorgwekkend.
 - Meer studies nodig over het effect van koken op de migratie van PFAS uit FCMs
- [Risk to human health related to the presence of perfluoroalkyl substances in food | EFSA](#)

Studies FOD: PFAS in FCMs en voeding

- **FLUOREX**
 - Evaluatie van de blootstelling van de Belgische bevolking aan per- en poly-fluoralkylstoffen (PFAS) via de voeding en de bijbehorende risico's
- **MIGRACARTO**
 - Studie over de mogelijke migratie van stoffen vanuit rietjes en meeneemartikelen van papier en karton en de mogelijke impact op de volksgezondheid
- **TREFCOM**
 - Risico's van nieuwe trends met betrekking tot materialen en objecten die in contact komen met voeding

Wetgeving PFAS in FCMs

• Kunststoffen

- Europese Verordening 10/2011:
 - 20-tal substanties op de positieve lijst
 - Een deel reeds verboden onder de POP- en REACH-wetgeving

• Vernissen

- Geen specifieke Europese wetgeving
- KB 25 september 2016:
 - verwijzing naar positieve lijst verordening 10/2011. (zie kunststoffen)
 - Of eventuele substanties toegelaten via een specifieke wetgeving of risicoanalyse in andere EU landen.
 - PTFE is oa toegelaten in
 - Nederland – Warenwet verpakkingen en gebruiksartikelen Hoofdstuk X.11 toegelaten in antiaanbak coatings
 - Duitsland – BFR – toegelaten in antiaanbakcoatings, max 360°C
 - According to the current state of scientific knowledge, the amounts of potentially released fluorinated substances are so small that adverse health effects are not to be expected, as long as the cookware is used as intended. Overheating the coating should be avoided
 - Wederzijdse herkenning (mutual recognition)

Wetgeving PFAS in FCMs

• Papier en karton

- Geen Europese wetgeving
- Nationaal
 - KB 11 mei 1992:
 - positieve lijst voor papier en karton in contact met vette en vochtige voeding. (zeer oude lijst). 2 PFAS substanties op deze lijst
 - Wederzijdse herkenning (mutual recognition)
 - Nieuw KB in 2026 - 2027
 - Gebaseerd op Technical Document van de Raad van Europa
 - Discussie rond PFAS in de Raad van Europa.
 - België ondersteunt een volledig verbod.
 - Er zijn echter geen beschikbare risicoassessments voor alle PFAS in voeding of FCM.

Andere Europese PFAS wetgeving

- Verpakking en verpakkingsafval verordening (PPWR)
 - Verordening (EU) 2025/40
 - Verpakking inclusief take away => groot deel toepassingen papier en karton
 - Verbod PFAS onder bepaalde voorwaarden in voedingsverpakkingen vanaf 12/08/2026
 - 25 ppb voor PFAS, zoals gemeten met gerichte PFAS-analyse
 - 250 ppb voor de som van PFAS, gemeten als de som van gerichte PFAS-analyses, en
 - 50 ppm voor PFAS (inclusief PFAS in polymere vorm)
- Verordening 2019/1021 betreffende persistente organische verontreinigende stoffen (POP)
 - PFOS (perfluorooctane sulfonic acid) (2008)
 - PFOA (perfluorooctanoic acid) (2020)
 - PFHxS (perfluorohexane sulfonic acid) (2024)
- REACH verordening 1907/2006
 - C9-14 PFCA (25/02/2023)
 - PFHxA (10/10/2026) -> papier en karon
- Universele PFAS restrictie

Procedure nationale wetgeving FCM

- Algemene wettelijke basis voor wetgeving rond voedselveiligheid
 - EU : Verordening 178/2002 - General Food Law
 - BE: Wet van 24 januari 1977 betreffende de bescherming van de gezondheid van de verbruikers op het stuk van de voedingsmiddelen en andere producten
- FCM gereguleerd op EU niveau
 - Verordening 1935/2004
 - Art 6: Bij ontstentenis van bijzondere maatregelen als bedoeld in artikel 5, belet deze verordening de lidstaten niet om nationale bepalingen te handhaven of vast te stellen, mits die in overeenstemming zijn met het Verdrag.
 - Art 18: vrijwaringsmaatregel : wetenschappelijke justificatie
- Voorwaarden Wet van 24 januari 1977
 - Omzetting van een internationale tekst
 - EU
 - Benelux
 - Raad van Europa
 - OF
 - Risicobeoordeling voedselveiligheid door de Hoge Gezondheidsraad
 - Advies nodig voor som van alle PFAS
 - Momenteel nog geen enkele Europese risicobeoordeling voor de som van alle PFAS in voeding of die migreren uit FCM

Procedure nationale wetgeving FCM

- Technical Regulation Information TRIS-procedure doorlopen (EU) 2015/1535
 - Technische maatregel => wet, KB, ...
- Wettelijke nationale procedure
 - Adviesraad
 - Inspecteur van Financiën
 - Raad van State
- Overgangsmaatregelen
 - Analytische mogelijkheden
 - Markt aanpassing
- Clause wederzijdse erkenning (EU) 2019/515
 - Producten toegelaten in andere lidstaten moeten toegelaten worden in België
 - Maakt het interessanter om geharmoniseerde EU wetgeving te volgen
- Gestandaardiseerde testmethoden en extractie- en migratietesten nodig

PFAS in Cosmetics

- Functies: waterafstotend, ontvettend en filmvormend
 - Verhoogt opname product via huid
 - Verlengt levensduur product
 - Verbeterd het uiterlijk van de huid
- Producten
 - Bodylotion
 - Crèmes
 - Make-up poeders/Fond de teint
 - Concealer
 - Mascara
 - Oogschaduw
 - Zonneproducten

© Environ. Sci. Technol. Lett. 2021, 8, 7, 538-544

Voorbeelden van PFAS in cosmetica

C9-15 fluoroalcohol phosphate

Perfluorononyl ethyl carboxydecyl PEG-10 dimethicone

Perfluorononyl dimethicone

Perfluorooctyl triethoxysilane

PTFE

Polyperfluoroethoxymethoxy difluoroethyl PEG phosphate

Ammonium C6-16 perfluoroalkyl ethyl phosphate

Huidig verboden in cosmetica

- Verbod in bijlage II (verboden substanties) Verordening 1223/2009
 - 1493: PFOS en zijn zouten
 - Perfluorooctaansulfonzuur; heptadecafluoro-octaan-1-sulfonzuur / Kaliumperfluorooctaansulfonaat; kaliumheptadecafluoro-octaan-1-sulfonaat / Diethanolamineperfluorooctaansulfonaat / Ammoniumperfluorooctaansulfonaat; ammoniumheptadecafluoro-octaansulfonaat / Lithiumperfluorooctaansulfonaat; lithiumheptadecafluoro-octaansulfonaat [Verordening 2019/831]
 - Acide perfluorooctanoïque [R 2019/831]
 - 1636: PFNA
 - Perfluorononaanzuur en zijn natrium- en ammoniumzouten [2019/1966]
- REACH verordening 1907/2006 (amendement Verordening 2024/2462)
 - PFHxA (10/10/2026)

Wettelijke basis cosmetica

- EU: Verordening (EU) 1223/2009
 - Verboden met betrekking tot de samenstelling zijn volledig geharmoniseerd.
 - Toxicologische evaluatie
- BE:
 - Wet van 24 januari 1977
 - KB van 17/07/2012 voor de niet geharmoniseerde delen
- TRIS
 - Risico blokkering door de EU Comm vanwege
 - het aankomende Europese voorstel tot verbod op deze stoffen.
 - Geharmoniseerde wetgeving

Opmerkingen wetsvoorstel- Toelichting

- Punt 3:
 - Studie noemt FCM's niet expliciet als voornaamste bron van PFAS
 - Wel een relevante route
 - => tekst moet genuanceerd worden.
- Punt 8:
 - Studie UA toont tot 3 maal meer PFAS in papieren/bamboe rietjes dan plastic
 - Studie geeft echter ook aan: Onduidelijk of PFAS bewust is toegevoegd of contaminant
 - => tekst moet genuanceerd worden.
- Punt 9
 - Verpakking en verpakkingsafval Verordening (EU) 2025/40 moet toegevoegd worden

Opmerkingen wetsvoorstel

- Definitie PFAS
- Duidelijkere omkadering scope
 - Intentioneel gebruik en contaminatie?
- Artikel 1 en 2
 - Wettelijke basis wetsvoorstel: wet van 21 december 1998
 - **Wettelijke basis voor FCM + cosmetica: wet van 24 januari 1977**
- Artikel 3
 - De **terminologie** dient afgestemd te worden met Verordening 1935/2004
 - materialen en voorwerpen bestemd om met levensmiddelen in contact te komen
 - Alle materialen in contact met voeding?
 - definitie materialen in contact met voeding geen onderscheid tussen industriële toepassingen of voorwerpen voor consumenten

Opmerkingen wetsvoorstel

- Artikel 5
 - De **restwaarde en de testmethoden** dienen gekend te zijn voor de publicatie van deze wetgeving
 - Voldoet de restwaarde aan **bestaande EU-regelgeving**?
 - Zie gemotiveerd EU-commissie op TRIS notificatie in 2022/0827/B rond het verbod van PFAS in verpakkingen (KB SUP II)
 - **Gestandaardiseerde testmethoden en migratie- en extractietesten** beschikbaar?
 - Individuele PFAS
 - Som van PFAS
- Artikel 7
 - **Overgangperiode** dient voldoende lang te zijn
 - KB met restwaarden dient binnen deze periode gepubliceerd te worden (TRIS, adviesraad, raad van state, ...)
 - Gestandaardiseerde testmethoden moeten beschikbaar zijn
 - Voldoende tijd om markt aan te passen
- Clausule Wederzijdse herkenning

Samenvatting

- Voorstander EU acties:
 - Brede aanpak
 - Alle EU-lidstaten
 - Regeerakkoord

- Geen risicoassessment beschikbaar rond de voedselveiligheid van alle PFAS in contact materialen
- Nationale wetgeving opstellen voorziet procedures welke tijd in beslag nemen
- Overgangperiodes nodig om limieten en analysemethoden op te stellen
- Risico blokkering of standstill door de EU Commissie

- Cosmetics: samenstellingseisen geharmoniseerd op EU-niveau
- Papier en karton in contact met voeding
 - Verpakkingen – take away: gereguleerd via Verordening verpakking en verpakkingsafval (PPWR)
 - Andere papier: KB in voorbereiding (Raad van Europa – Hoge Gezondheidsraad) - Wederzijdse herkenning
- Coatings in contact met voeding
 - Positieve risicobeoordeling in andere EU lidstaten
 - Wederzijdse herkenning
- Industriële toepassingen in contact met voeding
 - Bepaalde toepassingen hebben nog geen volwaardige alternatieven

More information

www.health.belgium.be

Audition de la Chambre sur les propositions législatives PFAS

SPF Santé publique et Environnement – DG Environnement
 Pieter Luys – Service de Produits Chimiques
 Karima Azdad – Service Biocides

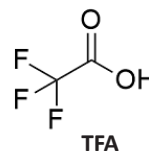
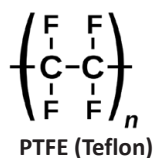
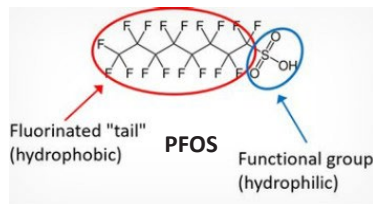

Health
 Food Chain Safety
 Environment

.be

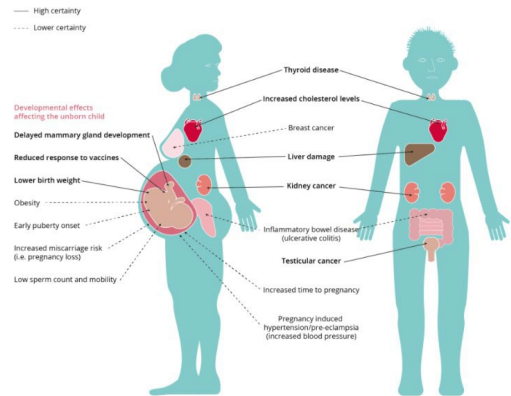
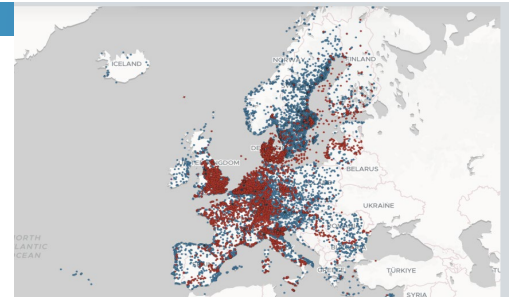
PFAS: Substances per- et polyfluoroalkylées

- Substances synthétiques
 - Produites depuis 1950
- Très grand groupe de substances (4000 +)
 - PFAS "Classiques" (PFOS, PFOA)
 - Fluoropolymères
 - Gaz fluorés
- Caractéristique déterminante : Composé de fluor de carbone (C-F)
 - L'un des composés chimiques les plus persistents
 - Donne des propriétés intéressantes (répulsion de la graisse et de l'eau, résistance à la chaleur, etc.)
- De nombreuses applications différentes
 - Poêles antiadhésives
 - Imperméables
 - Piles
 - Produits médicaux

Problématique des PFAS

- Nombreuses applications → Nombreuses émissions
- Les substances sont persistantes → restent très longtemps dans l'environnement
 - Difficile à retirer de l'environnement
 - « Forever Chemicals »
- Nombreuses émissions + persistance → pollution à grande échelle
 - À proximité de sites industriels, utilisation de mousse anti-incendie, de pesticides, etc.
- Pollution à grande échelle → Exposition humaine
- PFAS liés à divers effets sur la santé
 - Immunotoxicité, lésions hépatiques, effet sur la fertilité, etc.
 - Pour de nombreux PFAS, il n'existe pas encore de données sur une éventuelle toxicité

Sources: US National Toxicology Program, (2016); CB Health Project Reports, (2012); WHO IARC, (2017); Barry et al., (2013); Fenton et al., (2009); and White et al., (2011).

Pieter Luys

Service de Produits Chimiques (REACH)

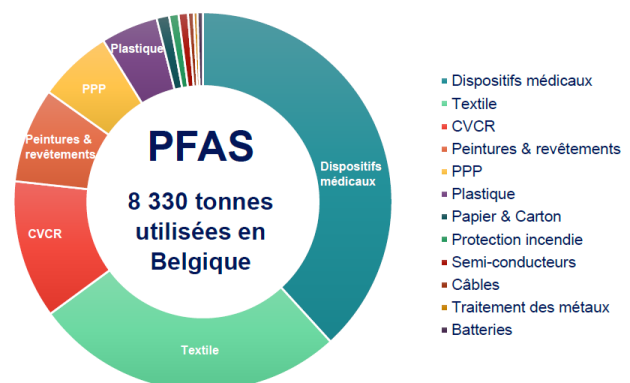
DG environnement compétence

- Département Politique de Produit, Service Produits Chimiques chargé de :
 - Loi sur les normes de produits (21 décembre 1998)
 - UE : REACH, CLP, POP, etc.
 - International : Convention de Stockholm, Convention de Minamata, etc.
- Coordination avec d'autres autorités : CCPIE et BCR
- Loi sur les normes de produits : protection de l'environnement et de la santé publique contre les effets nocifs de certains produits
- Concerner PFAS :
 - Mise sur le marché des PFAS et des produits contenant des PFAS
 - y compris les cosmétiques (contenant des PFAS) et les matériaux en contact avec les aliments pour la protection de l'environnement
 - Pour la sécurité alimentaire et de santé publique, ces produits sont traités dans législation sectorielle

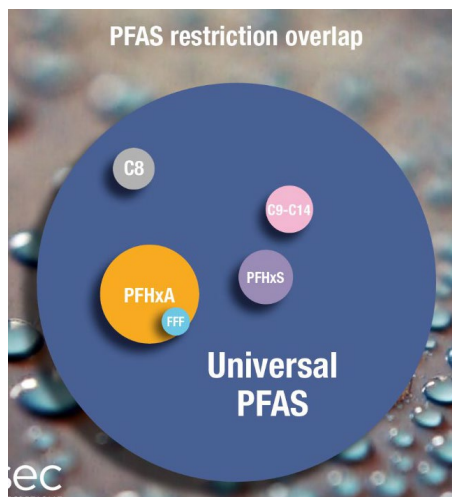
Utilisation des PFAS en Belgique

- Tonnages les plus importants :
 - Dispositifs médicaux (anesthésie, bandages, cathéters, etc.)
 - Textiles (vêtements, tapis, etc.)
 - CVCR (climatisation, pompes à chaleur, etc.)
- Autres applications
 - Cosmétiques
 - Matériaux en contact avec les aliments
 - Pesticides
 - Transports, construction, industrie, etc.

Législation existante sur les PFAS

- International : Convention de Stockholm (POP, CE 2019/1021)
 - Restrictions existantes : PFOS, PFOA et PFHxS
 - Restrictions en cours de négociation: PFCA en C9-C20
- REACH (CE 1907/2006)
 - Restrictions en vigueur : PFCA en C9-C14, PFHxA et PFAS dans les mousses anti-incendie (entrera en vigueur fin 2025)
 - Restriction en cours de négociation : restriction universelle des PFAS (voir la diapositive suivante)
- Autres législations (sectorielles) : Biocide, PPP, PPWR, jouets, ...

Source: Chemsec

Restriction universelle des PFAS

- Proposition soumise par 5 pays (DE, NL, DK, SE et NO) en 2023
- Interdiction UE de tous les PFAS dans toutes les applications possibles
 - Exceptions proposées en fonction de l'existence d'alternatives ou d'une législation préexistante
 - Proposition récente: pas d'interdiction de certains usages, mais une limitation des émissions
- La proposition est en cours d'analyse par les comités scientifiques de l'ECHA
- Beaucoup de retard dû à la grande quantité d'informations à analyser
 - Devrait entrer en vigueur d'ici 2030 au plus tôt
 - Portée incertaine (peut être limitée à certains produits de consommation, à l'exception des applications industrielles)

Actions nationales en matière de politique des produits

- En raison de retards dans le processus de l'UE, le DK et la FR ont déjà pris des mesures pour réduire les PFAS au niveau national
 - France : interdiction des PFAS dans les textiles, les produits de fart (de ski) et les cosmétiques
 - Danemark : interdiction des PFAS dans les textiles à usage privé et les agents d'imprégnation des textiles (07/2025), ainsi que dans les matériaux en contact avec les aliments en papier et en carton (déjà depuis 2020)
- Focus (principalement) sur les articles de consommation, intéressant car :
 - L'exposition de la population est potentiellement grande
 - Volumes hauts de PFAS utilisés et émis (textiles, VCM, etc.)
 - Alternatives déjà disponibles pour la plupart des applications
- En principe, une interdiction est également possible au niveau national en Belgique
 - Via la loi sur les normes de produits et/ou législation sectorielle
 - Mais risque de distorsion du marché intérieur de l'UE → Implications juridiques

Possibilités de restriction nationale des PFAS

- Article 129 REACH – clause de sauvegarde
 - En cas d'urgence nationale en raison de nouvelles informations sur les risques
 - Difficile à justifier dans le cas des PFAS (problématique mondiale).
- Article 128 REACH – Libre circulation des marchandises
 - Si REACH ne prévoit pas d'harmonisation
 - Actuellement, harmonisation seulement partielle pour les PFAS
 - Temporaire jusqu'à l'entrée en vigueur de l'interdiction de REACH
- Loi sur les normes de produits (loi du 21 décembre 1998)
 - Article 5 : le gouvernement peut imposer des restrictions
 - Une nouvelle loi est également possible, mais elle risque d'entraver la cohérence de la législation
- Interdiction nationale = distorsion du marché de l'UE → Notification TRIS
 - TRIS = Système d'Information sur la Réglementation Technique
 - Notification à l'UE et aux autres États membres afin de ne pas entraver le libre-échange
 - L'UE peut donner un avis négatif non contraignant

Réponse au projet de loi parlementaire (1)

• Généralités

- Il est important d'ajouter une **définition** des PFAS ; idéalement, la définition couramment utilisée de l'OCDE
- **Champ d'application** : distinction entre la population générale et les applications professionnelles/industrielles
- **Liste des exceptions (textile technique)**: charge de travail élevée pour l'administration

• Matériaux en contact avec les aliments

- La proposition inclut également les applications industrielles (telles que l'utilisation dans les boulangeries industrielles) pour lesquelles des alternatives ne sont peut-être pas encore disponibles

Réponse au projet de loi parlementaire (2)

- Produits à base de **fart – "waxen (en NL)"**: il n'est pas clair si tous les cires ou seulement le fart de ski est visé
- **Textile**: ne se limite pas aux vêtements: les tapis, les textiles médicaux et les textiles de construction (tentes, etc.) relèvent également de ce terme
 - Pour les textiles de construction et médicaux, l'incertitude quant à la disponibilité des alternatives
 - Textiles techniques à usage industriel : il n'est pas clair si les utilisations professionnelles sont également incluses
- **Utilisation essentielle**
 - À l'heure actuelle, il n'existe pas de définition claire (légale) pour l'utilisation essentielle

Karima Azdad

Biociden

- Wettelijke grondslagen
- REACH-beperking
- Werkzame stoffen
- Biociden
- Opmerkingen bij wetsvoorstel

WETTELIJKE GRONDSLAGEN VOOR HET OP DE MARKT BRENGEN VAN BIOCIDEN

Biociden zijn producten die bedoeld zijn om schadelijke organismen te vernietigen, af te weren of onschadelijk te maken. Ze worden gebruikt in huishoudelijke, industriële, ziekenhuisomgevingen, enz. (Bijv. ontsmettingsmiddelen, houtbeschermingsproducten, rattengif, afweermiddelen, ...).

Het op de markt brengen ervan wordt geregeld door:

Verordening (EU) nr. 528/2012

Koninklijk Besluit van 4 april 2019

VOORSTEL TOT BEPERKING IN HET KADER VAN REACH

Voorstel tot verbod op alle PFAS (met uitzondering van essentiële toepassingen) in het kader van de REACH-verordening werd in 2023 bij ECHA ingediend

Sluit werkzame stoffen uit die in biociden worden gebruikt

Toepassing van het specifieke juridische kader: Verordening (EU) nr. 528/2012

De coformulanten van biociden, die onder de REACH-verordening vallen, zouden onder het voorstel tot beperking vallen

BIOCIDALE WERKZAME STOFFEN (WS)

7 WS geïdentificeerd als PFAS

Chlorfenapyr, TP18
 Flocoumafen, TP14
 Hexaflumuron, TP18
 Indoxacarb, TP18
 Lambda-cyhalothrin, TP18
 Tralopyril, TP21
 Fludioxonil, TP7, 9, 10

BE

- **7 WS** op de markt gebracht (chlorfenapyr, flocoumafen, indoxacarb en lambda-cyhalothrin)

- **11,2 kg** op de Belgische markt gebrachte PFAS-werkzame stoffen, tegenover een jaarlijks gemiddelde totaal van **27.963 ton** werkzame stoffen in de periode 2020–2024

Biociden

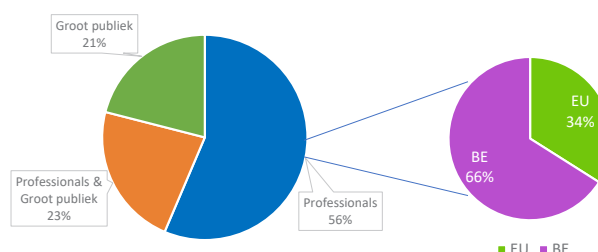
WS opgenomen in het beoordelingsprogramma: genieten van nationale overgangsmaatregelen
 → Producten toegestaan volgens het koninklijk besluit van 4 april 2019

WS goedgekeurd op EU-niveau
 → Producten toegestaan volgens de toelatingsprocedures voorzien in Verordening (EU) nr. 528/2012

Het beginsel van uniformiteit is van toepassing: een product dat in meerdere lidstaten is toegelaten, moet in elk land aan dezelfde voorwaarden en bepalingen voldoen om de harmonisatie van de regelgeving en de verbetering van de werking van de Europese biocidenmarkt te waarborgen.

3827 biociden toegelaten op de Belgische markt (2024)

OPMERKINGEN BIJ HET WETSVORSTEL

→ Harmonisatie van de EU-markt

Voor producten die zijn toegelaten volgens de BPR, zou het voorstel tot PFAS-verbod in strijd kunnen zijn met de Europese tekst en aanleiding kunnen geven tot bezwaren van de Europese Commissie bij de kennisgeving (EU) 2015/1535

→ Nationale toelating BE

Voor producten die zijn toegelaten volgens het koninklijk besluit van 4 april 2019, zou het voorstel tot PFAS-verbod kunnen worden overwogen voor coformulanten. Een analyse van de samenstelling van de producten zal nodig zijn om de PFAS-coformulanten en het percentage getroffen producten te identificeren

→ Overgangperiode

Het wetsvoorstel stelt voor dat het verbod op 1 januari 2026 van kracht wordt. Echter, om industriële actoren in staat te stellen zich aan deze wetgeving aan te passen, zou een voldoende overgangperiode moeten worden overwogen om de implementatie van alternatieve oplossingen mogelijk te maken, met name de wijziging van de samenstelling van producten om PFAS-coformulanten te elimineren.

Audition PFAS 16 septembre 2025

Commission de l'énergie, de l'environnement et du climat
Chambre des représentants

Prof. Catherine Bouland

Ecole de Santé Publique – Université Libre de Bruxelles
Centre de recherche en Santé Environnementale et Santé au Travail (CR-SET)
catherine.bouland@ulb.be

Université Libre de Bruxelles | École de santé publique

Contributions aux réflexions sur les PFAS

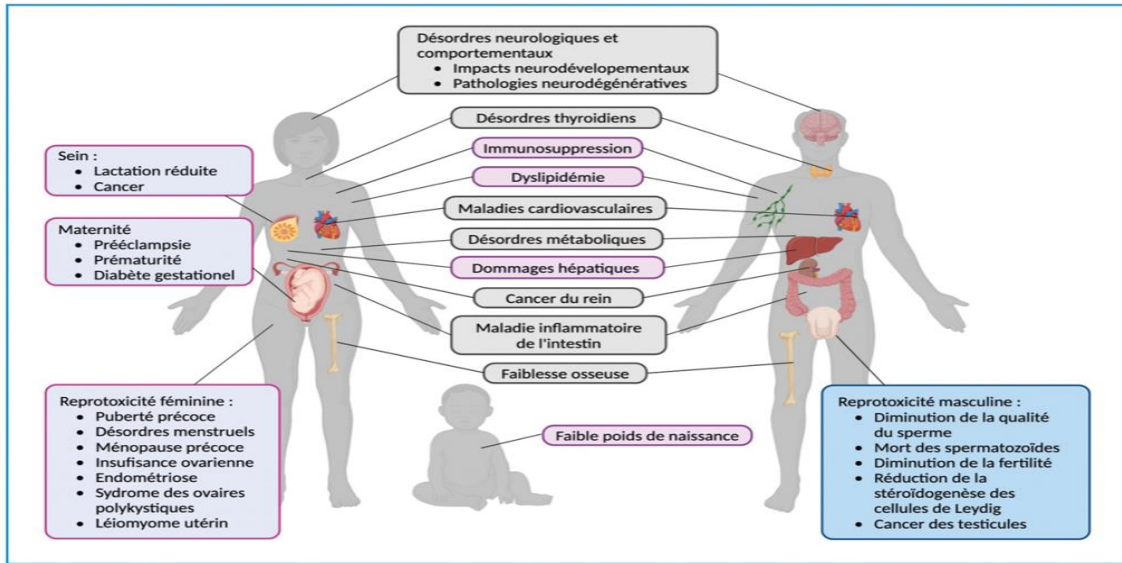
- **Conseil Supérieur de la Santé (CSS)**
 - Expert pour le groupe de travail « Substances
 - Co-auteurice de l'avis n°9791 « PFAS AND PERCHLORATE IN BOTTLED WATER AND WATER USED FOR MANUFACTURING FOODSTUFFS » publié en mars 2024
- **Conseil Scientifique Indépendant (CSI) auprès de la Région Wallonne**
 - décembre 2023 – mai 2025
 - Co-auteurice du Rapport présenté au Ministre le 30 mai 2025
 - Rapport accessible via <https://environnement.wallonie.be/home/gestion-environnementale/environnement-sante/risques-pour-la-sante/pfas/rapport-du-csi-pfas.html>

Université Libre de Bruxelles | École de santé publique

Bouland - PFAS - 16/9/2025

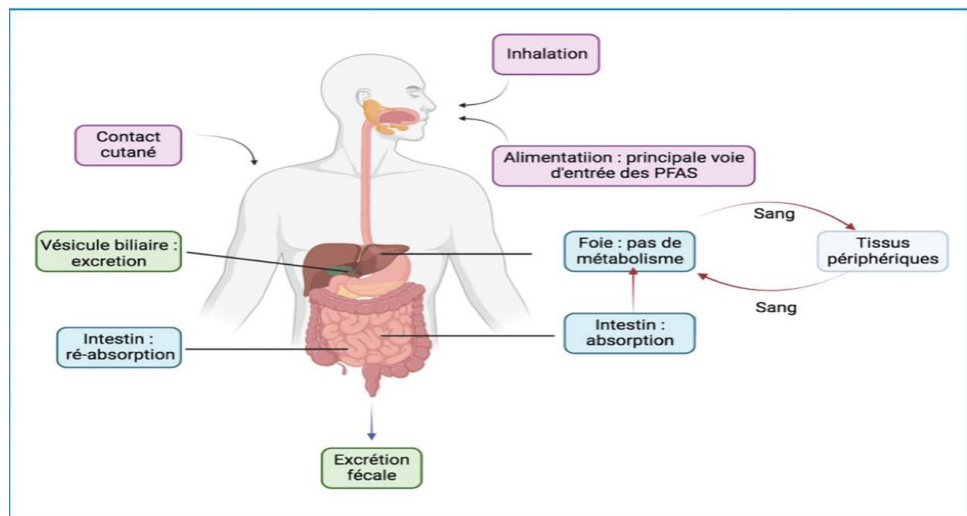
2

Gaillard et al 2024

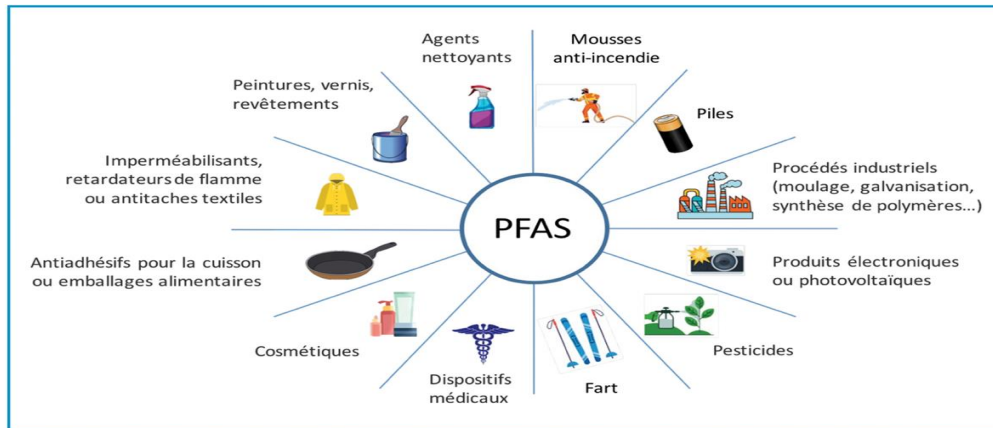
Voies d'exposition et d'élimination

- Hiérarchie:**
- 1 digestif (alimentation & eau)
 - 2 Inhalation (poussières indoor & outdoor)
 - 3 Cutané

Gaillard et al 2024

Utilisations industrielles et domestiques

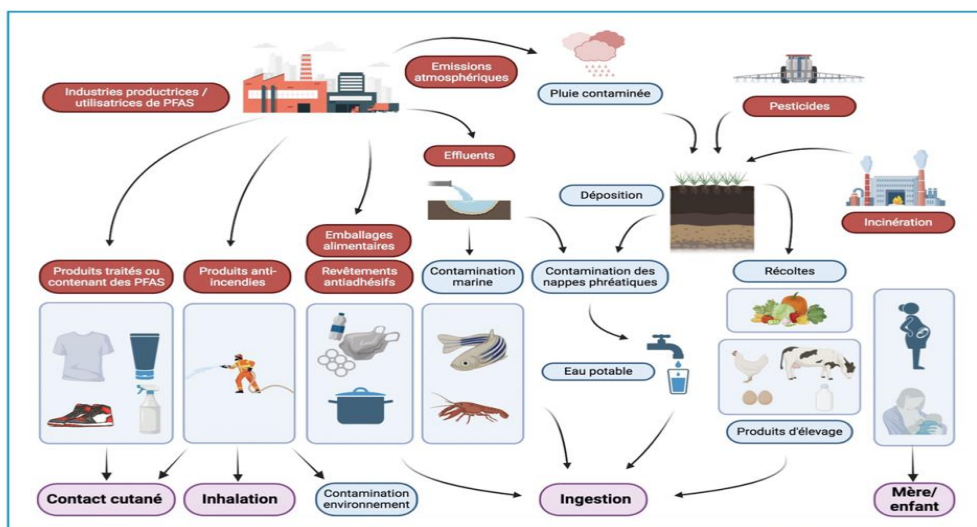

Gaillard et al 2024

- Faible dégradation dans le temps
- Dispersion dans l'environnement
- Accumulation dans la chaîne alimentaire

Distribution environnementale et exposition

Gaillard et al 2024

ÏITSE

Éléments pour prise de décision

Centre international de recherche sur le cancer (CIRC 2024)

Classement_PFOA « **cancérogène pour l'homme** » (Groupe 1)

- **preuves suffisantes** -> cancer chez les animaux de laboratoire
- **preuves solides** -> propriétés clés d'un cancérigène chez les personnes exposées.
- Suspicion cancer testicules et rein.

Classement PFOS « **potentiellement cancérogène pour l'homme** » (Groupe 2B)

- **preuves solides** propriétés cancérigènes clés chez les personnes exposées
- **preuves limitées** cancer chez les animaux de laboratoire.
- Toutefois pas de preuves suffisantes cancer chez l'homme.

Université Libre de Bruxelles | École de santé publique

ÏITSE

Éléments pour prise de décision

Avis du Conseil Supérieur de la Santé

Avis 9791 intitulé « **PFAS et perchlorate dans l'eau en bouteille et l'eau utilisée pour la fabrication de denrées alimentaires** » (Publié le 12 mars 2024).

	Population générale	Groupes vulnérables
Somme des 4 PFAS (PFOA, PFOS, PFNA et PFHxS)	4 ng/L	
Somme des 20 PFAS	100 ng/L	

Université Libre de Bruxelles | École de santé publique

Éléments pour prise de décision

Recommandation du CSI: Références internationales de valeurs dans sérum humain

	EFSA	HBM	NAS
PFOA (avant classement CIRC groupe 1)		HBM1 = 2µg/L HBM2 = 10µg/L Ou 5µg/L si ♀ (12-49ans)	
PFOS		HBM1 = 5µg/L HBM2 = 20µg/L Ou 10µg/L si ♀ (12-49ans)	
PFOA+PFOS+PFHxS+PFNA	6,9µg/L		
PFOA*+PFOS*+PFHxS/PFDA+PFUnDA+MeFOSAA+PFNA (*linéaires et branchés)			< 2µg/L 2-20µg/L >20µg/L

Université Libre de Bruxelles | École de santé publique

Éléments pour prise de décision

Valeurs-Seuils Sanitaires (sérum humain) du CSI (2025) → suivi médical

PFOA	2µg/L
PFOS	5µg/L
PFOA*+PFOS*+PFHxS/PFDA+PFUnDA+MeFOSAA+PFNA (*lin & brch)	2µg/L et 20µg/L
< 2µg/L	Surveillance normale pas d'attention particulière
entre 2µg/L et 20 µg/L	Réduire l'exposition / Examens recommandés: Profil lipidique Hypertension grossesse Cancer du sein (mammographie préventive <40ans)
> 20µg/L	Réduire l'exposition / Examens recommandés: Profil lipidique Hypertension grossesse Cancer du sein, rein (à partir 45ans) TSH (à partir 18ans) Cancer testicules et colite ulcéreuse (à partir 15ans)

Université Libre de Bruxelles | École de santé publique

ïITSE

En guise de conclusion

Prévenir effets santé ← ↘ exposition ← ↘ émissions & contamination

- Prévention primaire
 - Interdire dans applications industrielles, agricoles & produits de consommation (EU/BE)
 - Emissions, traitement, alternatives & élimination (EU/BE/REG)
- Prévention secondaire
 - Surveiller et lutter contre le transfert et la contamination (environnementale et alimentaire) (BE/REG)
 - Dépister l'accumulation (produits alimentaires, environnement, humain) (REG)
- Prévention tertiaire
 - Dépollution (REG)

Hoorzitting samengevoegde PFAS-wetsvoorstellen

DOC 56 0079 & DOC 56 0815

16 september 2025

Ir. Tine Cattoor
Director Product Policy
essencia

Hoorzitting samengevoegde PFAS wetsvoorstellen:

- Wetsvoorstel (Marie Meunier, Ludivine Dedonder, Éric Thiébaud, Patrick Prévot) teneinde de blootstelling van de bevolking aan PFAS te verminderen, nr. 815/1.
- Wetsvoorstel (Rajae Maouane, Staf Aerts, Meyrem Almaci, Sarah Schlitz, Dieter Vanbesien, Matti Vandemaele, Tinne Van der Straeten, Stefaan Van Hecke) teneinde het op de markt brengen en uitvoeren van PFAS-houdende pesticiden te verbieden, nr. 79/1.

Federatie van de Belgische chemie-, kunststoffen- en life sciences industrie

Position VBO-FEB

Éviter une régulation excessive en favorisant un cadre européen harmonisé Éviter duplication & contradiction No goldplating	Mettre l'accent sur l'application effective des lois en vigueur Comment contrôler l'importation Moyens déjà insuffisantes	Reconnaître que les PFAS ne présentent pas tous les mêmes caractéristiques Differentes structures, toxicologie, propriétés et utilisations Legislation fondée sur l'évaluation des risques Utilisations essentielles? Disponibilité d'alternatives?	Une position belge affirmée peut être adoptée sans recourir à une nouvelle législation nationale Une approche nationale divergente compliquera inutilement les négociations sur un cadre européen relatif aux PFAS Participer activement aux discussions EU PFAS restriction

A wide diversity of molecules with different properties

Per- and Polyfluoroalkyl Substances (PFAS)

Perfluoroalkyl acids and perfluoroalkylether acids (PFAA), e.g. perfluoroalkyl carboxylic acids (PFCA), $C_nF_{2n+1}COOH$, e.g. PFOA perfluoroalkane sulfonic acids (PFSA), $C_nF_{2n+1}SO_3H$, e.g. PFOS perfluoroalkyl phosphonic acids (PFPA), $C_nF_{2n+1}PO_3H_2$ perfluoroalkyl phosphinic acids (PFPIA), $(C_nF_{2n+1})(C_mF_{2m+1})PO_2H$ perfluoroalkylether carboxylic acids (PFECA), e.g. $C_nF_{2n+1}OCF_2COOH$ perfluoroalkylether sulfonic acids (PFESA), e.g. $C_nF_{2n+1}OCF_2SO_3H$	Precursors to PFAA, e.g. perfluoroalkane sulfonyl fluorides (PSF) perfluoroalkanyl fluorides (PAF) and their derivatives, $C_nF_{2n+1}SO_2R / C_nF_{2n+1}CO_2R$ n:2 fluorotelomer-based substances $C_nF_{2n+1}CH_2CH_2R$ per- and polyfluoroalkylether-based substances e.g. $C_nF_{2n+1}OCF_2F_{2m+1}R$ some hydrofluorocarbons (HFCs, e.g. $C_nF_{2n+2}H_{2m+2}$), hydrofluoroethers (HFEs, e.g. $C_nF_{2n+1}OC_nH_{2m+1}$) and hydrofluoroolefins (HFOs, e.g. $C_nF_{2n+1}CH=CH_2$); perfluoroalkyl ($C_nF_{2n+1}CO(C_mF_{2m+1})$) and semi-fluorinated ($C_nF_{2n+1}C(O)(C_mH_{2m+1})$) ketones; perfluoroalkyl alcohols ($C_nF_{2n+1}OH$)
Fluoropolymers, e.g. polytetrafluoroethylene (PTFE), $-(CF_2CF_2)_n-$ polychlorotrifluoroethylene (PCTFE), $-(CF_2CFCl)_n-$ polyvinylidene fluoride (PVDF), $-(CF_2CH_2)_n-$ fluorinated ethylene propylene (FEP), $-(CF_2CF_2)_m(CF_2CF(CF_3))_n-$	Perfluoropolyethers, e.g. $F_3CO-(CF_2CF_2)_n-CF_2CF_2-OH$ $(CF_2CF_2)_n-CF_2CF_2-(OCH_2CH_2)_m-OH$ $(OCF_2CF_2)_n-OCF_2CF_2-(OCH_2CH_2)_m-OH$ $n=1,2 \quad p/q = 0.5 - 3$
Other PFAS*, e.g. perfluoroalkanes, e.g. <chem>C6F14</chem> perfluoroalkylethers, e.g. <chem>C6F13O</chem> perfluoroalkylamines, e.g. <chem>C6F13N</chem>	

The C-F chemical bond is one of the **most stable bonds in organic chemistry** leading to **superior chemical resistance, pressure & temperature resistance.**

* These PFAS have been less discussed in the public domain, but they meet the definition of PFAS as recommended in Buck et al. (2011) and OECD (2016). They are primarily PFAS with limited chemical reactivity.

EU Commission Chemicals Strategy for Sustainability Staff working document PFAS (Oct 2020)

OECD PFAS terminology guide: not all PFAS are the same

PFASs are defined as fluorinated substances that contain at least one **fully fluorinated methyl or methylene carbon atom (without any H/Cl/Br/I atom attached to it)**, i.e. with a few noted exceptions, any chemical with at least a perfluorinated methyl group ($-CF_3$) or a perfluorinated methylene group ($-CF_2-$) is a PFAS.

- “It should be noted that this general PFAS definition is based only on chemical structure, and the decision to broaden this definition compared to Buck et al. (2011) is not connected to decisions on how PFASs should be grouped and managed in regulatory and voluntary actions.” (p8)
- “As PFASs are a chemical class with **diverse molecular structures and physical, chemical and biological properties**, it is highly recommended that such diversity be properly recognized and communicated in a clear, specific and descriptive manner. The term “PFASs” is a broad, general, non-specific term, which does not inform whether a compound is harmful or not, but only communicates that the compounds under this term share the same trait for having a fully fluorinated methyl or methylene carbon moiety.”

[Reconciling Terminology of the Universe of Per- and Polyfluoroalkyl Substances: Recommendations and Practical Guidance \(oecd.org\)](https://www.oecd.org/publications/reconciling-terminology-of-the-universe-of-per-and-polyfluoroalkyl-substances-recommendations-and-practical-guidance/)

OECD PFAS terminology guide: not all PFAS are the same

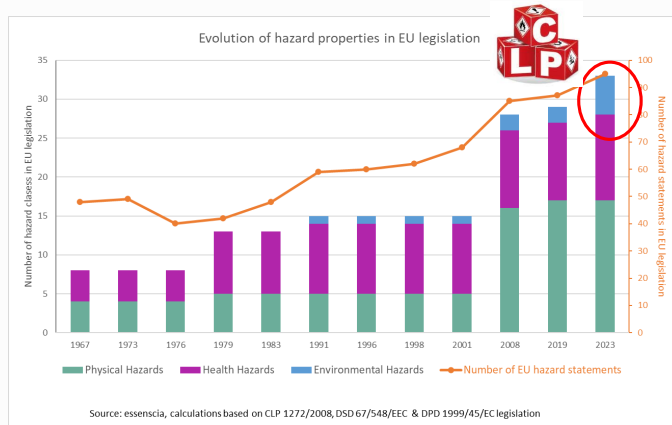

Chapter 3:

- “As shown above, PFASs are a **chemical class with diverse molecular structures** (e.g. neutral, anionic, cationic or zwitterionic; with or without aromatic rings; non-polymers or polymers; low molecular weight or high molecular weight) **and thus diverse physical, chemical and biological properties** (e.g. involatile or volatile; water soluble or water insoluble; reactive vs. inert; bioaccumulative or non-bioaccumulative).
- Therefore, it **is highly recommended that such diversity be properly recognized** and communicated in a clear, specific and descriptive manner. The following sections aim to provide practical guidance to governments and other stakeholders on how to use the PFAS terminology, starting from the distinction between the general definition described here and user-specific working scopes of PFASs.”

[Reconciling Terminology of the Universe of Per- and Polyfluoroalkyl Substances: Recommendations and Practical Guidance \(oecd.org\)](https://www.oecd.org/publications/reconciling-terminology-of-the-universe-of-per-and-polyfluoroalkyl-substances-recommendations-and-practical-guidance/)

La notion de "danger" évolue au fil du temps en fonction de la science et des attentes

- Endocrine Disruptor:
 - for human health
 - for environment
- Persistent:
 - & bioaccumulative: PBT, vPvB
 - & mobile: PMT, vPvM

Veille technologique PFAS essencia (oct. 2023)

“L’innovation se retrouve dans une grande variété d’applications et d’alternatives, avec un accent plus appuyé dans les matériaux fibreux. **La montée en puissance des brevets chinois** montre également que l’Europe a encore de la marge en matière d’innovation dans la substitution des PFAS. »

1. Augmentation du nombre de brevets déposés depuis 2011
2. Domination croissante de la Chine
3. Innovation dans les universités et entreprises
4. Focus sur les matériaux fibreux
5. Exploration de matériaux alternatifs

CELLULE BREVETS
Veille technologique: cinq grandes tendances en matière de substitution des PFAS

24.02.2023

[Veille technologique: cinq grandes tendances en matière de substitution des PFAS - essencia](#)

Geen urgentie voor Belgische wetgeving

- Specifieke Belgische vereisten verstoren de eengemaakte markt
- Wetgevende acties op EU niveau zijn lopende
 - REACH algemene PFAS restrictie voor op de markt brengen en gebruik
 - PFAS normen in voeding en drinkwater
 - PFAS lozingsnormen
- Enkel verbod indien alternatieven beschikbaar
- Wetgeving moet handhaafbaar zijn en gehandhaafd worden
 - Beperkte middelen voor Belgische handhaving
 - Hoe invoer op de Belgische markt controleren en consumenten en oneerlijke concurrentie vermijden?

Standpunten betrokken productgroepen

Produits phytosanitaires qualifiés à base de PFAS dans l'UE:

- **Maintenir le dossier au niveau de l'UE dans le cadre du Règlement 1107/2009** (*mise sur le marché des produits phytopharmaceutiques*) avec ses exigences strictes et ses normes de sécurité
 - Les produits phytopharmaceutiques et les biocides sont soumis à un cadre d'évaluation strict et spécifique pour leur autorisation de mise sur le marché. Ce cadre est continuellement ajusté en fonction des avancées scientifiques, tout en assurant un suivi de la sécurité alimentaire et des normes commerciales.
 - ⇒ Soutenir les mandats de l'ECHA et de l'EFSA.
 - ⇒ Une approche harmonisée à l'échelle européenne, dans le cadre de la réglementation existante, offre les meilleures garanties pour la santé humaine et la protection de l'environnement.

- **Favoriser un accès plus efficace au marché pour l'innovation dans l'UE**
 - Tenir compte des solutions intégrées comme l'agriculture numérique, de précision et la sélection variétale;
 - Donner du temps et de l'espace à l'innovation, avec des délais raisonnables pour l'accès au marché européen;
 - Transition : ne pas supprimer de solutions essentielles sans alternatives pertinentes et valables.

- **Besoin de plus d'informations ?** Contactez **Belplant**, qui représente tous les produits relevant du Règlement 1107/2009 (*biocontrôle, chimiques, biochimiques, semi-chimiques et microbiologiques*) pour toutes les méthodes de culture, tous types d'entreprises et de systèmes de production, via Peter Jaeken pjaeken@belplant.be

Hoorzitting Federaal Parlement - Commissie Leefmilieu

14

Belplant, De Belgisch-Luxemburgse vereniging van de gewasbeschermingsindustrie - <https://belplant.be> - Association belgo-luxembourgeoise de l'industrie de la protection des plantes
Internal

Cookware Industry Reaction to Belgian PFAS Food Contact Law (Art. 3 §1°) of 26/03/2025

! The proposal captures all PTFE-based non-stick food-contact goods sold in Belgium, even though **these products are considered safe and compliant**. Such an over-broad scope uselessly targets end products rather than the actual sources of environmental risk.

! A cookware ban won't solve the problem as fluoropolymer use in this sector accounts for roughly 0,2% of the total EU market. Such a measure would therefore not deliver meaningful environmental benefits, as real progress can be achieved through effective risk management at upstream and downstream levels of the value chain.

! Fluoropolymer coatings deliver public-interest benefits, including predictable cooking that preserves texture, fewer burns and less food waste, little or no added fat, and easier cleaning that uses less detergent and water. By contrast, **alternatives do not match** the same technical performance or durability and remain insufficiently evaluated to claim superior safety compared to fluoropolymers.

! A European restriction on PFAS is already being assessed under REACH.

A unilateral Belgian cookware ban would isolate its market, risking about €22 million in annual turnover, **distorting competition, disadvantaging local operators**, and complicating import controls given internal market flows and e-commerce.

- ✓ In cookware, bakeware, and electric kitchen appliances, fluoropolymers are **scientifically recognized as safe** and are vital to ensuring low-fat cooking and long-lasting performance.
- ✓ **Priority** must be given to a coordinated EU approach, fully aligned with Belgium's 2025–2029 coalition agreement to prioritize a solution at EU level.
- ✓ If Belgium advances a PFAS law, we urge lawmakers to **exclude fluoropolymers from restrictions** on food contact products like cookware, bakeware and electric kitchen appliances.

Contact: president@fecassociation.eu

Produits cosmétiques

- L'industrie cosmétique, Detic s'est engagée à remplacer les ingrédients PFAS dans ses produits cosmétiques dès 2023.
- Cette démarche s'inscrit dans le cadre de la recommandation volontaire de l'industrie cosmétique européenne, Cosmetics Europe, visant à éliminer progressivement l'utilisation des ingrédients perfluoroalkylés et polyfluoroalkylés (PFAS) ajoutés intentionnellement aux produits cosmétiques commercialisés dans l'UE, l'AELE et le Royaume-Uni d'ici le 31 décembre 2025.
- [Cosmetics Europe Recommendation](#)

detic
makes your daily life easier

Sectoren: Persoonlijke Beschermingsmiddelen, Veiligheid en Welzijn, Textiel, Textielverzorging Reactie op het PS wetsvoorstel 56K0815001

Nationaal initiatief is gold plating en zal EU-marktfragmentatie en concurrentienadeel veroorzaken:

- C6-PFAS technologie is onmisbaar voor beschermende eigenschappen van diverse PBM & Co, om de veiligheid van de drager, zowel de professionele als particuliere gebruiker te garanderen. Er bestaat geen volwaardig alternatief.
- Deze restrictie heeft impact op de Belgische marktdeelnemers van PBM & Co, maar ook op werknemers, zelfstandigen, particulieren => ondermijnt de veiligheid van de dragers
 - Werknemers, zelfstandigen in diverse sectoren
 - Niet langer over de nodige PBM & Co beschikken
 - Na onderhoud (wassen, drogen van het PBM): De veiligheid niet langer gegarandeerd.
 - Werkgevers kunnen hun wettelijke verplichtingen niet langer naleven. (inbreuk op Codex over het welzijn op het werk – Boek IX: hun werknemers beschermen)
 - Belgische marktdeelnemers t.o.v. van concurrentie uit de EU en derde landen
 - Inbreuk op het "EU Single market" principe:
 - Inperking van het in de handel brengen (in de EU)
 - Inperking van op de markt (Belgische) aanbieden.

[position paper](#) – website Febelsafe

Febelsafe: Belgische federatie van fabrikanten, distributeurs, dienstverleners en de professionele eindgebruikers inzake veiligheid en welzijn.
Corebusiness: PBM

Fedustria: Federatie van de Belgische textiel-, hout- en meubelbedrijven

FBT: Federatie van de BE textielverzorging

Internal

Conclusion

Besluit

- Geen steun voor nationaal Belgisch verbod van PFAS in productgroepen in wetsvoorstellen [DOC 56 0079](#) en [DOC 56 0815](#)
- Eengemaakte markt vraagt Europese aanpak
- Vermijd dubbele en mogelijk contradictorische wetgeving
- De te reglementeren stoffen moeten duidelijk geïdentificeerd worden en meetbaar zijn
 - Duidelijke analysemethodiek nodig voor handhaving
 - Wetgeving op basis van de geïdentificeerde risico's

Ir. Tine Cattoor

Director Product Policy
Director Industrial & Medical Gases
Secretary-General Lubricants Association Belgium
tcattoor@essencia.be

EEB
European
Environmental
Bureau

Audition – Propositions de Loi n°56 0079 et n°56 0815

**16 septembre 2025 – Patrick ten Brink, Secrétaire Général, European
Environmental Bureau**

Who are we?

The EEB is **Europe's largest network of environmental citizens' organisations** – and the only one to work on such a broad range of issues.

Our over 190 members from 41 countries have more than 30 million individual supporters.

We have over 50 years of EU environmental policy expertise.

Our vision

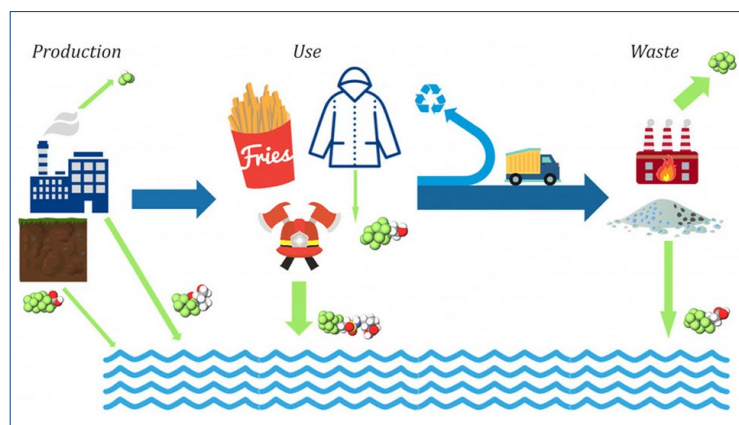
A better future where people and nature thrive together.

Our mission

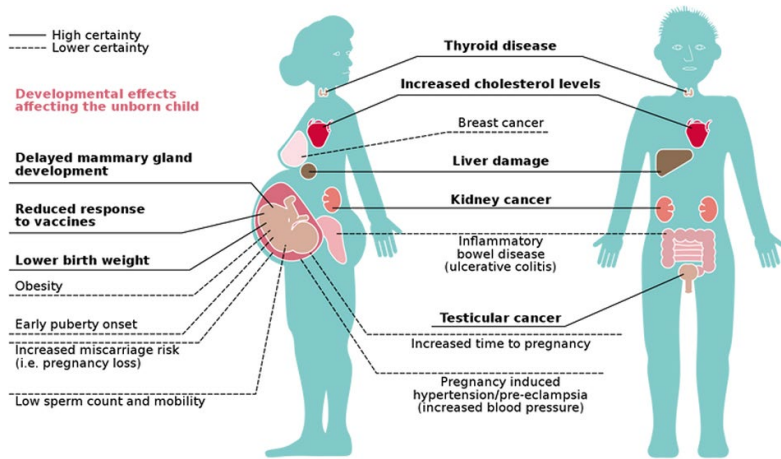
We advocate for progressive policies to create a better environment in the European Union and beyond.

PFAS – A 80-year-old problem

- Per- and polyfluoroalkyl substances (PFAS) have been used since the 1940s
- PFAS are human-made chemicals resistant to high temperatures; powerful water, dirt and grease repellents
- But PFAS are not degradable; 'forever chemicals' are today **omnipresent in the environment and in our bodies**

Health impacts of PFAS exposure

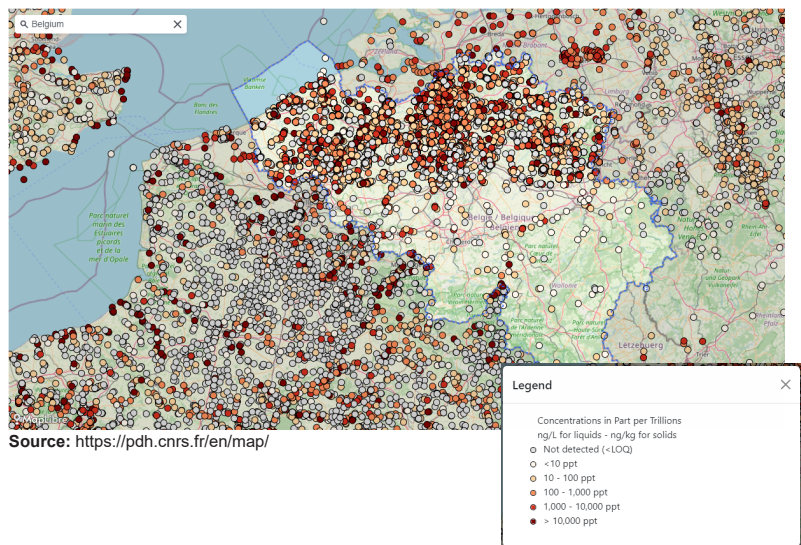

Source: <https://www.eea.europa.eu/publications/emerging-chemical-risks-in-europe>

- Exposure to PFAS is linked with many health effects, still counting...
- Despite this evidence, political inaction has led PFAS contamination to become, according to scientists, the **“worst pollution crisis we have ever faced”**

PFAS pollution in Belgium

- Belgium is the most PFAS polluted country in Europe
- Everyone is exposed
 - General population through drinking water, food, and consumer products.
 - Workers in industries producing or using PFAS (e.g., firefighters, waste workers).
 - Communities near “hotspots”: Zwijndrecht (Flanders), Chièvres (Wallonia), Uccle (Brussels)...
- Situation described as **“dystopian”**: Belgian citizens advised not to drink tap water, not to eat homegrown vegetables and eggs, not to let children play outside when the weather is dry, not to picnic...

Time to act

We have waited for too long...

- Industry knows about these health risks since more than **50 years**
- Robert Bilott discovered the extent and the impact of PFAS pollution in the US **27 years** ago
- Civil society has been calling for a PFAS ban since more than **20 years**

...and it is your duty to act

Member States have the duty to protect their citizens, including from environmental hazards and health risks. It is urgent to take action to tackle the PFAS pollution crisis.

Why national laws to tackle PFAS pollution?

Action at EU level

- In 2023, 5 Member States proposed a universal PFAS restriction covering all PFAS in almost all use sectors in the EU. Belgium must support this process and call for a broad, ambitious restriction.
- Tackling the PFAS crisis at EU level is crucial, but
 - long process: estimated entry into force ~2029, with transition periods up to 2043
 - uncertainties about the scope of the universal PFAS restriction

Why action at national level is crucial

REACH, Article 129: *"Where a Member State has justifiable grounds for believing that **urgent action is essential to protect human health or the environment** in respect of a substance, on its own, in a mixture or in an article, even if satisfying the requirements of this Regulation, **it may take appropriate provisional measures.**"*

Belgium can and must ban PFAS without waiting for EU-wide action.

Proposition de loi visant à réduire l'exposition de la population aux PFAS (n°56 0815)

EEB welcomes this law proposal

It's a crucial step toward better protecting Belgian citizens from PFAS pollution. However, we have identified several ways it could be strengthened to more effectively safeguard public health.

Gaps

1. Definition of PFAS missing

Suggestion: "Sont considérés comme des PFAS, toute substance contenant au moins un atome de carbone méthyle (CF₃-) ou méthylène (-CF₂-) entièrement fluoré (sans H/Cl/Br/I attaché). Une substance qui ne contient que les éléments structurels suivants est exclue du champ d'application de la loi proposée : CF₃-X ou X-CF₂-X', où X = -OR ou -NRR' et X' = méthyle (-CH₃), méthylène (-CH₂-), un groupe aromatique, un groupe carbonyle (-C(O)-), -OR'', -SR'' ou -NR''R'''' ; et où R/R'/R''/R'''' est un hydrogène (-H), un méthyle (-CH₃), un méthylène (-CH₂-), un groupe aromatique ou un groupe carbonyle (-C(O)-)." (Source: [universal PFAS restriction dossier proposal](#))

Proposition de loi visant à réduire l'exposition de la population aux PFAS (n°56 0815)

Gaps

2. "Tout produit destiné à rentrer en contact avec les denrées alimentaires": comprehensive definition needed

Suggestion: Explicitly mention in the text that cookware, paper packaging and baking paper are covered (and hence avoid some being left out)

3. Textiles: no need for a blanket derogation for professional textiles

Suggestion: Alternatives are already available for personal protective equipment in many sectors. The law should rather define the uses and sectors which are derogated, with time limitation. The use of PFAS should be derogated, with time-limitation, only in protective clothing for use categories that avoid severe health damage or lethal risk, and where no alternatives are available yet.

Proposition de loi visant à réduire l'exposition de la population aux PFAS (n°56 0815)

Gaps

4. Some sectors are missing

Suggestion: Many uses and sectors already have viable alternatives, allowing for a smooth PFAS phase-out. Examples include:

- Cleaners for glass, metal, ceramic, carpet and upholstery
- Waxes and polishes for e.g. furniture, floors and cars
- Floor polish removers
- Dry cleaning products
- Dishwashing products as rinse aid
- Windscreen treatments for automobiles and windscreen wiper fluids
- Car care products
- Rain-repellent fluids in the aviation industry
- Anti-fog agent for e.g. automobile headlamps, spectacles and goggles
- PTFE sprays for lubrication of doors, locks, bike chains, motorcycles etc.
- Lubricants for piano keys or the strings of instruments (guitars, harps, ukuleles, violins, violas, lutes, and other old stringed instruments)
- Miscellaneous consumer articles:
 - Solid strings (PVDF) for stringed musical instruments (guitars, harps, ukuleles, violins, violas, lutes, and other old stringed instruments)
 - Fishing lines (PVDF)
 - Auxiliary materials for manufacturing of synthetic turf carpets
 - fire-fighting foams

Proposition de loi visant à réduire l'exposition de la population aux PFAS (n°56 0815)

Gaps

5. Sanctions for non-compliance

Suggestion: Sanctions are only mentioned in the "développements" part. To make it binding, it must also be mentioned in the law proposal.

6. Monitoring, access to information, reduction of industrial emissions and polluter-pays principle

Suggestion: The text rightly mentions the French law as an example. This law also has important provisions related to:

- Monitoring
- Public access to information
- Reduction of industrial uses and emissions
- Implementation of the polluter-pays principle with a fee for companies emitting PFAS in the environment

Belgium should consider similar provisions, and even go further, e.g. with a higher fee applying to all PFAS emissions (including in air).

Proposition de loi visant à interdire la mise sur le marché et l'exportation de pesticides PFAS (n°56 0079)

Why ban PFAS pesticides?

- PFAS pesticides are a major source of PFAS emissions, in particular TFA:
 - **94%** of the 36 European **tap water** samples from 11 EU Member States recently analysed by PAN Europe were contaminated with TFA;
 - **All wines** from 2021-2024 analysed by PAN Europe were contaminated, with an average TFA level of **122 µg/L** (244x the proposed parametric value for PFAS Total in drinking water in the recast Drinking Water Directive: 0.5 µg/l);
 - According to the German Environment Agency, **76%** of the TFA groundwater contamination comes from PFAS pesticides.
- Recent studies showed TFA's adverse effects on long-term reproductive toxicity and developmental toxicity
- Conventional water treatment techniques are not suitable for removing TFA from drinking water

Proposition de loi visant à interdire la mise sur le marché et l'exportation de pesticides PFAS (n°56 0079)

Why ban PFAS pesticides?

- PFAS pesticides are **directly and voluntarily** sprayed in the environment – this can be avoided.
- **Regulatory loophole – PFAS pesticides are not covered by the EU universal PFAS restriction:** **32 pesticides** are still approved and used in the EU to this date, with some authorisations running up to 2034. 28 of these pesticides are authorised in Belgium.
- In July 2025, the Danish Environmental Protection Agency withdrew the approval of 23 PFAS pesticides because they degrade into TFA.

If Belgium follows Denmark's lead and bans PFAS pesticides, it could become an EU leader in addressing the PFAS pollution crisis by significantly reducing a major source of exposure for its population. Therefore, EEB welcomes this law proposal.

Proposition de loi visant à interdire la mise sur le marché et l'exportation de pesticides PFAS (n°56 0079)

Comments on the law

- The law proposal covers all PFAS pesticides, with a clear definition, derived from the OECD PFAS definition.
- Some elements could be added in the “développements” part:
 - Drinking water in several Belgian regions shows TFA concentrations consistently above 0.1 µg/L.
 - TFA is classified as a “relevant metabolite” under EU Regulation N°546/2011, which prohibits authorisation if such metabolites exceed 0.1 µg/L in groundwater.
 - 28 PFAS active substances are currently authorised in Belgium.
 - The EU recently announced a ban on flufenacet, which already requires farmers to seek alternatives. Specific attention and support should be granted to farmers in adopting PFAS-free solutions.

Belgium must lead the way

- PFAS contamination is the “**worst pollution crisis we have ever faced**”
 - PFAS have devastating [health](#), [biodiversity](#) and [climate](#) impacts
 - Everyday of delay drives up the staggering costs of inaction: at EU level, annual costs estimates are [€100 billion for clean-up](#) and [€52-84 billion for health](#)
- Banning PFAS will **ramp up innovation** and **support frontrunners** towards a toxic-free economy
- **Belgium has a duty to protect its people**: let's match Denmark and France, and go further with a comprehensive ban. Citizens and future generations are watching and counting on you!

For Further information

New Leaf

SECTIONS NEWSLETTER PODCASTS OPINION

PFAS-Related Articles by Beverley Thorpe (expert to the EEB)

1. [Restricting PFAS means also restricting fluoropolymers](#) Nov, 2024
2. [Why a class approach](#) November 4, 2024
3. [BEYOND SAFE LIMITS: PHASE-OUT PFAS FOR A SUSTAINABLE FUTURE](#) October 23, 2024
4. [Restricting PFAS will ramp up innovation](#) September 9, 2024
5. [IT IS NOW OUR GENERATION'S DUTY TO RESTRICT PFAS](#) June 19, 2024.
6. [F-GASES, AN UNPRECEDENTED CASE OF CHEMICAL POLLUTION](#) May 29, 2024

CANOPEA (EEB Member): [PFAS – Etat des lieux et recommandations](#) 11 mars 2025

Nature et Progrès: <https://www.natpro.be/campagnes/pfas/> - range of studies and publications

EEB European
Environmental
Bureau

eeb.org

Thanks for listening!

Keep in touch

- eeb@eeb.org
- @Green_Europe
- @EuropeanEnvironmentalBureau

Funded by the European Union.

Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or CINEA. Neither the European Union nor CINEA can be held responsible for them.

Santé publique
Sécurité de la Chaîne alimentaire
Environnement

Réponses écrites Audition parlementaire du 16-09-2025 (DOC 56 0815) – PFAS dans les matériaux en contact avec les denrées alimentaires et les cosmétiques

Madame, Monsieur,

Suite aux questions posées lors de l'audition du 16 septembre 2025, vous trouverez ci-joint les réponses de la Direction générale Animaux, Végétaux et Alimentation (Service Denrées alimentaires, Aliments pour animaux et autres produits de consommation) du SPF Santé publique concernant les PFAS dans les matériaux en contact avec les denrées alimentaires et les cosmétiques. Ces informations complètent les réponses des collègues du SPF Santé publique relatives à d'autres matières (produits phytopharmaceutiques, textiles, ...).

1) Questions sur les alternatives et les différents niveaux de nocivité
N-VA – Katrijn van Riet, MR – Hervé Cornillie, PS – Ludivine Dedonder, Groen – Tinne Van der Straeten

Le terme PFAS regroupe plus de 12 000 substances contenant toutes des composés fluorés. Au sein de ce groupe, il existe des différences en termes de propriétés et de caractéristiques, ce qui entraîne également des variations en matière de nocivité et de possibilités de substitution.

En ce qui concerne **la sécurité alimentaire**, l'Autorité européenne de sécurité des aliments (EFSA) n'a jusqu'à présent réalisé une évaluation des risques que pour quatre PFAS : PFOA, PFOS, PFNA et PFHxS. Pour ces substances, un seuil de sécurité commun a été établi à 4,4 nanogrammes par kilogramme de poids corporel par semaine (<https://www.efsa.europa.eu/en/topics/per-and-polyfluoroalkyl-substances-pfas>).

Concernant l'utilisation du PTFE dans, entre autres, les poêles antiadhésives, l'Institut fédéral allemand d'évaluation des risques (BfR) indique que ce matériau est sûr lorsqu'il est utilisé correctement. Tant que la poêle ne surchauffe pas (au-delà de 360 °C) lorsqu'elle contient des aliments ou des liquides, aucune vapeur nocive ne se dégage. De petites quantités de composés fluorés peuvent être libérées, mais selon le BfR, elles ne sont pas dangereuses pour la santé. Même l'ingestion de particules détachées provenant de revêtements endommagés ne présente aucun risque, car le PTFE est inerte et quitte le corps sans être modifié. Le BfR attire toutefois l'attention sur l'utilisation de substances auxiliaires PFAS lors de la production de PTFE. Celles-ci sont cependant en grande partie éliminées ou solidement liées au cours du processus de fabrication. Par conséquent, elles ne seront pratiquement pas libérées lors d'une utilisation normale ([BfR over PTFE](#)).

Les alternatives possibles dépendent toujours du type de matériau et de l'usage prévu du produit.

Selon le rapport de l'OCDE sur les PFAS dans le papier et le carton, plusieurs alternatives sont désormais disponibles. Les fabricants optent de plus en plus pour des revêtements

en silicone, des polymères biosourcés tels que le PLA et la cellulose, des cires et résines naturelles comme la cire de carnauba, ainsi que des substances synthétiques telles que les dimères d'alkylcétène. Les matériaux réutilisables sont également de plus en plus envisagés comme alternative durable. https://www.oecd.org/en/publications/pfass-and-alternatives-in-food-packaging-paper-and-paperboard-report-on-the-commercial-availability-and-current-uses_6db0c033-en.html

Bien que ces alternatives répondent souvent aux exigences techniques en matière de résistance aux graisses et à l'eau, elles peuvent compliquer le processus de recyclage. Par exemple, les revêtements biosourcés peuvent être compostables, mais ils peuvent aussi altérer la qualité des fibres de papier. Les cires et résines peuvent provoquer des problèmes techniques dans les installations de recyclage, tels que des obstructions ou une réduction du rendement en fibres. Les silicones posent généralement moins de problèmes, à condition qu'ils soient correctement séparés. L'OCDE souligne en outre qu'il existe encore trop peu de données sur les propriétés toxicologiques et l'impact environnemental de bon nombre de ces substances de remplacement, ce qui souligne l'importance de poursuivre les recherches et la surveillance.

Les PFAS ont également un impact négatif sur la chaîne de recyclage elle-même. Le papier recyclé provenant d'emballages traités avec des PFAS est souvent contaminé par divers composés PFAS. Cette contamination se propage dans le flux de recyclage et peut finir par se retrouver à nouveau dans les emballages alimentaires, compromettant ainsi la sécurité des matériaux recyclés.

Il convient également de mentionner qu'une partie des emballages actuels pour plats à emporter ne sont pas recyclables. Le papier et le carton souillés par des résidus alimentaires ou de la graisse, comme les boîtes à pizza tachées de graisse, ne doivent pas être jetés avec les déchets papier. Les restes de nourriture perturbent considérablement le processus de recyclage : ils compliquent la transformation en pâte, réduisent la qualité des fibres et peuvent provoquer des dysfonctionnements techniques. De plus, les résidus alimentaires peuvent entraîner des nuisances olfactives et une croissance microbienne pendant le stockage et le transport.

Pour les revêtements antiadhésifs, de nouvelles technologies sont actuellement en cours de développement (en remplacement du PTFE), qui sont entièrement exemptes de PFAS tout en offrant les mêmes propriétés fonctionnelles. Il est essentiel que ces nouvelles substances ne soient pas remplacées par d'autres composés nocifs ou par des substances dont les profils toxicologiques sont encore insuffisamment connus.

Outre ces revêtements innovants, il existe déjà sur le marché des poêles sans PFAS avec un revêtement céramique, ou fabriquées à partir de métaux traités par des procédés laser ou électrochimiques. Les poêles en fonte peuvent également offrir des propriétés antiadhésives, à condition d'être bien culottées et entretenues.

Pour les **cosmétiques**, il semble que des alternatives soient possibles, comme l'a indiqué l'OCDE dans un rapport publié sur son site web. Toutefois, il est rarement possible de remplacer les PFAS à l'identique. Dans la plupart des cas, une reformulation complète du produit est nécessaire pour garantir la même qualité et les mêmes performances. <https://www.oecd.org/en/publications/per-and-polyfluoroalkyl-substances-and->

Santé publique
Sécurité de la Chaîne alimentaire
Environnement

[alternatives-in-cosmetics-report-on-commercial-availability-and-current-uses_baa236f5-en.html](#)

Outre l'utilisation intentionnelle dans les cosmétiques, les PFAS peuvent également être présents de manière non intentionnelle, par exemple en tant que contaminant ou produit de dégradation.

Detic (association belgo-luxembourgeoise des producteurs et distributeurs de cosmétiques, détergents, produits d'entretien, colles et mastics, biocides et aérosols) indique sur son site web : « En tout état de cause, DETIC constate que - en ce qui concerne les cosmétiques - les PFAS sont un ingrédient en voie de disparition, rarement utilisés en Belgique. En outre, une restriction est en préparation au niveau européen, qui limitera encore l'utilisation légale de ces substances. » (<https://detic.be/fr/les-pfas-dans-les-cosmetiques-not-forever>)

2) Interdiction en France et au Danemark

PS – Ludivine Dedonder, Les Engagés – Marc Lejeune, Groen – Tinne Van der Straeten

Au niveau européen, le règlement (UE) 2025/40 relatif aux **emballages et aux déchets d'emballages**, mieux connu sous le nom de PPWR, a été publié en début d'année. Ce règlement prévoit une interdiction des PFAS dans les emballages alimentaires à partir du 12 août 2026. Pour évaluer la présence de PFAS dans les matériaux d'emballage, trois seuils sont appliqués : 25 ppb pour les PFAS individuels, mesurés par analyse ciblée ; 250 ppb pour la somme des PFAS, mesurés comme somme des analyses ciblées ; 50 ppm pour les PFAS, y compris sous forme polymère.

Concernant les matériaux en contact avec les aliments, seules des mesures spécifiques sont actuellement en vigueur au Danemark en ce qui concerne les PFAS. En France, une interdiction des PFAS dans ces matériaux avait été initialement proposée, mais a finalement été retirée de la législation.

Depuis le 1er juillet 2020, le Danemark interdit la mise sur le marché **de papier et de carton** contenant des PFAS comme matériaux en contact avec les aliments. Une exception est possible si le matériau est doté d'une barrière fonctionnelle empêchant la migration des PFAS vers les aliments. Les PFAS peuvent être ajoutés directement pour rendre le matériau résistant aux graisses et à l'eau, ou être présents en tant que contaminants.

L'autorité alimentaire danoise applique une valeur indicatrice de 20 microgrammes de fluor organique par gramme de papier (ou 10 microgrammes par dm² pour un grammage de 0,5 g/dm²). Les valeurs inférieures à ce seuil sont considérées comme une contamination de fond non intentionnelle.

Une partie de cette réglementation danoise expirera en août 2026 avec l'entrée en vigueur du nouveau règlement européen (UE) 2025/40 relatif aux emballages et aux déchets d'emballages, qui limite l'utilisation des PFAS dans les emballages alimentaires.

En Belgique, la DG Animaux, Végétaux et Alimentation du SPF Santé publique travaille actuellement à un nouvel arrêté royal concernant le papier et le carton en contact avec les aliments. Cet arrêté contiendra également une interdiction des PFAS, mais ira plus loin. Il vise à établir un cadre plus large pour l'utilisation du papier et du carton (recyclé),

Avenue Galilée, 5/2 · 1210 Bruxelles · www.health.belgium.be

3

.be

Santé publique
Sécurité de la Chaîne alimentaire
Environnement

incluant des restrictions sur d'autres substances et contaminants potentiellement présents. Afin d'éviter que des substances nocives soient remplacées par d'autres alternatives potentiellement tout aussi risquées, le choix est délibérément fait d'adopter des mesures au niveau du matériau (papier et carton) plutôt qu'au niveau des substances uniquement (PFAS).

Concernant les cosmétiques, seules des mesures spécifiques sont actuellement en vigueur en France en ce qui concerne les PFAS. Au Danemark, il n'existe ni interdiction ni proposition d'interdiction des PFAS dans les cosmétiques.

La loi « n° 2025-188 du 27 février 2025 visant à protéger la population des risques liés aux substances perfluoroalkylées et polyfluoroalkylées », qui prévoit notamment une interdiction des PFAS dans les cosmétiques, n'a pas été notifiée dans le cadre de la procédure TRIS. <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000051260902>

Une notification TRIS est actuellement en cours pour le développement ultérieur de cette loi. Les cosmétiques n'y sont toutefois pas inclus. Des explications supplémentaires ont été demandées aux autorités françaises.

<https://technical-regulation-information-system.ec.europa.eu/en/notification/27152>

3) Périodes de transition

Les Engagés – Marc Lejeune

L'éventuelle mise en œuvre d'une nouvelle loi concernant les PFAS dans les matériaux en contact avec les aliments ne pourra avoir lieu qu'après la publication d'un arrêté royal, également mentionné dans la proposition de loi DOC_560815, dans lequel des valeurs limites seront fixées (voir aussi la procédure législative dans la présentation). Tant que ces seuils légaux ne sont pas définis, la proposition de loi ne peut entrer en vigueur. De plus, des méthodes de test et de contrôle doivent être disponibles, tant pour l'industrie que pour les autorités de surveillance (l'AFSCA en Belgique), afin de garantir le respect de la législation.

Début 2025, le règlement (UE) 2025/40 relatif aux emballages et aux déchets d'emballages a été publié au niveau européen. Ce règlement prévoit une interdiction des PFAS dans les emballages alimentaires, avec une période de transition jusqu'au 16 août 2026. À ce jour, il n'est toutefois pas encore clair comment cette réglementation sera testée dans la pratique, et la Commission européenne travaille encore à l'élaboration de lignes directrices et de méthodologies pour la mettre en œuvre.

Hoorzitting Samengevoegde wetsvoorstellen PFAS-producten

Federaal Parlement

16/09/25

Hieronder geeft de Dienst Gewasbeschermingsmiddelen en Bemestingsproducten het gevraagde schriftelijk antwoord op de gestelde vragen en enige reacties die hiermee verband houden.

NVA (K Van Riet): /

MR (H Cornillie):?

- **“Politieke mislukking voor PFAS”**: de Dienst kan dit alleen aanvaarden wat betreft de “industriële” PFAS, die zonder identificatie en evaluatie op de markt komen. Het is een totaal andere situatie voor toelatingsplichtige producten zoals gewasbeschermingsmiddelen en biociden, zoals uitgelegd in onze presentatie.
- **“Zijn er verschillen in de moleculen PFAS, zijn er die minder schadelijk zijn?”** Ja, er is een grote verscheidenheid in de structuur van de talrijke moleculen die onder de groepsnaam PFAS vallen. Bijgevolg kunnen ook hun eigenschappen, hun mogelijke effecten op het milieu en op de menselijke gezondheid sterk variëren en zijn die dus niet noodzakelijk van dezelfde orde als van de aangehaalde voorbeelden van PFAS waarvan bewezen is dat ze zorgwekkend zijn.
- **“Is het mogelijk zich te ontdoen van de PFAS die in de landbouw worden gebruikt en in het water terecht komen?”** De Dienst heeft een analyse gevraagd aan de gewesten die bevoegd zijn voor landbouw en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Voor een duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen moet er voldoende kunnen worden afgewisseld tussen verschillende producten, zoniet worden de schadeverwekkers resistent. Ieder gewasbeschermingsmiddel heeft ook een typische werking en werkzaamheid. Het is dus niet voldoende om één enkel alternatief middel te behouden; er moeten verschillende middelen met verschillende werkingsmechanismen beschikbaar blijven voor een duurzame gewasbescherming.

Les Engagés (M Lejeune)

- **“We moeten niet wachten op de EU om te handelen aangezien de giftigheid van PFAS gekend is.”** Voor gewasbeschermingsmiddelen is de giftigheid

inderdaad gekend en daarmee wordt rekening gehouden bij de beoordeling van de risico's, die voldoende laag kunnen zijn om een veilig gebruik toe te laten. Deze redenering kan niet worden ingeroepen om gewasbeschermingsmiddelen te verbieden.

- **“Welke overgangstermijnen zijn er nodig?”** Dit is zeer moeilijk te zeggen voor gewasbeschermingsmiddelen, aangezien het afhangt van de beschikbaarheid van alternatieve gewasbeschermingsmiddelen en er recentelijk al veel gewasbeschermingsmiddelen zijn verboden, waardoor landbouwers nu reeds stellen dat er te weinig gewasbeschermingsmiddelen beschikbaar zijn.
- **“Zijn de toxiciteitswaarden recent bijgewerkt?”** Voor gewasbeschermingsmiddelen worden de toxiciteitswaarden regelmatig herzien op basis van de nieuwste wetenschappelijke gegevens. Specifiek voor TFA is EFSA bezig met een herziening van deze waarde, en het resultaat wordt verwacht in maart 2026.
- **“Worden gewasbeschermingsmiddelen onderzocht naar de effecten op het leefmilieu ?”** Jazeker, er gebeurt een grondige evaluatie van het gedrag van de werkzame stoffen in het milieu, naar de mobiliteit naar het grond- en oppervlaktewater, naar de afbraak in metabolieten, en naar de concentraties die worden bereikt. De effecten van deze verwachte concentraties voor een hele reeks dieren- en plantensoorten worden eveneens onderzocht, en er wordt enkel een toelating verleend voor het op de markt brengen van het gewasbeschermingsmiddel als de risico's voldoende laag zijn.
- **“Is persistentie op zich niet al voldoende voor toepassing van het voorzorgsbeginsel?”** Het voorzorgsbeginsel voorziet dat er bij gerede twijfel kan worden opgetreden, zonder dat een ernstig effect noodzakelijk aangetoond werd. Er valt over te discussiëren of TFA in de toekomst een gezondheidsprobleem kan vormen, maar met de huidige toxicologische referentiewaarden is dat niet het geval, en hoogstwaarschijnlijk ook niet na de tegen maart aangekondigde update op basis van de allerlaatste gegevens.

CD&V (Ph Van Keymolen): /

Ecolo-Groen (T Van der Straeten)

- **“Het is nodig om de niet-essentiële toepassingen te verbieden wegens het gezondheidsprobleem”.** Het bepalen van de niet-essentiële toepassingen vormt juist het grootste deel van de besprekingen in het kader van het voorstel tot verbod op EU-vlak. Het argument van dringendheid speelt niet voor gewasbeschermingsmiddelen en biociden omdat die zijn onderzocht voor hun effecten op de gezondheid (en het leefmilieu). De bepaling van niet-essentiële toepassingen van gewasbeschermingsmiddelen is een bevoegdheid van de

gewesten en deze oefening is lopende. Zoals hierboven reeds gesteld is het niet evident te stellen of er voldoende werkzame alternatieven zijn voor de PFAS-gewasbeschermingsmiddelen.

- **“Graag een inschatting van de hoeveelheden werkzame stoffen van gewasbeschermingsmiddelen die achteraf alsnog verboden worden”** Uit een recent overzicht van de Europese Commissie blijkt dat er van de 523 werkzame stoffen toegelaten onder verordening 1107/2009 er nu nog 365 toegelaten zijn; er werden er dus 158 goedkeuringen niet vernieuwd om uiteenlopende redenen.
- **Zelfs als de wetgeving een zekere rechtszekerheid biedt voor de industrie kan de overheid (zelfs retroactief) maatregelen treffen, indien er wordt voorzien in een voldoende overgangstermijn, en mits de maatregelen gemotiveerd, proportioneel, doelgericht, en in het algemeen belang zijn, en voor gewasbeschermingsmiddelen kan zeker ook het voorzorgsbeginsel worden ingeroepen.”** Precies de motivatie en proportionaliteit ontbreekt om een verbod op gewasbeschermingsmiddelen te rechtvaardigen. Alle vermelde gezondheidsproblemen worden in verband gebracht met PFAS van industriële oorsprong. Het is dus moeilijk aanvaardbaar deze in te roepen om de grondig gekarakteriseerde en geëvalueerde gewasbeschermingsmiddelen te verbieden, goed wetende dat de evaluatie aantoonde dat een veilig gebruik mogelijk is. Het voorzorgsbeginsel kan enkel worden ingeroepen bij gereede twijfel; die is er hier niet aangezien de wettelijke, uitgebreide evaluatie aantoonde dat de gewasbeschermingsmiddelen aan alle veiligheidsnormen voldoen. Deze evaluaties worden regelmatig herzien om gelijke tred te houden met de evolutie van de wetenschap.
- **“Er is weinig dissonantie over de kwalijke gevolgen van TFA, en het is niet omdat de concentraties onder de (arbitraire) norm blijven dat we daar rekening moeten mee houden, want in Nederland is het een andere (arbitraire) norm”** De veiligheidsnorm die de Dienst hanteert is geen arbitraire norm. Het betreft een vergelijking van de mogelijke dagelijkse inname van TFA via kraantjeswater (op basis van monitoringsgegevens) ten opzichte van een toxicologische referentiewaarde, namelijk de ADI (aanvaardbare dagelijkse inname). De ADI wordt vastgesteld op basis van dierproeven en laat toe om met ruime veiligheidsmarges vast te stellen welke hoeveelheid we van een bepaalde stof gedurende ons hele leven dagelijks mogen innemen zonder onaanvaardbare gezondheidsrisico's te ondervinden. Dit is een risicobeoordeling voor de consument op basis van de intrinsieke giftigheid van én blootstelling aan TFA. Deze beoordeling laat toe te stellen dat kraantjeswater veilig is, omdat de hoeveelheden die in het Belgische drinkwater worden teruggevonden ver onder deze norm blijven.

We zouden al tientallen liters kraantjeswater per dag moeten drinken om in de buurt van de ADI komen. Om het belangrijke verschil tussen aanwezigheid en gevaar enerzijds en risico anderzijds verder te illustreren, kunnen we het voorbeeld nemen van de wijn met daarin TFA aan een concentratie tot soms wel 122µg/L, zoals vermeld in de presentatie van professor Geissen. TFA is dan misschien wel aanwezig aan hoog lijkende hoeveelheden in wijn (=aanwezigheid), maar de kans op nadelige gezondheidseffecten (=risico) door die TFA is heel beperkt, zelfs voor een volwassene die dagelijks 2 liter van die wijn zou drinken (en al helemaal ten opzichte van de effecten van de veel grotere hoeveelheid alcohol in de wijn). Dit illustreert nogmaals dat het voorzorgsbeginsel niet kan worden ingeroepen wat betreft TFA.

Aangezien het drinkwater wordt bepaald door een andere wetgeving dan deze van de gewasbeschermingsmiddelen en aangezien in België de gewestelijke overheden bevoegd zijn voor kraantjes, werden inderdaad verschillende veiligheidsnormen afgeleid, binnen België, maar ook tussen EU-lidstaten (bijv. NL, DE). Dit onderstreept het belang van een Europese discussie en dito aanpak, om tot een éénduidige veiligheidsnormering te komen.

- **Volgens professor Geissen worden een aantal zaken niet meegenomen in de risico-evaluatie voor gewasbeschermingsmiddelen, en ook cumulatieve blootstelling wordt niet onderzocht, klopt dat?** De Dienst moet dat ten stelligste tegenspreken. Alle mogelijke effecten die met de huidige testen en epidemiologische studies opspoorbaar zijn, worden in rekening gebracht, en dit met zeer ruime veiligheidsmarges. De cumulatieve blootstelling aan verschillende pesticideresiduen via de voeding werd ook reeds onderzocht door EFSA en uit die onderzoeken bleek tot nu toe dat de cumulatieve blootstelling geen onaanvaardbaar risico vormt. Wat dit laatste betreft, wenst de Diens er bovendien op te wijzen dat professor Geissen op geen enkele manier heeft gesproken over de risico's. Net als de NGO ECB wordt enkel alarmistisch gedaan over de aanwezigheid in het leefmilieu en het menselijke lichaam. Het is misschien niet wenselijk, maar vrijwel elke stof waarvan het gebruik wordt toegelaten, zal worden teruggevonden in het leefmilieu; met dergelijke redenering zouden alle chemische stoffen moeten worden verboden. Omdat dit niet realistisch is, voorziet de wetgeving dat deze aanwezigheid toegelaten kan worden, als de risico's maar klein genoeg zijn.
- **“Aangezien vrijwillige uitfasering gevraagd werd van hulpstoffen, zou dus ook een verbod mogelijk zijn?”** Een verbod zou mogelijk zijn, maar het is niet nodig en niet opportuun. Het betrof immers maar drie stoffen, waarvan er twee inmiddels reeds vrijwillig werden vervangen. De derde hulpstof valt onder de Verordening

voor F-gassen waarvoor uitfasering is voorzien in 2030; het betreft wel een hulpstof waarvan er meer dan 200 kg per jaar wordt gebruikt.

Als besluit wil de Dienst benadrukken dat in het algemeen, de beoordeling van gewasbeschermingsmiddelen gebeurt op basis van de huidige stand van wetenschappelijke kennis. Net zoals voor de evaluatie van andere stoffen en organismen in de voedselketen is dit steeds vatbaar voor verbeteringen en verfijning, wat de laatste jaren ook is aangetoond en toegepast. Wat vooral duidelijk is: de beoordeling gebeurt in Europese context, niet alleen om marktprincipiële redenen, maar vooral om een robuuste besluitvorming mogelijk te maken voor zowel menselijke gezondheid als leefmilieu.

Audition sur les propositions de loi regroupées concernant les produits PFAS

Parlement fédéral

16/09/25

Le Service Produits phytopharmaceutiques et Fertilisants fournit ci-dessous les réponses écrites demandées aux questions posées, ainsi que quelques réactions connexes.

N-VA (K Van Riet) : /

MR (H Cornillie) : ?

« **Échec politique concernant les PFAS** » : Le Service ne peut accepter cette affirmation que pour les PFAS « industriels », mis sur le marché sans identification ni évaluation. La situation est totalement différente pour les produits soumis à autorisation comme les produits phytopharmaceutiques et les biocides, comme expliqué dans notre présentation.

« **Existe-t-il des différences entre les molécules PFAS, certaines sont-elles moins nocives** ? »

Oui, il existe une grande diversité dans la structure des nombreuses molécules regroupées sous le nom PFAS. Par conséquent, leurs propriétés, ainsi que leurs effets potentiels sur l'environnement et la santé humaine, peuvent également varier considérablement. Ils ne sont donc pas nécessairement comparables aux exemples de PFAS cités dont la dangerosité a été démontrée.

« **Est-il possible de se passer des PFAS utilisés en agriculture et qui se retrouvent dans l'eau** ? »

Le Service a demandé une analyse aux régions compétentes en matière d'agriculture et d'utilisation des produits phytopharmaceutiques. Une utilisation durable nécessite une alternance suffisante entre différents produits, sinon les nuisibles deviennent résistants. Chaque produit a une action spécifique. Il ne suffit donc pas d'avoir une seule alternative ; plusieurs produits avec des mécanismes d'action différents doivent rester disponibles.

Les Engagés (M Lejeune)

« **Il ne faut pas attendre l'UE pour agir, la toxicité des PFAS est connue.** »

Pour les produits phytopharmaceutiques, la toxicité est effectivement connue et prise en compte dans l'évaluation des risques. Ces risques peuvent être suffisamment faibles pour permettre une utilisation sûre. Cela ne justifie pas une interdiction.

« **Quels délais de transition sont nécessaires ?** »

Il est difficile de répondre pour les produits phytopharmaceutiques, car cela dépend de la disponibilité d'alternatives. Beaucoup ont déjà été interdits récemment, et les agriculteurs estiment qu'il y en a trop peu disponibles.

« **Les valeurs de toxicité ont-elles été mises à jour récemment ?** »

Oui, elles sont régulièrement révisées selon les dernières données scientifiques. Pour le TFA, l'EFSA est en cours de révision, avec des résultats attendus en mars 2026.

« **Les effets sur l'environnement sont-ils étudiés ?** »

Absolument. Une évaluation approfondie est faite sur le comportement des substances actives dans l'environnement, leur mobilité, leur dégradation, et les concentrations atteintes. Les effets sur diverses espèces animales et végétales sont également étudiés. L'autorisation n'est accordée que si les risques sont suffisamment faibles.

« **La persistance ne suffit-elle pas à justifier le principe de précaution ?** »

Le principe de précaution permet d'agir en cas de doute raisonnable, sans preuve d'effet grave. Il est possible de débattre du fait que le TFA pourrait constituer un problème de santé à l'avenir, mais selon les valeurs toxicologiques de référence actuelles, ce n'est pas le cas — et très probablement pas non plus après la mise à jour annoncée pour mars, basée sur les données les plus récentes. **CD&V (Ph Van Keymolen) :** /

Ecolo-Groen (T Van der Straeten)

« **Il faut interdire les usages non essentiels en raison du problème de santé.** »

La définition des usages non essentiels est au cœur des discussions au niveau européen de la proposition pour une interdiction générale. L'urgence ne s'applique pas aux produits phytopharmaceutiques et biocides, car leurs effets sont évalués. La détermination des usages non essentiels est une compétence régionale, et cette analyse est en cours. Il n'est pas évident de dire s'il existe suffisamment d'alternatives efficaces.

« **Estimation des substances actives interdites après autorisation** »

Selon un récent rapport de la Commission européenne, sur 523 substances actives autorisées sous le règlement 1107/2009, 365 sont encore autorisées ; 158 approbations n'ont pas été renouvelées pour diverses raisons.

« **Même si la législation offre une certaine sécurité juridique à l'industrie, les autorités peuvent prendre des mesures (même rétroactives), à condition qu'une période de transition suffisante soit prévue, que les mesures soient motivées, proportionnées, ciblées et dans l'intérêt général. Pour les produits phytosanitaires, le principe de précaution peut également être invoqué.** » Il manque précisément la motivation et la proportionnalité nécessaires pour justifier une interdiction des produits phytopharmaceutiques. Tous les problèmes de santé mentionnés sont liés aux PFAS d'origine industrielle. Il est donc difficilement acceptable d'invoquer ces problèmes pour interdire des produits phytopharmaceutiques qui ont été rigoureusement caractérisés et évalués, sachant que l'évaluation a démontré qu'une utilisation sûre est possible. Le principe de précaution ne peut être invoqué qu'en cas de doute raisonnable ; ce doute n'existe pas ici, puisque l'évaluation légale et approfondie a montré que les produits

phytopharmaceutiques respectent toutes les normes de sécurité. Ces évaluations sont régulièrement révisées afin de suivre l'évolution de la science.

« Il existe peu de dissension quant aux effets néfastes du TFA, et ce n'est pas parce que les concentrations restent en dessous de la norme (arbitraire) qu'il faut les ignorer, d'autant plus qu'aux Pays-Bas, une autre norme (tout aussi arbitraire) est appliquée. » La norme de sécurité utilisée par le Service n'est pas une norme arbitraire. Elle repose sur une comparaison entre l'ingestion quotidienne potentielle de TFA via l'eau de robinet (sur base de données de surveillance) et une valeur toxicologique de référence, à savoir l'ADI (dose journalière admissible). L'ADI est établie sur la base d'études animales et permet, avec de larges marges de sécurité, de déterminer la quantité d'une substance que l'on peut consommer quotidiennement tout au long de sa vie sans risque inacceptable pour la santé. Il s'agit d'une évaluation du risque pour le consommateur fondée sur la toxicité intrinsèque et l'exposition au TFA. Cette évaluation permet d'affirmer que l'eau de robinet est sûre, car les quantités retrouvées dans l'eau potable belge sont bien inférieures à cette norme.

Il faudrait consommer plusieurs dizaines de litres d'eau du robinet par jour pour approcher l'ADI. Pour illustrer davantage la différence essentielle entre présence et danger d'une part, et risque d'autre part, prenons l'exemple du vin contenant du TFA à une concentration pouvant atteindre 122 µg/L, comme mentionné dans la présentation du professeur Geissen. Le TFA peut être présent à des concentrations apparemment élevées dans le vin (=présence), mais le risque d'effets néfastes sur la santé (=risque) lié à ce TFA est très limité, même pour un adulte qui consommerait quotidiennement 2 litres de ce vin (et ce, sans parler des effets bien plus importants liés à l'alcool contenu dans le vin). Cela illustre une fois de plus que le principe de précaution ne peut être invoqué en ce qui concerne le TFA.

Puisque l'eau potable est régie par une législation différente de celle des produits phytopharmaceutiques, et puisque les autorités régionales sont compétentes en Belgique pour l'eau de robinet, différentes normes de sécurité ont effectivement été établies, tant au sein de la Belgique qu'entre les États membres de l'UE (par exemple, les Pays-Bas, l'Allemagne). Cela souligne l'importance d'un débat européen et d'une approche coordonnée afin d'aboutir à une harmonisation des normes de sécurité.

« Selon le professeur Geissen, certains éléments ne seraient pas pris en compte dans l'évaluation des risques des produits phytopharmaceutiques, et l'exposition cumulative ne serait pas étudiée. C'est vrai ? » Le Service tient à contredire fermement cette affirmation. Tous les effets potentiels détectables avec les méthodes de test actuelles et les études épidémiologiques sont pris en compte, et ce avec des marges de sécurité très larges. L'exposition cumulative à différents résidus de pesticides via l'alimentation a également été étudiée par l'EFSA, et ces études ont jusqu'à présent

montré que cette exposition cumulative ne représente pas de risque inacceptable. À ce sujet, le Service souhaite également souligner que le professeur Geissen n'a à aucun moment abordé les risques. À l'instar de l'ONG ECB, il se contente d'adopter un discours alarmiste sur la présence de substances dans l'environnement et le corps humain. Cela peut être indésirable, mais il est pratiquement inévitable que toute substance autorisée se retrouve dans l'environnement. Si l'on suivait ce raisonnement, il faudrait interdire toutes les substances chimiques. Comme cela n'est pas réaliste, la législation prévoit que cette présence peut être tolérée, à condition que les risques soient suffisamment faibles.

« Étant donné qu'une élimination progressive volontaire des coformulants a été demandée, une interdiction serait-elle également envisageable ? »

Une interdiction serait possible, mais elle n'est ni nécessaire ni opportune. Il ne s'agissait en effet que de trois substances, dont deux ont déjà été remplacées volontairement. Le troisième coformulant relève du Règlement sur les gaz fluorés, qui prévoit une élimination progressive d'ici 2030 ; il s'agit toutefois d'un coformulant dont l'utilisation dépasse 200 kg par an.

En conclusion, le Service tient à souligner que, de manière générale, l'évaluation des produits phytopharmaceutiques repose sur l'état actuel des connaissances scientifiques. Comme pour l'évaluation d'autres substances et organismes présents dans la chaîne alimentaire, cette évaluation est sujette à amélioration et à affinement, ce qui a été démontré et appliqué ces dernières années. Ce qui est particulièrement clair : l'évaluation s'inscrit dans un cadre européen, non seulement pour des raisons liées au marché, mais surtout afin de permettre une prise de décision robuste, tant pour la santé humaine que pour l'environnement.

Hoorzitting PFAS 16 september 2025 – Antwoord FOD VVVL, Dienst Chemische Producten (REACH)

Op basis van de interventies van de parlementsleden tijdens de hoorzitting werden de volgende vragen geïdentificeerd die gericht waren op aspecten rond productbeleid van chemische stoffen (REACH).

- **(NVA, MR, Groen, PS, Les Engagés) Alternatieven en innovatie: zijn er alternatieven beschikbaar voor PFAS in textiel? Zijn er andere categorieën waar alternatieven reeds beschikbaar zijn? Welke inspanningen worden er gedaan om innovatie te stimuleren?**

In het Universele PFAS restrictiedossier (uPFAS dossier) hebben de dossierindieners een uitgebreide analyse gedaan van PFAS toepassingen en de beschikbaarheid van alternatieven. Op basis van deze analyse hebben zij (tijdelijke) uitzonderingen voorgesteld voor gebruiken waarvan blijkt dat alternatieven nog niet voorhanden zijn. Denk hierbij bijvoorbeeld aan bepaalde PFAS gebruiken binnen de medische sector, gebruik in batterijen en halfgeleiders, alsook bepaalde gebruiken in koelmiddelen.

Voor de gebruiken van PFAS waar geen uitzonderingen zijn voorgesteld door de dossierindieners, wordt er dus aangenomen dat PFAS reeds vervangen zijn of kunnen worden. Zo is gebleken dat de toepassing van PFAS in bijvoorbeeld cosmetica, skiwax, de meeste voedingscontactmaterialen en kledij voor de algemene bevolking reeds vervangen kunnen worden. Ook voor sommige industriële gebruiken zijn er al volwaardige PFAS-vrije alternatieven beschikbaar zoals bv. voor [smeermiddelen](#), [coatings](#) en brandblusschuimen. Daarnaast bevestigde de marktstudie van de FOD economie in samenwerking met onze FOD, dat voor bepaalde productcategorieën alternatieven reeds beschikbaar zijn (i.e. papier en kartonnen verpakkingen, verwerkingshulpmiddelen van plastics, verf en coatings).

Zoals hierboven wordt aangehaald, bestaan er inmiddels alternatieven voor verschillende textielproducten die traditioneel PFAS kunnen bevatten vanwege eigenschappen zoals waterdichtheid en -afstoting. Denk hierbij aan o.a. [regenjassen](#), [tenten](#), [rugzakken](#), [zetelbekleding in auto's](#) en [matrasbeschermers](#)¹. Daarnaast hebben verschillende grote merken PFAS uit hun textielassortiment geweerd (zoals [Ikea](#), [Patagonia](#), Deuter en [Goretex](#)) of zijn een engagement aangegaan om dit te doen (zoals

¹ PFAS vrij volgens onderzoek van consumentenbond: [Fabrikanten negeren regels over pfas | Consumentenbond](#)

[Vaude & Adidas](#)). Er zijn dus voldoende PFAS-vrije alternatieven beschikbaar voor textiel gebruikt door het grote publiek.

Bij technisch textiel ligt de situatie complexer. Deze materialen moeten vaak voldoen aan strikte criteria, waarvoor vaak meerdere stoffen nodig zijn om alle eigenschappen van PFAS te vervangen. Voorbeelden van technisch textiel zijn bv. tentmembranen gebruikt in eventhallen, membranen gebruikt in afvalwaterzuiveringssystemen of operatieschorten. Voor deze applicaties zijn er momenteel weinig tot geen geschikte alternatieven beschikbaar. Om deze reden stellen de dossierverantwoordelijke landen een aantal uitzonderingen voor in het uPFAS dossier. Zo wordt onder meer een uitzondering van 13,5 jaar voorgesteld voor de beschermende kledij van militairen, politie en andere hulpdiensten.

Doordat er voor verschillende productcategorieën reeds alternatieven beschikbaar zijn hebben verschillende lidstaten niet willen wachten op het Europese wetgevende proces en hebben zij reeds actie ondernomen om PFAS in deze producten reeds uit te faseren.

Voor de gebruiken van PFAS waar momenteel geen alternatieven beschikbaar zijn is het dus belangrijk dat er gezocht wordt naar geschikte alternatieven. In België wordt hier op het federaal niveau aan bijgedragen onder de Belgium Builds Back Circular (BBBC) projectoproep. Dit initiatief maakt deel uit van het Nationaal Plan voor Herstel en Veerkracht ([NPHV](#)) en worden gefinancierd door een tijdelijk Europees fonds, [Next Generation EU](#).

Binnen BBBC lopen er momenteel verschillende projecten die focussen op de substitutie van zorgwekkende stoffen. Er werd binnen deze projectoproep ook specifiek voorkeur gegeven aan het ondersteunen van KMO's en het stimuleren van samenwerking tussen bedrijven en onderzoeksinstituten. Verschillende van de geselecteerde projecten focussen specifiek op het vervangen van PFAS in bepaalde toepassingen. Meer informatie over BBBC en de specifieke projecten kan op de [website](#) geraadpleegd worden.

De BBBC projectoproep voor substitutie van zorgwekkende stoffen is gebaseerd op een Europees kader rond substitutie dat momenteel in ontwikkeling is onder de naam van Safe and Sustainable by Design (SSbD). Het SSbD concept heeft als principe dat er bij de innovatie en ontwikkeling van nieuwe producten, reeds vanaf het begin in het innovatieproces rekening moet houden met principes rond veiligheid en duurzaamheid van producten. Dit SSbD principe werd dus ook expliciet in de projectoproep ingewerkt. Verder loopt er momenteel ook een Europese studie voor het opzetten van zogenaamde substitutiecentra², dewelke als centraal punt kunnen dienen voor bedrijven en

² <https://www.wsp.com/en-gb/projects/shaping-the-future-of-eu-substitution-centres-for-hazardous-chemicals>

onderzoekinstellingen om te werken aan alternatieven. Binnen deze studie loopt ook een testproject voor onderzoek naar alternatieven voor PFAS in batterijen.

➤ **(MR) Vervuiler betaalt principe: op welke manier worden vervuilers verantwoordelijk gesteld voor de PFAS vervuiling en bijbehorende schade?**

Het “vervuiler betaalt” principe is inderdaad een principe dat aan bod komt in de discussies rond PFAS vervuiling. Binnen het federaal regeerakkoord is dan ook de ambitie uitgesproken voor de totstandkoming van een sectorfonds voor het compenseren van de schade en slachtoffers van PFAS-vervuiling.

Momenteel loopt er een studie in samenwerking tussen de federale overheid en de gewestelijke overheden waarin de mogelijkheid tot het opzetten van een PFAS-financieringsmechanisme wordt onderzocht. Op basis van de inzichten van deze studie zal de regering bepalen wat de vervolgstappen kunnen zijn voor het opzetten van een financieringsmechanisme voor PFAS-vervuiling. De studie zal eind 2025 gefinaliseerd worden.

Ook op EU niveau wordt er onderzocht op welke manier het vervuiler betaalt principe toegepast kan worden op de PFAS-problematiek. Momenteel heeft de Europese Commissie een studie lopende om de totale kosten van PFAS vervuiling te ramen³, alsook het onderzoeken van een eerste aanzet voor het opzetten van een fonds voor waterzuivering.

➤ **(MR, Groen, PS) Samenwerking en coördinatie: op welke manier wordt samenwerking tussen verschillende overheden gestimuleerd? Wordt er gepraat met andere lidstaten die al actie ondernomen hebben (FR en DK)?**

Momenteel bestaat er reeds samenwerking tussen de verschillende overheden in België om wetgevende acties rond PFAS te coördineren. In verband met de REACH wetgeving is er een samenwerkingsakkoord tussen de federale en gewestelijke overheden. Binnen dit samenwerkingsakkoord is er een **Belgisch Comité REACH** (BCR) opgericht; binnen de BCR wordt de Belgische positie inzake REACH dossiers bepaald. Dus ook voor de universele PFAS restrictie onder REACH zal de Belgische positie gecoördineerd worden in dit comité. Voor meer informatie over het samenwerkingsakkoord en de BCR kan de volgende website geraadpleegd worden: [Reach - Cooperation agreement](#)

Voor andere wetgeving inzake chemische stoffen wordt de Belgische positie bepaald binnen het **Coördinatie Comité Internationaal Milieubeleid (CCIM)**, hetwelk voortvloeit uit een [samenwerkingsakkoord](#) tussen de federale en regionale overheden.

³ <https://trinomics.eu/project/the-cost-of-PFAS-pollution-for-our-society/>

Het CCIM is het belangrijkste beleidsorgaan om internationaal milieubeleid te coördineren. In verband met beleid rond PFAS zijn de volgende twee werkgroepen van belang:

- De **StuurGroep Chemische Producten (SGCP)** coördineert de Belgische standpuntbepaling inzake chemische wetgeving. Belgische posities rond o.a. de Stockholm Conventie worden via deze stuurgroep bepaald.
- De **PFAS CCIM werkgroep** is een experten netwerk bestaande uit experten van de verschillende Belgische administraties met kennis over PFAS binnen de bestaande wetgevingen (bodem, water, afval, productbeleid, pesticiden, etc.). Deze werkgroep heeft als hoofddoel de uitwisseling van informatie en expertise rond PFAS en is niet bevoegd voor het bepalen van Belgische standpunten inzake PFAS, hetgeen een verantwoordelijkheid is van de SGCP.

Verder is ons land ook deel van de informele **REACH-up groep**. Dit is een groep van EU lidstaten die vooruitstrevende actie willen binnen de REACH wetgeving. Binnen de REACH-up groep wordt er informeel uitgewisseld over restrictiedossiers en andere REACH gerelateerde onderwerpen. Via deze REACH-up groep is ook al meermaals een gedeelde positie uitgebracht aan de EU Raad Milieu over REACH gerelateerde onderwerpen, zoals de uitfasering van PFAS.

➤ **(MR, CD&V) PFAS risico's: zijn er gevaarlijke en minder gevaarlijke PFAS? Wat met het voorzorgsprincipe?**

Voor verschillende PFAS en zeker de lange keten PFAS zijn de gevaren gekend. Zo zijn PFOS en PFOA internationaal geklasseerd door het [IARC](#) als respectievelijk mogelijks kankerverwekkend en kankerverwekkend, afhankelijk van de sterkte van de bewijslast. Ook [onderzoek bij 3M in Zwijndrecht](#) heeft negatieve gezondheidsimpact aangetoond, zoals significante sterke verbanden met schildklierverstoring en verstoorde leverfunctie.

Er zijn echter duizenden PFAS in gebruik. Deze allemaal toxicologisch onderzoeken, zou heel veel tijd vragen om dit allemaal uit te pluizen én nog veel langer om drempelwaarden vast te leggen voor zogenaamd veilig gebruik. Wat heel duidelijk is vanuit wetenschappelijk oogpunt dat zo goed als alle PFAS stoffen persistent zijn. Er zijn slechts een paar uitzonderingen, hoewel dat ook nog niet volledig uitgeklaard is. Die persistentie betekent dat ze zich verder ophopen in het leefmilieu. Dus zelfs als er drempelwaarden kunnen worden gesteld, betekent dit dat als we ze verder blijven uitstoten, deze drempelwaarden zullen worden overschreden in de toekomst.

Dit is ook de grote zorg met TFA. Zoals werd vermeld, is dit een afbraakproduct van verschillende PFAS en zijn de niveaus ervan aan het stijgen in het leefmilieu en wordt dit al in hogere concentraties teruggevonden in het water. Duitsland heeft een dossier

ingediend om dit als giftig voor het voortplantingssysteem en PMT (persistent, mobiel en toxisch) en vPvM (heel persistent en heel mobiel) te klasseren, wat door onze eigen toxicologen wordt ondersteund na hun analyse van deze data.

EFSA is hun drempelwaarde aan het herzien. Ook als momenteel de drempelwaarde nog niet wordt overschreden, zullen we die drempel op een dag wel bereiken als we blijven uitstoten want het breekt niet af. Voorts, door de kleine grootte van TFA kan deze niet verwijderd worden in de drinkwaterproductie of het is met omgekeerde osmose. Een methode die heel kostelijk is en veel energie verbruikt. Bovendien haalt het ook alle andere mineralen uit het water. In de praktijk is deze methode dus onhaalbaar en onbetaalbaar voor de drinkwatervoorziening.

Daarenboven zijn nog niet alle toxicologische eigenschappen van TFA in kaart zijn gebracht. Net zoals bij de 4 door EFSA beoordeelde PFAS, zou door vooruitschrijdend wetenschappelijk inzicht de drempelwaarde van TFA ook verder kunnen dalen. Dit impliceert dat we eerder vroeger dan later geconfronteerd kunnen worden met een zware uitdaging voor zowel de drinkwatervoorziening als de landbouw. Vanwege de kleine grootte van TFA kan de molecule immers ook opgenomen worden door planten en landbouwgewassen.

Wat veilig gebruik betreft, dient men de hele levenscyclus van een product te bekijken. PFAS komt namelijk niet alleen vrij tijdens het gebruik van een product door een consument, maar er ook tijdens de productie van de PFAS-grondstoffen, de productie van de fluorpolymeer, de productie van het eigenlijke product en tijdens de mogelijke recyclage of afvalfase. Bij recyclage bijvoorbeeld, kunnen de PFAS-polymeren tot poedervorm worden herleid, wat het risico op blootstelling van recyclagewerknemers en het leefmilieu terug verhoogt. Door de mobiliteit van PFAS is het niet alleen de lokale bevolking rond deze recyclagebedrijven die hieraan mogelijk wordt blootgesteld, maar verspreiden ze zich verder via lucht en water. Zo wordt een heel arsenaal aan PFAS ook al gedetecteerd in ijsberen.

Op basis van het voorzorgsprincipe heeft België als officieel standpunt, een realistische uitfasering van PFAS. Door hun persistentie is veilig gebruik een uitdaging, zeker in het kader van de circulaire economie waarin producten en materiaalstromen worden hergebruikt. Toekomstige nieuwe gebruiken van deze gerecycleerde materialen kunnen op hun beurt nieuwe blootstelling veroorzaken en zeker indien men geen rekening heeft gehouden met de aanwezigheid van zorgwekkende stoffen in reststromen. Het vergt ook middelen om stromen te sorteren of coatings te verwijderen. De aanwezigheid van PFAS kan dus de economische waarde van deze secundaire materiaalstromen en producten verminderen.

➤ **(Groen) Er is onduidelijkheid over het Europees universele PFAS (uPFAS) restrictiedossier, is het nog zeker dat dit verbod er zal komen?**

Het restrictieproces onder REACH is een wettelijk vastgelegd proces dat verschillende verplichte stappen moet doorlopen. Een overzicht van dit proces kan op de website van ECHA geraadpleegd worden: <https://echa.europa.eu/restriction-process>

Binnen dit proces is de EU Commissie verplicht om een wetgevend voorstel in te dienen in het REACH comité, waar de lidstaten stemmen over het wetsvoorstel. Het is dus vrijwel zeker dat er een PFAS verbod zal komen op EU niveau, er bestaat momenteel echter nog onzekerheid over de exacte timing en de reikwijdte van het verbod. Doordat dit uPFAS restrictiedossier zodanig veel informatie bevat – het gaat namelijk om 1000'en stoffen in heel veel toepassingen – is er vertraging opgelopen in de wetenschappelijke opinievorming van de wetenschappelijke comités van ECHA. Daarbij is het onzeker hoe lang het zal duren alvorens de EU Commissie met een wetsvoorstel zal komen na de publicatie van de wetenschappelijke opinies doordat ze eerst interne discussies houden. Verder is het ook onzeker hoe lang de discussies met de lidstaten in het REACH Comité zullen duren. Dit alles maakt dat er veel onzekerheid heerst over wanneer dit verbod in werking zal treden.

Verder is er ook onduidelijkheid over de reikwijdte van het verbod. In het huidige voorstel van de lidstaten worden alle PFAS in alle toepassingen geïmplementeerd, dit wel met een hele reeks (al dan niet tijdelijke) uitzonderingen. Zo is er voorgesteld om o.a. PFAS als actieve stoffen in biociden en gewasbeschermingsmiddelen uit te zonderen aangezien deze al binnen hun eigen wetgeving gereguleerd worden. Verder worden er momenteel ook uitzonderingen voorgesteld voor verschillende industriële toepassingen, waaronder ook recycling van materialen (deze kunnen namelijk verhoogde PFAS concentraties bevatten als de gerecycleerde reststroom PFAS-houdend materiaal bevat).

Daarenboven heeft de EU Commissie in haar Actieplan voor de Chemische Industrie aangegeven dat ze de ambitie heeft om PFAS in consumentenproducten te verbieden, met dan enkel emissiebeperkingen voor andere (industriële) toepassingen. Het is niet duidelijk om welke toepassingen het dan exact gaat. Deze elementen maken dat het nog onduidelijk is wat de exacte reikwijdte van het uiteindelijke verbod zal zijn.

Gezien de specifieke problematiek van PFAS kan er echter beargumenteerd worden dat elke bijkomende productie en emissie van PFAS een risico met zich meeneemt. Daarom hebben Frankrijk en Denemarken er voor gekozen om reeds nationaal actie te ondernemen en PFAS in bepaalde producten te verbieden. De productcategorieën die zij gekozen hebben, zijn: (consumenten)textiel, schoeisel, skiwax, impregneringsmiddelen en cosmetica.

➤ **(Groen, PS, Les Engagés) En nationaal verbod is mogelijk, maar een lijst opstellen van uit te zonderen gebruiken is moeilijk en arbeidsintensief, kan**

naar andere verboden gekeken worden? Wat zijn redelijke overgangperiodes? Welke sectoren kunnen eventueel nog toegevoegd worden?

In Artikel 3 en 4 van het wetsvoorstel wordt er gevraagd om via KB een uitzonderingslijst op te stellen van toepassingen die mogelijks als essentieel bestempeld kunnen worden. Zulk een lijst opstellen zou echter een significante tijdsinvestering betekenen voor de administratie, dit zou namelijk een zeer gedetailleerde en goed gefundeerde analyse vereisen. Daarbij bestaat er momenteel nog onduidelijkheid over de definitie voor “technisch textiel voor industrieel gebruik” en “essentieel gebruik” (zie lager), wat het opstellen van zulk een lijst bijkomend complex kan maken. Het opstellen van deze lijst zou mogelijks ook niet proportioneel zijn aangezien een gelijkaardige analyse gedaan zal worden op EU niveau bij de onderhandelingen van een EU verbod op PFAS. Verder zou deze tijdsinvestering een impact hebben op de capaciteit van de administratie van de FOD voor de onderhandelingen van het Europese verbod op PFAS.

In het Europese PFAS restrictiedossier is er namelijk al een analyse bezig over de nood aan overgangperiodes voor bepaalde toepassingen. Deze overgangperiodes zullen waarschijnlijk hoofdzakelijk gebaseerd zijn op de al dan niet aanwezigheid van alternatieven op PFAS. Daarbij zal waarschijnlijk ook bekeken worden welke gebruiken belangrijk (essentieel) zijn, en welke niet.

Verder is het belangrijk om aan te geven dat de term **essentieel gebruik** momenteel nog niet duidelijk gedefinieerd is binnen Europese wetgeving. Dit kan binnen het nationaal wetsvoorstel als gevolg hebben dat er voor elk textielproduct moet worden nagegaan of het gebruik van PFAS essentieel is of niet.

Zoals eerder gezegd zal deze analyse al op Europees niveau plaatsvinden in het kader van de universele PFAS restrictie. Bovendien, zal dit artikel voor technisch textiel pas van toepassing zijn in 2030, wat lijkt te zullen samenvallen met de inwerkingtreding van het EU verbod. Het is dan de vraag of een herhaling van een gelijkaardige technische analyse op Belgisch niveau wel efficiënt is, gezien de middelen die dit zal vergen. Deze middelen zouden goed gebruikt kunnen worden voor de technisch complexe EU discussies rond de uPFAS restrictie zelf. Ook kan dit artikel mogelijks tegenstrijdig worden met de EU tekst en kan het dus op bezwaren van de EU commissie stoten tijdens de notificatie aan de EU Commissie.

In verband met **overgangstermijnen** is het belangrijk om aan te geven dat er op EU niveau vaak algemene overgangstermijnen van 6 tot 18 maanden worden voorzien om bedrijven voldoende tijd te geven om bestaande stocks te verkopen en alternatieven te vinden.

Voor de vraag of er al dan niet **andere sectoren of productcategorieën** toegevoegd kunnen worden aan het verbod verwijzen we graag naar het Europese Universele PFAS dossier, hierin werd geanalyseerd voor welke gebruiken PFAS waarschijnlijk reeds kunnen

uitgefaseerd worden, en voor welke er mogelijks een transitieperiode nodig is. Het is wel geweten dat er voor het merendeel van consumententoepassingen reeds alternatieven beschikbaar zijn. Toepassingen die niet in het huidige wetsvoorstel staan en waarvoor reeds PFAS vrije alternatieven bestaan zijn bijvoorbeeld hygiënische producten (denk aan bijvoorbeeld flosdraad, luiers, menstruatie producten) en mengsels voor het algemene publiek zoals kuisproducten en smeermiddelen. Verder zijn er voor verschillende professionele en industriële toepassingen reeds alternatieven beschikbaar, denk aan bepaalde koelmiddelen, smeermiddelen. Afhankelijk van de toepassing zijn er ook reeds alternatieven voor meer complexe applicaties zoals in medische toepassingen en halfgeleiders; de volgende website kan geraadpleegd worden voor meer info: <https://pfas.chemsec.org/>

➤ **(Groen) Handhaving van huidige wetgeving rond PFAS en andere zorgwekkende stoffen, hoe kan dit beter?**

Tijdens de hoorzitting is ook de handhaving van de huidige wetgeving rond chemische stoffen aan bod gekomen. Hierbij is het belangrijk om mee te geven dat het inderdaad zeer complex en arbeidsintensief is om wetgeving rond chemische stoffen te handhaven. Er worden namelijk zeer veel producten van buiten de EU geïmporteerd door onder anderen de sterke groei van e-commerce. Het is simpelweg niet mogelijk om al deze producten te inspecteren op al dan niet conformiteit aan de EU wetgeving. Daarbij zijn chemische analyses – die nodig zijn om te achterhalen of een product al dan niet een verboden stof bevat – vaak ook zeer kostelijk (tot 1000 euro per staalname). België is reeds één van de meest actieve landen in de EU wat betreft handhaving van de chemische productwetgeving. Het kan echter zeker interessant zijn om deze capaciteit verder op te schalen om zo het gelijk speelveld tussen de Europese en de niet-Europese bedrijven verder te verbeteren, dit vergt echter bijkomende middelen.

Een verbetering van de handhaving en een beter speelveld met derde landen is ook een belangrijk aandachtspunt van de huidige Europese Commissie. In het kader van de herziening van REACH - de transversale verordening voor chemische stoffen, waarvan de PFAS restrictie een implementatie is - zal bijvoorbeeld meer samenwerking met douane en meer automatisering van hun digitale tools worden onderzocht.

Santé publique
Sécurité de la Chaîne alimentaire
Environnement

Direction Générale Environnement

Division Politique de produits et Substances chimiques

Service Biocides

Objet : Réponses écrites – Audition PFAS

Questions concernant les produits biocides :

Mr Marc Lejeune :

- Quel délais seraient nécessaire pour permettre la transition ?

Mme Tinne Van der Straeten:

- L'analyse des produits belge est-elle nécessaire et qui serait en mesure de la réaliser?
- Concernant la période transitoire : si une durée de 12 mois est trop courte, quelle serait selon vous une période raisonnable ?

Réponse de Karima Azdad -Service Biocides DGEM :

Comme indiqué dans la présentation, il serait envisageable d'interdire l'utilisation de co-formulants PFAS dans les produits biocides enregistrés durant la période transitoire conformément à l'arrêté royal du 4 avril 2019. Cette catégorie représente environ deux tiers des produits biocides commercialisés sur le marché belge, soit plus de 2 500 produits, tous usages et catégories d'utilisateurs confondus.

Bien que nous disposions de la liste des substances actives biocides identifiées comme PFAS, fournie par l'ECHA, aucune liste équivalente n'existe pour les co-formulants. Par conséquent, le Service Biocides de la DGEM, en tant qu'autorité compétente ayant accès aux données confidentielles relatives à la composition complète des produits biocides enregistrés, est le seul légalement habilité à effectuer une recherche approfondie dans sa base de données. L'objectif sera d'identifier les co-formulants PFAS parmi les quelques 20 000 substances répertoriées, sur la base de la définition de l'OCDE.

Cette analyse, qui portera sur la composition de plus de 2 500 produits, est indispensable pour :

- Identifier et quantifier les produits contenant un ou plusieurs co-formulants PFAS ;
- évaluer les ressources scientifiques, techniques et administratives que le Service Biocides devra mobiliser pour traiter les dossiers concernés.

Une fois cette analyse réalisée, il conviendra de contacter et d'informer tous les détenteurs d'enregistrement concernés afin de les inviter à se conformer à la nouvelle législation. Ils pourront, s'ils le souhaitent, envisager des solutions alternatives, notamment la reformulation de leurs produits pour éliminer les co-formulants PFAS.

Dans le cas où un détenteur d'enregistrement opérerait pour une reformulation, il devra soumettre à l'administration un dossier de demande de modification de son enregistrement. Ce dossier devra

Santé publique
Sécurité de la Chaîne alimentaire
Environnement

inclure une nouvelle évaluation scientifique accompagnée de toutes les études nécessaires pour garantir que le produit reformulé reste efficace et sûr pour la santé et l'environnement.

Compte tenu de l'ensemble de ces étapes — analyse de la composition de tous les produits enregistrés, reformulation du produit et constitution du dossier nécessaire à la demande de changement par le détenteur d'enregistrement, et enfin évaluation et traitement du dossier par l'administration —, nous estimons qu'une période transitoire d'au moins trois ans est nécessaire.

Santé publique
Sécurité de la Chaîne alimentaire
Environnement

Vragen over biocidenproducten :

De heer Marc Lejeune :

- Welke termijn zou nodig zijn om een effectieve overgang mogelijk te maken?

Mevrouw Tinne Van der Straeten :

- Is een analyse van de Belgische producten noodzakelijk, en zo ja, wie zou die kunnen uitvoeren?
- Wat betreft de overgangperiode: als een termijn van 12 maanden te kort blijkt, wat zou volgens u dan een redelijke termijn zijn?

Antwoord van Karima Azdad – Dienst Biociden DGEM :

Zoals vermeld in de presentatie, zou het overwegen van een verbod op het gebruik van PFAS-coformuleringen in biocidenproducten die geregistreerd zijn tijdens de overgangperiode conform het koninklijk besluit van 4 april 2019, een mogelijke maatregel kunnen zijn. Deze productcategorie vertegenwoordigt ongeveer twee derde van de biocidenproducten op de Belgische markt, wat neerkomt op meer dan 2.500 producten, ongeacht het gebruik of de gebruikerscategorie.

Hoewel we beschikken over een lijst van PFAS-geïdentificeerde werkzame stoffen in biociden, verstrekt door het ECHA, bestaat er geen equivalente lijst voor coformuleringen. Daarom is de Dienst Biociden van de DGEM, als bevoegde autoriteit met toegang tot vertrouwelijke gegevens over de volledige samenstelling van geregistreerde biocidenproducten, wettelijk de enige instantie die een grondige analyse van haar databank kan uitvoeren. Het doel is om PFAS-coformuleringen te identificeren onder de ongeveer 20.000 geregistreerde stoffen, op basis van de definitie van de OESO.

Deze analyse, die betrekking zal hebben op de samenstelling van meer dan 2.500 producten, is essentieel om:

- de producten met één of meerdere PFAS-coformuleringen te identificeren en te kwantificeren;
- de wetenschappelijke, technische en administratieve middelen te evalueren die de Dienst Biociden moet mobiliseren om de betrokken dossiers te behandelen.

Zodra deze analyse is uitgevoerd, moeten alle betrokken vergunninghouders worden gecontacteerd en geïnformeerd, zodat zij zich kunnen conformeren aan de nieuwe regelgeving. Zij kunnen, indien gewenst, alternatieve oplossingen overwegen, zoals de herformulering van hun producten om PFAS-coformuleringen te elimineren.

Indien een vergunninghouder kiest voor herformulering, moet hij een wijzigingsaanvraag indienen bij de administratie. Dit dossier moet een nieuwe wetenschappelijke evaluatie bevatten, vergezeld van alle noodzakelijke studies om te garanderen dat het herformuleerde biocidenproduct nog steeds doeltreffend en veilig is voor de gezondheid en het milieu.

Gezien al deze stappen — analyse van de samenstelling van alle geregistreerde producten, herformulering, opstelling van het wijzigingsdossier door de vergunninghouder, en ten slotte de evaluatie en behandeling van het dossier door de administratie — schatten wij dat een overgangperiode van minstens drie jaar noodzakelijk is.

Schriftelijke interventie – PFAS & PBM - Febelsafe

De vraag vanuit de Kamer richtte zich specifiek naar ons Febelsafe “Wat is de impact van het Belgische PFAS-restrictie wetsvoorstel op bijvb. **brandweerpakken**”?

Dat effect is inderdaad aanzienlijk: brandweerpakken behoren tot de **Categorie III PBM** in de Europese verordening **【1】** .

Zij beschermen tegen risico's die zeer ernstige gevolgen kunnen hebben, zoals **de dood of onomkeerbare schade aan de gezondheid**.

Brandweerpakken danken hun beschermingsniveau mede aan **o.a. olie- en zuurafstotende** eigenschappen, waarvoor momenteel nog **PFAS-technologie** noodzakelijk is.

Maar het probleem gaat **veel verder dan brandweerpakken alleen**.

De Belgische PFAS-restrictie raakt een brede waaier van persoonlijke beschermingsmiddelen die net zo essentieel zijn voor de veiligheid van werknemers.

Om dit correct te beoordelen is het belangrijk het **Europese kader** te schetsen.

De Europese PBM-verordening (EU) 2016/425 maakt een onderscheid tussen drie categorieën:

- **Categorie I:** PBM tegen uitsluitend minimale risico's, waarvan de gebruiker tijdig het eindpunt kan voorzien en waarvan de effecten geleidelijk optreden. *Voorbeelden: eenvoudige werkhandschoenen, zonnebrillen.*
- **Categorie II:** PBM tegen alle risico's die niet onder I of III vallen. *Voorbeeld: signalisatiekledij.*
- **Categorie III:** PBM tegen risico's die zeer ernstige gevolgen kunnen hebben, zoals de dood of onomkeerbare schade aan de gezondheid. *Voorbeelden: ademhalingsbescherming, chemische bescherm pakken, valbeveiliging, gehoorbescherming en brandweerpakken.*

Volgens **Bijlage I van Verordening (EU) 2016/425** behoren o.a. **snijwonden door kettingzagen** en **steek- of schotwonden** door messen of zwaarden expliciet tot **Categorie III-risico's**.

Dit betekent dat **kettingzaagbroeken** en **snij- en steekwerende kleding** juridisch onder Categorie III vallen, ook al worden ze vandaag nog vaak onder Categorie II aangeboden omdat deze producten reeds in Europa in de handel waren gebracht vóór de herclassificatie. Ook PBM die door **security** tegen steekwapens gebruikt worden, vallen onder deze bepaling. Steekwerende vesten voor ordehandhaving vallen niet onder de PBM verordening, maar hanteren vaak dezelfde criteria als deze die onder de PBM verordening vallen.

Daarnaast bestaan er **Categorie II-producten** waarvoor PFAS op dit moment **functioneel noodzakelijk** is om hun **beschermende functie en circulaire inzetbaarheid** te garanderen. Een belangrijk voorbeeld:

- **Hoge zichtbaarheidskledij:** verlies van **retro-reflectie of fluorescentie** kan leiden tot **fatale aanrijdingen**. PFAS-finishes verlengen zichtbaarheid en levensduur, ook na herhaald wassen.

Een ander bijkomend cruciaal punt betreft de **onderhoudsfase** van PBM.

Industriële wasserijen spelen een sleutelrol in de **circulaire economie**: zij reinigen en **herimpregneren** beschermingsmiddelen zodat hun **olie-, water- en chemisch-afstotende** eigenschappen behouden blijven. Zonder deze behandeling verliezen PBM hun **beschermingsniveau** veel sneller.

Indien wasserijen **geen uitzondering** krijgen voor het gebruik van de noodzakelijke impregneermiddelen, dreigen zij deze dienstverlening **stop te zetten** uit vrees voor **overschrijding van lozingsnormen**.

Dit zou leiden tot een **dubbel negatief effect**: verlies van **bescherming** voor de drager én verlies van **circulariteit** omdat herbruikbare PBM versneld moeten worden afgedankt.

Ook de **aangemelde instanties** (notified bodies) ondervinden gevolgen: zij moeten testen en certificeringsprocedures uitvoeren met gebruik van dezelfde impregneermiddelen.

Zonder toegang tot deze middelen riskeren conformiteitstesten en certificeringen te stagneren, wat de hele markt blokkeert.

Ons voorstel:

De PFAS-wetgeving moet voorzien in **duidelijke uitzonderingen** voor **alle PBM van Categorie III** zoals gedefinieerd in Verordening (EU) 2016/425, én aanvullend voor die **Categorie II-producten** die in de praktijk **veiligheidskritisch** zijn en waarvoor er **vandaag nog geen werkbare alternatieven** bestaan.

Deze uitzonderingen moeten **niet alleen** gelden voor de **productie** van PBM, maar ook voor de **professionele wasserijen** die instaan voor hun **onderhoud en herimpregnatie**, én voor de **aangemelde instanties** die conformiteitstesten uitvoeren.

Alleen zo kunnen **veiligheid** en **circulariteit** tegelijk gegarandeerd worden.

Overzicht PBM-categorieën, voorbeelden en uitzonderingsvoorstel

Categorie	Voorbeelden	PFAS-relevantie	Voorstel uitzondering
I Minimale risico's	Eenvoudige werkhandschoenen, zonnebrillen	Geen	Geen uitzondering nodig
II Niet onder I of III	- Signalisatiekledij - Hoge zichtbaarheidskledij: PFAS-finish nodig voor was- en weerbestendigheid, behoud zichtbaarheid en veiligheid	Tijdelijke uitzondering voor veiligheidskritische Cat. II-PBM zolang geen veilige alternatieven beschikbaar zijn	
III Zeer ernstige gevolgen (dood of onomkeerbare schade)	- Ademhalingsbescherming - Chemische beschermepakken - Valbeveiliging - Gehoorbescherming - Brandweerpakken - Kettingzaagbroeken, steekwerende kleding	Voor veel toepassingen is PFAS vandaag nog functioneel noodzakelijk om veiligheid en circulaire inzetbaarheid te garanderen. - Kettingzaagbroeken: PFAS-finish voorkomt olie-indringing die	Structurele uitzondering voor alle Cat. III-PBM zoals gedefinieerd in Verordening (EU) 2016/425 + expliciet ook voor <u>onderhoud door industriële wasserijen</u> en voor <u>test- en</u>

Categorie	Voorbeelden	PFAS-relevantie	Voorstel uitzondering
		snijweerstand verzwakt. - Snij-/steekwerende kleding: o.a. visserij, slagerijen, politie, security	<u>certificatie door aangemelde instanties</u>

Contactpersonen Febelsafe

- Jo Van Landeghem | Deputy Secretary General Febelsafe <jo.vanlandeghem@febelsafe.be>
- Gwin Steenhoudt | Secretary General Febelsafe gwin.steenhoudt@febelsafe.be
- www.febelsafe.be

Bronnen

【1】 Verordening (EU) 2016/425 betreffende persoonlijke beschermingsmiddelen – EUR-Lex officiële tekst:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:32016R0425>

【2】 EN 352 – Gehoorbescherming – CEN-website:

https://standards.cencenelec.eu/dyn/www/f?p=205:32:0:::FSP_ORG_ID:6172

【3】 EN ISO 20471 – Hoge zichtbaarheidskleding – CEN-website:

https://standards.cencenelec.eu/dyn/www/f?p=205:32:0:::FSP_PROJECT,FSP_LANG_ID:54859,25

【4】 EN ISO 11393 – Beschermende kleding tegen handkettingzagen – ISO-website:

<https://www.iso.org/standard/73168.html>

【5】 EN ISO 13998 / EN 388 – Snij- en steekwerende kleding en handschoenen – ISO / CEN:

<https://www.iso.org/standard/29609.html>

https://standards.cencenelec.eu/dyn/www/f?p=205:32:0:::FSP_PROJECT,FSP_LANG_ID:22841,25

【6】 EN 343 – Beschermende kleding tegen regen – CEN-website:

https://standards.cencenelec.eu/dyn/www/f?p=205:32:0:::FSP_PROJECT,FSP_LANG_ID:34082,25

【7】 EN 136 / EN 149 – Ademhalingsbescherming – CEN-website (zoekterm: EN 136; EN 149):

<https://standards.cencenelec.eu/>

【8】 EN 943 / EN 14605 – Beschermende kleding tegen vloeibare en gasvormige chemicaliën – CEN-website (zoekterm: EN 943; EN 14605):

<https://standards.cencenelec.eu/>

【9】 EN 361 – Valbeveiliging, harnassen – CEN-website (zoekterm: EN 361):

<https://standards.cencenelec.eu/>

【10】 EN 469 – Beschermende kleding voor brandweerlieden – CEN-website (zoekterm: EN 469):

<https://standards.cencenelec.eu/>

EEB's answers to oral questions – Hearing on PFAS-related laws 16 September 2025

Question from Katrijn van Riet (N-VA): *Are there better alternatives for firefighters' clothes?*

Answer from Tinne Cattoor (Essenscia): Research is ongoing on firefighters' textiles and shows that alternatives are not currently available.

- **Answer:** Fire fighters need and deserve without a doubt a particularly high degree of protection, as they often face challenging situations in their daily work. This desired level of protection for firefighters should not only protect them from external risks like fire, but also from being exposed to more hazardous chemicals, including PFAS, through their workwear. Some scientists like [Peaslee et al \(2020\)](#) identified these textiles as a potential way of exposure to PFAS for fire fighters. Some [municipalities in the US](#) like San Francisco took first steps and decided to protect their workers by moving to fluorine-free firefighter textiles, this new rule coming into force in mid-2026. This application demands certainly more research still on suitable alternatives, but there are [promising developments ongoing](#) regarding also making personal protective equipment, for fire fighters and beyond, PFAS free.

Question from Phaedra Van Keymolen (CD&V): *Does the restriction on Belgian scale make sense from perspective of the free circulation of goods? What would the role of Belgium as “pioneer” on the European level look like?*

- **Answer:** A national ban would add pressure to the EU to act at EU level as this underscores the urgency for the EU to act fast and ensure a strong universal restriction proposal. REACH Article 129 states that Member States can take appropriate measures when urgent action is needed to protect human health or the environment. Given the scale of the PFAS pollution crisis, there is no justification for delay: Belgium must act now to protect public health and lead by example within the EU. A national ban would send a clear message to the EU to prioritize citizen safety and demonstrate that Belgian policymakers are committed to safeguarding the health of their people. There are other similar precedents, like French Ban on BPA in baby bottles. Also, other countries like France have initiated national PFAS bans.

European Environmental Bureau

• Rue des Deux Églises 14-16, 1000 Brussels, Belgium • ☎ +32 228 91090 • eeb@eeb.org • www.eeb.org

International non-profit association • Association internationale sans but lucratif (AISBL) • EC register for interest representatives:

ID number: 06798511314-27 • BCE ID number: 0415.814.848 • RPM Tribunal de l'entreprise francophone de Bruxelles

Question from Tinne van der Straeten (Ecolo): Which leading role must Belgium play? As the most polluting country, which responsibility does the sector take as a polluter? We also believe that the group approach is the best way forward given the persistency of PFAS, and as we won't be able to assess 14,000 substances one by one.

Answer from Tinne Cattoor (Essenscia): Implementing a polluter-pays 'fonds sectoriel' is not easy if we cannot link the polluter to the pollution. We also need to differentiate environmental, water and food pollution; we are here talking about consumer products where it is very doubtful whether this is a source of exposure. We also need a broader scope than a national law to tackle PFAS.

- **Answer:** The Polluter pays principle means that those who cause environmental damage should bear the costs of monitoring, preventing, controlling, and remedying that damage, rather than society or taxpayers. However, currently, all the costs of PFAS pollution are borne by taxpayers. These costs are huge and growing – they are currently estimated to more than €180 billion per year, which is more than the EU budget. It is crucial to establish strong polluter-pays mechanisms to ensure that the clean-up and health costs of existing and future pollution don't fall on citizens. It is worth reminding that the polluter is the source of pollution, this is, the chemical manufacturer. Chemical industry is the upstream actor (the one introducing the chemical into the economy) and it has the most control and information about the substance. Therefore, that actor should bear both financial and legal responsibility for its impacts across the lifecycle (production, use, waste, emissions). This also aligns with the "extended producer responsibility" (EPR) principle used in waste policy – shifting the burden of environmental costs from consumers or governments to producers. In the context of chemicals regulation, the manufacturers (and importers) are considered as polluter as it assigns primary responsibility to the producer or importer of a chemical for the potential environmental or health impacts arising from that substance. For example, under REACH, the manufacturer (or importer) must generate safety data (to demonstrate that their product can be used safely); bear the costs of risk assessment, testing, and regulatory compliance; as well as pay for risk management measures (e.g., pollution control, waste treatment). Perhaps also worth reminding legal precedents where the chemical manufacturer has been found responsible for pollution – hence, polluter – such as an Italian court in June-July 2025 that convicted and sentenced multiple

European Environmental Bureau

• Rue des Deux Églises 14-16, 1000 Brussels, Belgium • ☎ +32 228 91090 • eeb@eeb.org • www.eeb.org

International non-profit association • Association internationale sans but lucratif (AISBL) • EC register for interest representatives:

ID number: 06798511314-27 • BCE ID number: 0415.814.848 • RPM Tribunal de l'entreprise francophone de Bruxelles

former executives linked to the chemical company Miteni for large-scale PFAS pollution of groundwater in the Veneto plain region.

Questions from Katrijn van Riet (N-VA):

What can we replace PFAS with in takeaway packaging?

- Answer:** The five countries developing the PFAS restriction did a very thorough assessment of the data available including on packaging. The assessment on food packaging confirms that “The Department of Ecology (2021b) study demonstrates that technically and economically feasible alternatives are on the market for food contact packaging. No evidence has been found to indicate that there would be a shortage of supply in the event of a restriction”. The details on their assessment and information base are available in the recently published “[background document](#)” i.e. the updated proposal of the PFAS restriction proposal. Academics also support the ambition of making knowledge on alternatives available and easy to check (see [here](#)). In addition, the recently adopted [Packaging and Packaging Waste Regulation](#) (PPWR) will introduce a PFAS ban in food-contact packaging in the EU, set to enter into force on August 12, 2026. This means that for all packaging, intentionally added PFAS will in any case be banned in the coming months. However, the Belgian law should go further and ban PFAS in all food-contact material, including cookware.

I’m also confused about alternatives in textiles – some say there aren’t alternatives, but I hear there is a ban in France. What is the state of play?

- Answer:** The term “textiles” can be associated with many things that fall under the category of TULAC (Textiles, Upholstery, Leather, Apparel and Carpets). These areas can of course differ in the availability and uptake of alternatives, what could explain differences in the speakers’ views. However, as Mrs van Riet rightly noted, there is a ban on textiles in France, and the recently published background document ([Annex E](#) section E.2.2.2. Alternatives) show that alternatives are available in most uses that we associate with textiles.

Questions from Hervé Cornillie (MR):

There’s a legitimate fear from citizens who believe we are facing a second asbestos scandal. We’ve been out of asbestos, so maybe we’ll manage out of PFAS with alternatives, mutual efforts, etc. We have to develop a future without PFAS (which is

European Environmental Bureau

• Rue des Deux Églises 14-16, 1000 Brussels, Belgium • ☎ +32 228 91090 • eeb@eeb.org • www.eeb.org

International non-profit association • Association internationale sans but lucratif (AISBL) • EC register for interest representatives:

ID number: 06798511314-27 • BCE ID number: 0415.814.848 • RPM Tribunal de l’entreprise francophone de Bruxelles

hard), deal with the existing pollution, implement the polluter-pays principle. But we need to work in a coordinated way: we need a convergence of scientific opinions, and we must have a proportionate and responsible approach from an economic perspective. We need to reduce our exposure as much as possible.

- **Answer:** PFAS can rightly be compared to the asbestos scandal, because they are everywhere. They are also persistent and some of them are mobile, which explains why they have contaminated every corner of our planet. It will take centuries to clean them up – hence the need to close the tap and ban them as soon as possible. PFAS can also be compared with asbestos due to the many decades needed before we can realise the extent of the problem. The peak of deaths related with asbestos happened decades after its ban. In the case of PFAS, we can see similar trends: for example, in Belgium, we learned about the PFOS problem some 2 decades after 3M stopped its manufacture. Still today the largest concentrations of PFAS found in the European population are from PFOS, banned in 2008.

As for economic proportionality, it seems important to recall that scientists have recently [estimated](#) that cleaning up PFAS would cost more than the global GDP every year – so it doesn't seem economically sound to keep producing and using them.

Are there varying degrees of toxicity among PFAS?

- **Answer:** What PFAS all have in common is their persistency, which is a hazard in itself and a justifiable ground to ban them all. As for toxicity, the problem is, evaluating the more than 10,000 PFAS individually would take centuries. The more research advances, the more info we get about each PFAS' toxicity (see the recent studies about TFA).

Is it feasible for the farming sector to advance and get rid of PFAS?

- **Answer:** Denmark has recently banned 23 PFAS pesticides, which shows that such an interdiction is not unrealistic. This ban would lead to lower contamination levels in water, food, soil and air – it is crucial to foster innovation by banning these pesticides. Organic farming already shows that we can work with less pesticides – it must be a societal priority to detoxify our food and water sources by addressing this source of pollution. Phasing out PFAS pesticides is further a logic consequence, as the expected classification of the pesticide metabolite TFA as reprotoxic, among other properties, gives even more reason for regulatory action.

European Environmental Bureau

• Rue des Deux Églises 14-16, 1000 Brussels, Belgium • ☎ +32 228 91090 • eeb@eeb.org • www.eeb.org

International non-profit association • Association internationale sans but lucratif (AISBL) • EC register for interest representatives:

ID number: 06798511314-27 • BCE ID number: 0415.814.848 • RPM Tribunal de l'entreprise francophone de Bruxelles

Questions from Ludivine Dedonder (PS):

Our proposal covers four categories of products. Are there existing alternatives in these categories? Could we enlarge the scope to other categories, to be both realist and proactive?

- **Answer:** The universal PFAS restriction proposal is currently the most comprehensive collection of the uses and alternatives of PFAS. The evidence provided allows to conclude on way more than just four categories. The uses of fluorinated gases allow for example already a substitution of PFAS with natural alternatives. There are also PFAS-free alternatives for many consumer mixtures and articles, as well as for green transition technologies (see ChemSec's [webinar](#), ChemTrust's [FAQ](#)).

We heard the yearly health costs are between €52 and 84 billion in Europe, while clean-up costs are estimated between 5 and 100 billion. Could you confirm these numbers? What was the underlying methodology?

- **Answer:** These estimates come from thorough studies. The [health costs study](#) was conducted by the Nordic Council of Ministers in 2019. Health costs were largely based on known health impacts from certain PFAS, and the risk of workers, citizens living in hotspots and the general population to develop them. The data was only available for certain health endpoints, leading to a likely underestimate of health costs linked with PFAS exposure. As for the [clean-up costs study](#), it was mostly based on the costs to reduce PFAS levels in drinking water, which of course is only a part of the environmental stock of PFAS. Similarly in that case, we can expect an underestimate of the costs.

Questions from Marc Lejeune (Les Engagés):

On research and innovation: where are we with alternatives in Belgium, and at international level, could you give examples of existing alternatives?

- **Answer:** PFAS are a group of thousands of substances with hundreds of different applications. There's no single alternative that can fit all, but systemic and chemicals' alternatives are developed in many areas. A very concrete example is ski waxes: the universal PFAS restriction dossier says "A number of companies have developed alternative fluorine-free ski wax products. In almost all cases, a mixture of substances is used in various percentage combinations for each of the fluorine-free alternatives to attain the necessary functions of the wax. The

European Environmental Bureau

• Rue des Deux Églises 14-16, 1000 Brussels, Belgium • ☎ +32 228 91090 • eeb@eeb.org • www.eeb.org

International non-profit association • Association internationale sans but lucratif (AISBL) • EC register for interest representatives:

ID number: 06798511314-27 • BCE ID number: 0415.814.848 • RPM Tribunal de l'entreprise francophone de Bruxelles

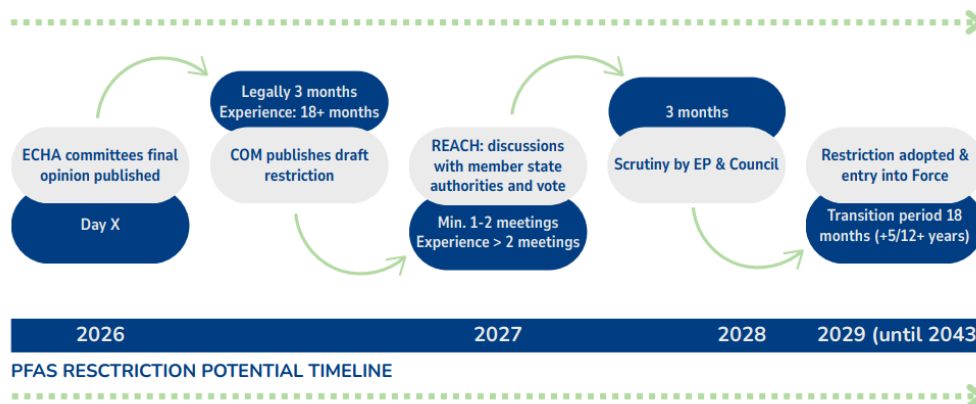
available alternatives are mainly based on hydrocarbons and paraffins, whereby paraffin waxes make up the majority. [...] The average price of the fluorine-free ski waxes in a review was significantly lower (by a factor of 10) than the average price of the PFAS-based ski waxes.” (Annex E Section E.2.7.2. Alternatives)

For more challenging uses like heat pumps, there are well performing, natural alternatives for fluorinated gases proposed by leading EU companies.

Alternatives are for example propane, butane, CO2 and even water.

What shall we do if the EU action comes too late (which will be the case considering the timeline). And we talk of the transition delay being too short – can you comment on that? can you give us some estimates of the time necessary to replace these products?

- Answer:** The EU PFAS restriction proposal will, according to our estimates, enter into force around 2029, with some derogations/transition periods running until 2043. For each use and sector, the dossier submitters thoroughly evaluated the availability of alternatives, and ECHA experts are discussing transition periods on a case-by-case basis that range from 18 months to 12 years. In the meantime, we encourage Member States to take appropriate measures to better protect citizens and the environment from PFAS exposure, by banning PFAS in all sectors and uses where alternatives are available.

Source: EEB, “Let’s clarify PFAS”

Which consumer products are most problematic?

- Answer:** All PFAS are persistent and we thus need to minimise all PFAS emissions. Consumer products are not the main source for exposure for consumers but contaminated food and water by industrial uses; therefore the answer is not straightforward. In terms of emissions, one could say that those

European Environmental Bureau

• Rue des Deux Églises 14-16, 1000 Brussels, Belgium • ☎ +32 228 91090 • eeb@eeb.org • www.eeb.org

International non-profit association • Association internationale sans but lucratif (AISBL) • EC register for interest representatives:

ID number: 06798511314-27 • BCE ID number: 0415.814.848 • RPM Tribunal de l’entreprise francophone de Bruxelles

particularly problematic are the ones that go close to 100% into the environment, such as cleaning products. When it comes to emission volumes, a major part comes from applications of fluorinated gases, medical uses, the previously mentioned TULAC (Textiles, Upholstery, Leather, Apparel and Carpets) such as rain jackets or even period underwear, and transport uses such as air conditioning in cars. These sectors are responsible for the emission of approximately 53 000 tons of PFAS per year (excluding waste stage emissions). This makes quite clear that the majority of emissions does not come from consumer uses. Please also note that pesticides were not included in ECHA's sector assessment, and that they represent a major source of contamination and exposure as well.

What are the impacts of pesticides on the environment? Could the precautionary principle be relevant for PFAS pollution, given their persistence and accumulation?

- **Answer:** Unfortunately, the PFAS damage is done and it is too late to apply the precautionary principle. There is mounting solid scientific evidence of the harm caused by PFAS. The environmental impact of PFAS is deeply concerning as well. The stock of PFAS in the environment is already extensive and continues to increase due to PFAS persistence. PFAS are found already in [arctic animals](#), also due to their long-range transport potential. Besides that, PFAS show concerning properties of mobility, accumulation in plants, bioaccumulation potential, and ecotoxic effects. The latter, such as aquatic toxicity, are typical environmental impacts that regulatory science looks at. However, a lot of environmental impacts are not well researched yet, which means we lack knowledge on the standard environmental endpoints as well as e.g. the effect of multiple exposure to PFAS.

Question from Tinne van der Straeten (Ecolo): *One of the speakers said it was not clear whether there will be an EU ban. Given this uncertainty, we must take national measures to address PFAS pollution. What could block us? What can we learn from the other Member States that adopted national bans?*

- **Answer:** A national ban would add pressure to the EU to act at EU level as this underscores the urgency for the EU to act fast and ensure a strong universal restriction proposal. Article 129 of the REACH regulation states that Member States can take appropriate measures when urgent action is needed to protect human health or the environment. There is no reason to wait: Belgium must act

European Environmental Bureau

• Rue des Deux Églises 14-16, 1000 Brussels, Belgium • ☎ +32 228 91090 • eeb@eeb.org • www.eeb.org

International non-profit association • Association internationale sans but lucratif (AISBL) • EC register for interest representatives:

ID number: 06798511314-27 • BCE ID number: 0415.814.848 • RPM Tribunal de l'entreprise francophone de Bruxelles

now to safeguard public health and set a strong example for the EU. The examples of Denmark and France show that the Commission has accepted these bans, especially as a restriction proposal is being discussed at the EU level.

European Environmental Bureau

• Rue des Deux Églises 14-16, 1000 Brussels, Belgium • ☎ +32.228.91090 • eeb@eeb.org • www.eeb.org

International non-profit association • Association internationale sans but lucratif (AISBL) • EC register for interest representatives:

ID number: 06798511314-27 • BCE ID number: 0415.814.848 • RPM Tribunal de l'entreprise francophone de Bruxelles